ชวนคุณร่วมสำรวจสถาปัตยกรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ไปด้วยกัน

Storied
Structure

ติดเกาะ
กับตึกเก่า

ตึกแบบสยามใหม่

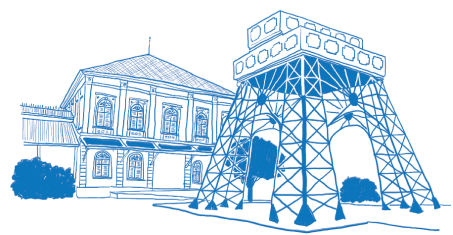

สยามใหม่ ศิวิไลซ์สายฝรั่ง
Siam under Westernization

ครั้นถึงรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มหาอำนาจจากดินแดนฝั่งตะวันตกทยอยตบเท้าเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับราชอาณาจักรทางฝั่งตะวันออกไกลเช่นเรา

สยามที่ชาวพระนครเห็นและเป็นอยู่ก็พบกับความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่

การเปิดการค้าเสรีกับฝรั่งทำให้เราได้เรียนรู้วิทยาการแปลกใหม่ของอีกซีกโลกหนึ่ง เราเริ่มสนใจในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้า

ทุกอย่างเป็นของใหม่สำหรับชาวสยาม อย่างเช่นนาฬิกา ไปจนถึงการทหารแบบใหม่ การแพทย์แบบใหม่ การผลิตสินค้าแบบใหม่ การทำแผนที่แบบใหม่ การดูดาวแบบใหม่ และการศึกษาแบบใหม่...ไม่เว้นแม้แต่ตึกรามบ้านช่องก็เช่นกัน

ภูมิทัศน์ของเมืองบางกอกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป

ระเบียบโลกอย่างใหม่นี้เอง ที่ได้เข้ามาทดแทนความเชื่อเรื่องสัณฐานจักรวาลแบบจารีตดั้งเดิม ซึ่งเราก็ไม่หยุดที่จะทำความคุ้นเคยและเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่นเหล่านี้มากยิ่งขึ้น

จนล่วงเข้าสู่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การปฏิรูปอย่างก้าวกระโดดจึงเกิดขึ้น สยามประเทศเห่อฝรั่งอย่างจริงจัง!

เจ้านายโปรดประทับในวังแบบใหม่

อาคารสถานที่ราชการก็สร้างกันแบบใหม่ มีการใช้สอยในกิจกรรมที่เราไม่คุ้นเคย

มีโรงคะเด็ต โรงสกูล โรงกษาปณ์ โรงพิมพ์

เป็นกระทรวง เป็นมิวเซียม เป็นสถานีตำรวจ

โลกใหม่ของสยามจึงศิวิไลซ์สวยงามตระการตา... น่าตื่นตาตื่นใจเป็นยิ่งนัก

In the reign of King Rama IV in the mid 19th century, Western countries began to arrive in Siam to establish a relationship, resulting in significant changes. Siam was exposed to new knowledge from another side of the world, and began to take an interest in modern science and technology to bring advancement to the kingdom, from modern clocks to modern military, as well as modern medicine, manufacturing, mapping, astronomy, education, and architecture. The cityscape of Bangkok gradually changed, and in the reign of King Rama V, the transformation was rapid as Siamese people were more into all things Western.

หอนาฬิกาพระที่นั่งภูวดลทัศไนย C01

ถือว่าเป็นหอนาฬิกาหลังแรกของสยามที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ ออกแบบและก่อสร้างโดยพระองค์เจ้าชุมสายกรมขุนราชสีหวิกรม (พระราชโอรสในรัชกาลที่ ๓) เจ้ากรมช่างสิบหมู่ในขณะนั้น อันเป็นช่วงเวลาที่สยามเริ่มเปิดประตูรับศิลปะวิทยาการและอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ไฮเทคต่างๆ เข้ามา

หอนาฬิกาพระที่นั่งภูวดลทัศไนย เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนสูง ๕ ชั้น รูปทรงเดียวกับหอกลอง ด้านบนสุดติดตั้งนาฬิกาทั้งสี่ด้าน เพื่อใช้บอกเวลาเช่นเดียวกับการตีกลองบอกทุ่มโมง ซึ่งเป็นเครื่องมือบอกเวลาในสมัยนั้น และด้วยความที่นาฬิกาเป็นของล้ำสมัย การทำหอนาฬิกาให้เป็นรูปแบบเดียวกับหอกลอง จึงแสดงนัยยะถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของชาวสยามนั่นเอง

ที่สำคัญด้วยความสูงของหอนาฬิกาภูวดลทัศไนยนี้ ทำให้หอนาฬิกากลายเป็นจุดหมายตาที่สำคัญของพระนครในสมัยที่เราเริ่มคลั่งเทคโนโลยีเลยทีเดียว

จวบจนปลายรัชกาลที่ ๕ หอนาฬิกาภูวดลทัศไนยได้รื้อลงพร้อมกับหมู่พระที่นั่งอภิเนาวนิเวศน์ ส่วนหอนาฬิกาที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันบริเวณริมถนนสนามไชย ตรงข้ามกับวัดโพธิ์นั้น ได้สร้างขึ้นมาใหม่ในยุคนี้ โดยยังคงรูปแบบเดิมไว้ แต่ย้ายตำแหน่งมาตั้งเคียงอยู่กับหอกลองที่สร้างขึ้นใหม่ด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นอนุสรณ์ ทั้งหมดนี้ออกแบบโดย ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา สถาปนิกระดับตำนานที่ฝากผลงานไว้หลายชิ้นบนเกาะรัตนโกสินทร์แห่งนี้ ซึ่ง ดร. สุเมธ เอง ก็เป็นโหลนของกรมขุนราชสีหวิกรมผู้สร้างหอนาฬิกาเดิมนี้ในครั้งแรกเริ่ม

Clock Tower: This was Siam's first clock tower, located inside the Grand Palace. It was built in the 1850s in King Rama IV's era when Siam started receiving Western knowledge. It was shaped similar to a drum tower, as both were intended for telling the time. Later, it was dismantled in the reign of King Rama V. The Clock Tower that you see now was rebuilt following the old design, and relocated to Sanam Chai Road near the Drum Tower.

C01 Clock Tower
In front of Wat Pho, Sanam Chai Rd.

สวนสราญรมย์ C02

พื้นที่สีเขียวผืนน้อยที่แทรกตัวอยู่ท่ามกลางอาคารโบราณสถานในย่านเมืองเก่า เป็นสวนสาธารณะที่ดึงให้เราชาวเกาะออกมาเดินทอดน่องกันในทุกวันนี้ เดิมคือพระราชอุทยานของพระราชวังสราญรมย์ที่อยู่ใกล้กัน สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยมีผู้รอบรู้ด้านพฤกษศาสตร์อย่างนายเฮนรี่ อาลาบาศเตอร์ (ต้นตระกูลเศวตศิลา) เป็นผู้ดูแลตกแต่งราชอุทยานให้ร่มรื่นสวยงาม

แรกเริ่มนั้นพระราชอุทยานมีแนวคิดของสวนพฤกษศาสตร์และสวนสัตว์แบบฝรั่งในสมัยวิคตอเรียน ซึ่งเป็นที่รวบรวมพันธุ์ไม้นานาชาติ และเป็นสถานที่หย่อนพระทัยของเจ้านายในสมัยที่การใช้ชีวิตแบบฝรั่งเป็นเรื่องชิคๆ เกร่ๆ การตกแต่งประกอบไปด้วย สระน้ำ มีน้ำพุ มีกรงเลี้ยงสัตว์อย่างกรงนก สระจระเข้ และต้นไม้น้อยใหญ่ ตลอดจนสวนดอกไม้ กล้วยไม้ โดยเฉพาะกุหลาบแดงที่โปรดปรานเป็นพิเศษ นอกจากนี้แล้วในสมัยรัชกาลที่ ๖ สวนสราญรมย์ยังเป็นที่สำหรับจัดงานฤดูหนาวอีกด้วย

แนวคิดเรื่องสวนสาธารณะหรือแหล่งหย่อนใจของคนเมือง สำหรับใช้ทำกิจกรรมกลางแจ้งนั้นเป็นเรื่องใหม่ที่เมืองใหญ่ๆ ในชาติตะวันตกล้วนให้ความสำคัญ อันจะเห็นได้จากการเกิดขึ้นของสวนสาธารณะและสวนพฤกษศาสตร์อย่างมากมายในสมัยนั้น ซึ่งราชสำนักสยามเองก็ได้รับแนวความคิดนี้มาด้วยเช่นกัน แต่ก็ยังไม่เปิดเป็นที่สาธารณะให้ชาวประชาทั่วไปได้ใช้กัน

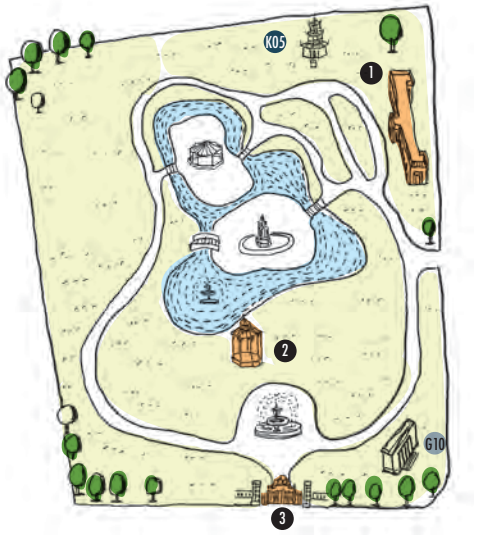

Saranrom Park: Formerly a botanical garden part of Saranrom Palace, it was designed by Henry Alabaster, King Rama V's British consultant and a botanical expert. Alabaster was appointed by King Rama V to oversee this project, a Victorian-style botanical garden and zoo with various types of plants, designed for leisure. In the reign of King Rama VI, it was used to host winter banquets.

C02 Saranrom Park
Charoen Krung Rd.
4.30am-9.00pm

❶ อาคารทวีปัญญาสโมสร หรืออาคารเรือนกระจก

เป็นตึกแบบฝรั่งชั้นเดียว กรุกระจกประดับลวดลายไม้ฉลุ สร้างขึ้นในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ เลียนแบบเรือนกระจกสไตล์วิคตอเรียนที่ใช้รวบรวมพันธุ์ไม้เมืองร้อน ซึ่งมักสร้างกันตามสวนพฤกษศาสตร์ของเมืองฝรั่ง ผิดแต่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเรือนกระจกอย่างของเมืองนอก แต่กลับใช้เป็นสโมสรแบบตะวันตกของเจ้านายและข้าราชการชั้นสูง เป็นแหล่งพบปะสมาคมของเหล่าผู้ดีปัญญาชนคนรุ่นใหม่ในสมัยนั้น เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะและแนวคิดกัน ทั้งยังเป็นสถานที่เล่นกีฬาในร่ม มีโรงละคร และห้องอ่านหนังสืออีกด้วย

The Greenhouse: Built following the concept of Victorian-style greenhouses, this one was not used for keeping plants, but as a Western-style club for the elite to mix and mingle, play cards, read books, and act in plays.

❷ ศาลากระโจมแตร

สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ ใช้เป็นที่บรรเลงแตรวงของทหาร ยามมีงานในพระราชอุทยาน

Bandstand

❸ ประตูเหล็กหล่อ

ประตูเหล็กหล่อเป็นของนอกนำเข้าจากยุโรป ที่ในยุคนั้นสวนสาธารณะตามยุโรปและอเมริกา ต่างก็มีประตูเหล็กหล่อแบบนี้กันแทบทุกที่ แต่ที่ไม่เหมือนใครคือ นอกจากจะมีลวดลายพันธุ์พฤกษาสวยงามตามเทรนด์ในสมัยวิคตอเรียนแล้ว ที่บริเวณกึ่งกลางประตูจะมีตราแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ ๕ ด้วยนั่นเอง

Cast Iron Gate: Imported from Europe, the gate featured Siamese coat of arms at the center.

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท C03

ถือเป็นการแหกขนบในการก่อสร้างอาคารพระที่นั่งภายในพระบรมมหาราชวังอย่างแท้ทรู ด้วยว่าพระที่นั่งใหม่องค์นี้มีร่างเป็นฝรั่ง แต่มีหัวอย่างไทย สร้างอยู่บนพื้นที่ระหว่างพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ด้านตะวันออก และพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ด้านตะวันตก ตรงจุดที่เคยเป็นเก๋งจีน และกรงนกเดิม

นายจอห์น คลูนิส (John Clunis) สถาปนิกชาวอังกฤษจากสิงคโปร์ ได้รับการว่าจ้างให้มาออกแบบพระที่นั่งท้องพระโรงองค์ใหม่องค์สำคัญนี้ในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ อันเป็นช่วงเวลาแรกเริ่มที่ตึกแบบฝรั่ง ได้รับการออกแบบและก่อสร้างโดยนายช่างฝรั่งตัวจริงเสียงจริง

ฝรั่งสวมชฎา

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เป็นตึกแบบฝรั่งขนาดใหญ่ ๓ ชั้น ใช้ระยะเวลาในการก่อสร้างกินเวลายาวนานถึง ๗ ปี เดิมทีออกแบบให้เป็นหลังคาโดมกลม แต่สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้สำเร็จราชการ ได้กราบบังคมทูลเรื่องธรรมเนียมการสร้างพระมหาปราสาท ที่ล้วนสร้างเป็นเรือนยอดทั้งสิ้น ซึ่งถือเป็นเอกสิทธิ์เฉพาะพระมหามณเฑียรภายในพระบรมมหาราชวังเท่านั้น

รัชกาลที่ ๕ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทเป็นแบบผสมผสานระหว่างตึกอย่างตะวันตก และหลังคาเครื่องยอดทรงมณฑปตามจารีตเดิม ถึงแม้ว่าได้สั่งซื้อเหล็กเพื่อมาใช้ในการก่อสร้างโครงหลังคาแล้วก็ตาม

Chakri Maha Prasat Throne Hall: Designed by a British architect John Clunis from Singapore, who was commissioned to design this significant throne hall in 1875 in King Rama V's era, the throne hall took seven years to complete. Despite being a Western-style building, it features a Thai-style roof and the iconic three spires, a signature of the Royal Palace. Currently, the roof gable features the coat of arms of King Rama V, which is a Western-style design.

DATA 80

C03 Chakri Maha Prasat Throne Hall
The Grand Palace, Na Phra Lan Rd.
8.30am-3.30pm
02 623 5500 / 02 623 5499
www.royalgrandpalace.th

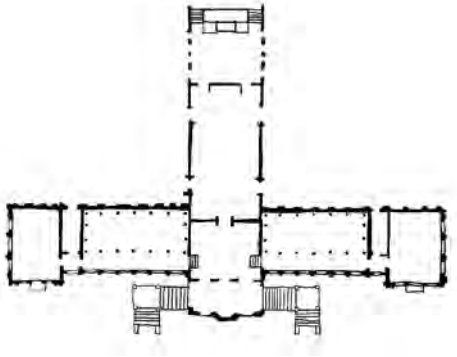

มีพื้นที่ใช้สอยหลักอยู่ที่ชั้น ๒

มุขกลางเป็นส่วนท้องพระโรงใหญ่

มุขทางด้านซ้าย หรือมุขทางทิศตะวันออก เป็นห้องรับแขก

มุขทางด้านขวา หรือมุขทางทิศตะวันตก เป็นห้องทรงงาน หรือออฟฟิศหลวง

มุขกลาง มีลักษณะแบบประตูชัย คือ ช่องประตูตรงกลางกว้างประมาณสองเท่าของประตูด้านข้างทั้งสอง และมีโค้งรูปครึ่งวงกลมที่ด้านบนประตู

ส่วนปีกที่เชื่อมมุขทั้งสองด้าน (มุขกระสัน) เป็นห้องโถงใหญ่สำหรับรับรองแขก ออกแบบให้มีระเบียงทางเดินเป็นตัวเชื่อมห้องต่างๆ เข้าด้วยกัน ต่างจากการวางผังในหมู่พระมหามณเฑียรที่สร้างขึ้นมาในสมัยรัชกาลที่ ๑ ที่แต่ละห้องจะเรียงต่อกันไปโดยไม่มีทางเดินเชื่อม

ซุ้มประตูหน้าต่างชั้นสองประดับลายปูนปั้นตราแผ่นดิน และพระราชลัญจกรจุลมงกุฎ

ส่วนที่หน้าบันประดิษฐานตราแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเป็นตราแบบฝรั่ง แสดงถึงพระราชอำนาจเหนือประเทศราชย์ทั้งสาม อันได้แก่ ล้านนา (ช้างสามเศียร) ล้านช้าง (ช้างเผือก) และมลายู (กริช)

ผนังชั้นล่างปั้นปูนเดินเส้นเป็นช่องสี่เหลี่ยมเลียนแบบการก่อหิน

หอคองคาเดีย C04

ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ส่วนหน้าของพระบรมมหาราชวัง หน้าประตูพิมานไชยศรี N07 ก่อสร้างขึ้นในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ ถือได้ว่าเป็นตึกฝรั่งหลังแรกๆ ในสยามเลยก็ว่าได้

หอคองคาเดียเป็นตึกแบบฝรั่งชั้นเดียว ประดับด้วยเสาลอยตัว หัวเสาเป็นแบบดอริค มีซุ้มโค้งครึ่งวงกลมต่อเนื่องกันไปโดยรอบ ภายในเป็นพื้นที่ระเบียงล้อมรอบห้องตรงกลาง

แรกเริ่มเดิมทีใช้เป็นสโมสรและที่ประชุมของทหารมหาดเล็ก ตามที่ทรงทอดพระเนตรมาจากเมืองปัตตาเวีย (เมืองจาการ์ตา ประเทศอินโดนิเซียในปัจจุบัน ซึ่งขณะนั้นเป็นเมืองท่าอาณานิคมของดัทช์) และเรียกอาคารสโมสรนี้ว่า “หอคองคาเดีย” ตามชื่อที่ใช้เรียกในปัตตาเวียด้วย

ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นห้องเก็บรวบรวมและจัดแสดงเครื่องราชบรรณาการต่างๆ รวมทั้งสิ่งของโบราณและศิลปวัตถุ เพื่อแสดงความศิวิไลซ์ของราชสำนักสยาม ตามแนวคิดของชาติอาณานิคมตะวันตก จึงต่อเติมใส่ประตูหน้าต่างขึ้นที่ระเบียงให้เป็นห้องหับปิดมิดชิด เรียกกันว่า “หอมิวเซียม” โดยเปิดให้ประชาชนเข้าชมได้เป็นครั้งคราว เรียกงานเอกซฮิบิเชน (Exhibition) ถือเป็นอาคารต้นกำเนิดพิพิธภัณฑ์ของไทยเลยก็ว่าได้

กระทั่งปี ๒๔๓๐ หลังจากมีการยุบตำแหน่งวังหน้าลงแล้ว จึงได้ย้ายของออกจากหอคองคาเดียไปไว้ที่พระราชวังบวรสถานมงคลแทน

จวบจนปัจจุบันนี้หอคองคาเดียได้เปลี่ยนหน้าที่การใช้งานไปอย่างหลากหลาย เคยเป็นที่ตั้งของหอพระสมุดวชิรญาณ (ต่อมาพัฒนาเป็นหอสมุดแห่งชาติ) และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศาลาสหทัยสมาคม” ซึ่งหลายคนคงคุ้นหูชื่อนี้อยู่บ่อยๆ เพราะมักได้ยินตามข่าวในพระราชสำนัก ว่าใช้เป็นที่จัดเลี้ยงพระราชอาคันตุกะ หรือลงนามถวายพระพรเนื่องในโรกาสต่างๆ

Concordia Pavilion: The Concordia Pavilion in the Grand Palace was built in 1870 in King Rama V’s era, following the design of a building in Batavia (then a Dutch port city, currently Jakarta, Indonesia). It used to be a clubhouse for royal cadets, and was later turned into a museum housing royal tributes. Today, it is used to welcome royal guests.

C04 Concordia Pavilion
The Grand Palace, Na Phra Lan Rd.
8.30am-3.30pm
02 623 5500 / 02 623 5499
www.royalgrandpalace.th

สุสานหลวง วัดราชบพิธ C05

ตั้งอยู่ริมคลองคูเมืองเดิม ทางด้านทิศตะวันตกของวัดราชบพิธ สร้างขึ้นเพื่อเป็นสถานที่บรรจุพระสรีรธาตุของพระบรมวงศานุวงศ์และราชสกุลในสายรัชกาลที่ ๕ โดยก่อสร้างเป็นอนุสาวรีย์เพื่อระลึกถึงพระมเหสีและเจ้าจอมมารดาแต่ละท่าน

Royal Cemetery at Wat Ratcha Bophit: Built to keep relics of royal family members in King Rama V’s bloodline, as well as monuments for his royal consorts and concubines, the cemetery features four pagodas decorate with gold mosaic tiles to represent four of his main royal consorts. Other monuments have different architectural designs, both Thai and Western. The earlier ones feature gothic elements and sharp spires like Christian churches, while later ones feature Neo-Byzantine elements, also with an obelisk made of carved marble, as popularly used for European tombstones. The tradition of keeping relics inside these monuments followed a Western cemetery concept.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

สุสานไทย สไตล์ฝรั่ง

การนำพระสรีรธาตุมาประดิษฐานในสุสานหลวงวัดราชบพิธเช่นนี้ ถือเป็นของใหม่ตามแนวความคิดแบบตะวันตก เลียนแบบการทำแท่นหินประดับหลุมฝังศพอย่างสุสานฝรั่ง ซึ่งตามธรรมเนียมแล้วคนไทยมักนิยมบูชาอัฐิของบรรพบุรุษด้วยการบรรจุลงในโกฐขนาดเล็กแล้วตั้งบูชาไว้บนหิ้งที่บ้าน ไม่ก็บรรจุไว้ที่ฐานเจดีย์ หรือฐานพระพุทธรูปตามระเบียงคดของวัด

ขณะที่หากเป็นเจ้านายจะบรรจุอัฐิในพระโกฐทองคำขนาดเล็ก ประดิษฐานไว้ในหอพระนาก วัดพระแก้ว ส่วนเจ้านายเชื้อพระวงศ์ชั้นสูงจะประดิษฐานไว้ที่ชั้นบนของพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

C05 Royal Cemetery at Wat Ratcha Bophit
2 Fueang Nakhon Rd.
6.00am-6.00pm
02 222 3930
WatRajabopit2412

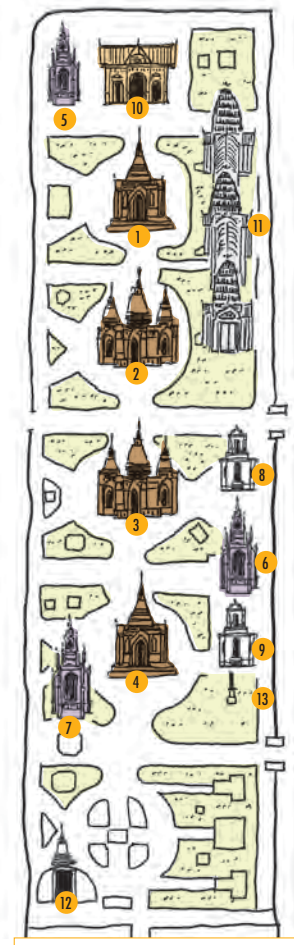

1 เจดีย์ สุนันทานุสาวรีย์
2 เจดีย์ รังษีวัฒนา
3 เจดีย์ เสาวภาประดิษฐาน
4 เจดีย์ สุขุมาลนฤมิตร์
5 โบสถ์โกธิค เจ้าจอมมารดาแส (๑)
6 โบสถ์โกธิค เจ้าจอมมารดาพร้อม (๑๗)
7 โบสถ์โกธิค เจ้าจอมมารดาเนื่อง (๒๔)
8 อนุสาวรีย์ พระองค์เจ้าอิศริยาภรณ์ (๑๒)
9 อนุสาวรีย์ เจ้าดารารัศมี (๒๑)
10 เจ้าคุณพระประยูรวงศ์
11 พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์
12 เจ้าจอมมารดาอ่วม
13 พระองค์เจ้าโกมลเสาวมาล

ภายในสุสานหลวงประกอบด้วยอนุสาวรีย์มากมาย แต่หลักๆ ก็คือ พระเจดีย์สีทอง ๔ องค์ เรียงต่อกัน ที่สร้างขึ้นสำหรับพระภรรยาเจ้าทั้งสี่ อันมีชื่อเรียกอย่างคล้องจองกันว่า “สุนันทานุสาวรีย์” “รังษีวัฒนา” “เสาวภาประดิษฐาน” และ “สุขุมาลนฤมิตร์”

1 “สุนันทานุสาวรีย์” องค์ทางซ้ายสุด สร้างพระราชทานแด่สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์พระบรมราชเทวี (พระนางเรือล่ม) ที่ทิวงคตไปแล้ว
2 “รังษีวัฒนา” สำหรับ สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี
3 “เสาวภาประดิษฐาน” สำหรับ สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี
4 และทางขวาสุดองค์สุดท้าย “สุขุมาลนฤมิตร์” เพื่อรำลึกถึง พระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี

โดยเจดีย์ทั้งสี่องค์มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นอาคารที่มีหลังคาเป็นเจดีย์ทรงระฆังประดับด้วยกระเบื้องโมเสกสีทอง อันเป็นพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ ๔-๕ ก็ว่าได้ ด้วยเจดีย์ที่สร้างในสองรัชกาลนี้ เช่น พระศรีรัตนเจดีย์ ในวัดพระแก้ว พระเจดีย์วัดบวรนิเวศ และแม้แต่พระเจดีย์วัดราชบพิธนี้เอง ล้วนแล้วแต่มีรูปแบบเดียวกันทั้งหมด กล่าวคือ เป็นเจดีย์ทรงระฆัง ปูกระเบื้องโมเสกสีทอง

หากลองสังเกตที่ชุ้มทางเข้าพระเจดีย์แต่ละองค์ จะเห็นช่อฟ้ารูปนกเจ่า ส่วนหางหงส์ก็ทำเป็นหัวนกเจ่าเช่นกัน แต่เป็นนกเจ่าเบือน คือ หันหน้าเบือนมาหาเราอย่างเช่นนาคเบือน (ซึ่งเป็นลักษณะของหางหงส์แบบพิเศษ มีอยู่เฉพาะที่หน้าบันพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท A03 และพระที่นั่งอาภรณ์พิโมกข์ปราสาท A04 ในพระบรมมหาราชวัง)

ส่วนอนุสาวรีย์อื่นๆ ภายในสุสานหลวง ต่างก็มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่หลากหลายกันไปไม่ซ้ำแบบทั้งไทยและเทศ

โดยยุคแรกที่สร้างนั้นจะเน้นไปที่แบบโกธิค คือ มียอดสูงแหลมอย่างโบสถ์ฝรั่ง (เจ้าจอมมารดาแส ๑, เจ้าจอมมารดาพร้อม ๑๗, เจ้าจอมมารดาเนื่อง ๒๔) สันนิษฐานว่า นายโจอาคิม แกรซี ช่างฝรั่งคนดังในต้นรัชกาลที่ ๕ เป็นผู้ออกแบบ

ส่วนอนุสาวรีย์รุ่นถัดมาที่สร้างในช่วงกลางรัชสมัยจะเป็นศิลปะฝรั่งรูปแบบนีโอโบแซนไทน์

พระองค์เจ้าอิศริยาภรณ์ ๑๒ (ภาพซ้าย)
เจ้าดารารัศมี ๒๑ (ภาพขวา)

อนุสาวรีย์นายเฮนรี อาลาบาศเตอร์

อนุสาวรีย์นายเฮนรี อาลาบาศเตอร์ ต้นตระกูลเศวตศิลา ตั้งอยู่ภายในสุสานโปรเตสแตนท์ ถนนเจริญกรุง มีรูปแบบเป็นสถาปัตยกรรมแบบโกธิค ซึ่งรัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าให้สร้างในช่วงเวลาที่ไล่เลี่ยกับอนุสาวรีย์เจ้าจอมมารดาทั้งสาม

วิหารน้อย เป็นตึกฝรั่งชั้นเดียว ตั้งอยู่ริมรั้วด้านเหนือ สำหรับระลึกถึงเจ้าคุณพระประยูรวงศ์ พระสนมเอกภายในประดิษฐานพระพุทธรูปยืนปางห้ามญาติขนาดเท่าตัวเจ้าคุณพระประยูรวงศ์

ขณะเดียวกันยังมีอนุสาวรีย์ที่ไม่เข้าพวกกับคนอื่นในสุสานหลวงแห่งนี้ นั่นก็คืออนุสาวรีย์พระภรรยาเจ้าอีกพระองค์หนึ่ง คือ พระอรรคชายาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ ซึ่งเป็นพระมารดาของกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ที่สร้างเป็นปรางค์เขมรแบบพระปรางค์สามยอด จังหวัดลพบุรี

ส่วนที่อยู่ด้านในสุดของสุสานหลวง คือ อนุสาวรีย์หมายเลข ๓๔ เป็นอนุสาวรีย์ของเจ้าจอมมารดาอ่วม และราชสกุลกิติยากร ที่มีรูปร่างแปลกตาน่าสนใจ ด้วยก่อสร้างเป็นเขาหินและมีเจดีย์ตั้งอยู่บนยอด ซึ่งอิฐิของคุณพุ่ม เจนเซ่น ก็บรรจุอยู่ที่นี่

ส่วนพระอนุสาวรีย์พระองค์เจ้าโกมลเสาวมาล พระธิดาในรัชกาลที่ ๕ (หมายเลข ๒๒) มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นประติมากรรมหินอ่อนรูปเสาโอเบลิสก์ (Obelisk: เสาแบบอียิปต์ ที่เป็นเสาสี่เหลี่ยมยอดเป็นทรงพีระมิด ซึ่งในยุโรปสมัยนั้น นิยมนำมาประดับหลุมศพ) โดยแกะสลักให้มีผ้าคลุมคาอยู่ที่ยอดเสา คาดว่าเป็นของนอกนำเข้าจากต่างประเทศ

โรงทหารหน้าเมื่อแรกสร้าง
สังเกตว่าที่มุขกลาง
ยังไม่มีระเบียงด้านหน้า
ด้วยต่อเติมขึ้นมาภายหลัง

โรงทหารหน้า C06

สร้างขึ้นในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ ปัจจุบัน คือ อาคารที่ทำการกระทรวงกลาโหม นับเป็นตึกฝรั่งยุคแรกๆ ของสยามที่เริ่มมีสถาปนิกฝรั่งตัวจริงเสียงจริงเข้ามาเป็นผู้ออกแบบก่อสร้างอาคาร

ด้วยจำนวนของเหล่าทหารหน้าที่มีมากถึง ๒๐,๐๐๐ คน มีหน้าที่รักษาพระนคร และออกไปประจำการตามหัวเมืองต่างๆ ตลอดจนเป็นกำลังพลในยามศึก ทำให้ทหารทั้งหมดนี้ต่างอยู่อย่างกระจัดกระจาย การสร้างกรมทหารที่เป็นกิจลักษณะขึ้นนี้ จึงได้ใช้เป็นอาคารบัญชาการและที่พักของทหาร ตลอดจนใช้เก็บเสบียง พาหนะ และอาวุธต่างๆ รวมถึงเพื่อให้สะดวกต่อการรวมพลเพื่อฝึกหัดอีกด้วย

โรงคะเด็ตทหารหน้าเป็นตึกสามชั้น มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบพาลลาเดียน (Palladian) คือ ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส มีระเบียงเดินได้โดยรอบ โอบล้อมลานโล่งภายในสำหรับใช้เป็นที่ฝึกทหาร รูปแบบสไตล์นี้ถือเป็นต้นฉบับของค่ายทหารในยุคนั้น แม้กระทั่งค่ายทหารทาเกบาชิ ที่โตเกียว ซึ่งสร้างขึ้นร่วมสมัยกันนั้น ก็มีรูปแบบนี้เช่นเดียวกัน

The Royal Barrack: Built in 1884 in the beginning of King Rama V's era, this building served as a command center and residence for soldiers. It featured a square plan surrounding an inner court. It was used for military training and was designed by Joachim Grassi, an Italian architect of Austrian nationality, who had designed many buildings in King Rama V's era. Currently, this building is the Ministry of Defense Headquarters.

มุขตรงกลางเป็นหน้าจั่วแบบวิหารกรีก ประดับตราราชวัลลภ

มีประตูเข้า-ออก ขนาบข้างซ้าย-ขวา ของมุขกลาง

ชายคากุดแบบอาคารฝรั่ง ทำให้กันแดดกันฝนไม่ได้

เสาด้านหน้ามุขกลาง ใช้หัวเสาแบบเรียบที่เรียกกันว่า ดอริก ซึ่งเป็นระเบียบที่มักใช้กับอาคารทางทหารโดยเฉพาะ

หากลองสังเกตดูเสาติดผนัง จะพบว่าเสาที่ชั้นล่างจะมีขนาดใหญ่สุด ไล่ไปจนถึงชั้นสามจะมีขนาดเล็กสุด

แต่เดิมมุขตรงกลางยังไม่มีระเบียงด้านหน้า ต่อมาภายหลังมีการต่อเติม และมีปูนปั้นทำเป็นผ้าห้อยที่พนักเฉลียง

DATA 86

C06 Ministry of Defense
7 Sanam Chai Rd.
8.30am-4.30pm Mon-Fri, By Appointment only
02 224 0717
www.mod.go.th

รศ.ดร. กุณฑลทิพย์ พานิชภักดิ์

นายโจอาคิม แกรซี

โรงทหารหน้า เป็นอาคารรุ่นราวคราวเดียวกับศุลกสถาน โรงภาษีริมแม่น้ำเจ้าพระยา จะเห็นว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เป็นอาคารสมมาตร มุขตรงกลางมีหน้าจั่ว

นั่นเพราะออกแบบโดยสถาปนิกคนเดียวกัน คือ นายโจอาคิม แกรซี (Joachim Grassi) ชาวออสเตรียเชื้อสายอิตาลี นายช่างใหญ่มือทองในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ ผู้สร้างวังเจ้านายและอาคารสาธารณะต่างๆ อีกหลายแห่ง เช่น วังบูรพาภิรมย์ วังวรวรรณ คุกมหันตโทษ และศุลกสถาน

สถาปัตยกรรมแบบพาลลาเดียนเป็นอย่างไร?

สถาปัตยกรรมแบบพาลลาเดียนเป็นรูปแบบที่ได้ต้นเค้ามาจากสถาปัตยกรรมของกรีก-โรมันที่สถาปนิกสมัยเรอเนสซองส์ อย่าง แอนเดรีย พาลลาดิโอ (Andrea Palladio) ใช้ในการออกแบบคฤหาสน์ในอิตาลี

การวางผังอาคารใช้รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสล้อมรอบสนามตรงกลางแบบสมมาตร ช่วยให้รับแสงสว่างได้มากขึ้น

ส่วนการประดับตกแต่งใช้ลวดลายแบบกรีกและโรมัน

ภาพถ่ายทางอากาศโรงทหารหน้า ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส โอบล้อมลานโล่งภายใน

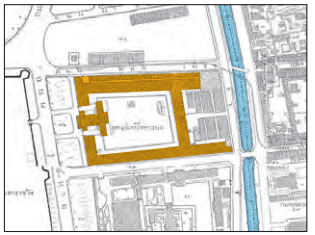

โรงทหารหน้า ที่มีแผนผังเป็นแบบพาลลาเดียน ผังอาคารโอบล้อมลานโล่งภายใน ออกแบบโดย โจอาคิม แกรซี ในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕

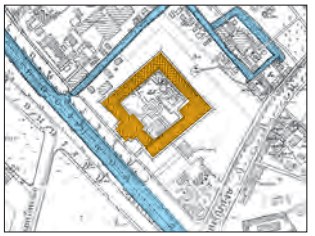

โรงกษาปณ์สิทธิการ C11 ก็มีแผนผังเป็นแบบพาลลาเดียนเช่นกัน ออกแบบโดย นายคาร์โล อัลเลอกรี ในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕

โรงเรียนนายทหารสราญรมย์ C07

หรืออาคารสำนักงานเดิมของกรมแผนที่ทหาร ตั้งอยู่ด้านข้างของโรงคะเด็ตทหารหน้า หรือกระทรวงกลาโหมในปัจจุบัน สร้างขึ้นในสมัยกลางรัชกาลที่ ๕ บนพื้นที่ส่วนหนึ่งของพระราชวังสราญรมย์ เพื่อใช้เป็น “คะเด็ตสกูล” หรือโรงเรียนนายทหาร

ต่อมาในปลายรัชสมัย เมื่อโรงเรียนคับแคบ จึงได้ย้ายไปตั้งนอกเมืองที่ถนนราชดำเนินนอก ในชื่อ “โรงเรียนนายร้อยทหารบก” แล้วใช้เป็นกรมเสนาธิการทหารบก จนราว ๒๔๗๔ กรมแผนที่ได้ย้ายเข้ามาใช้อาคารหลังนี้แทน จนได้รวมกิจการเข้ากับกรมแผนที่ทหารบก และเพิ่งย้ายออกไปเมื่อปี ๒๕๖๒ นี่เอง

สมัยเป็นคะเด็ตสกูลนั้น ชั้นล่างเป็นห้องเรียนสำหรับนักเรียนนายร้อย ส่วนชั้นบนใช้เป็นหอพัก

มีมุขอยู่ด้วยกันถึง ๕ มุข (ปกติจะมีเพียง ๓ มุข คือมุขกลาง และมุขหัว-ท้าย เท่านั้น) โดยส่วนที่เพิ่มเข้ามาคือมุขทั้งสองข้างประตูที่ขนาบข้างมุขกลาง

ที่มุขกลางและมุขหัวท้าย ประดับกระบังที่หน้ามุข ด้วยตราแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ ๕

ส่วนมุขประตู หน้าบันประดับตราลัญจกรรัชกาลที่ ๕ รูปพระเกี้ยวและช้างสามเศียร

Saranrom Military School: Built in 1892 in King Rama V's era in the precinct of Saranrom Palace, the school was used to train cadets. The school was later moved to another area later in King Rama V's reign. Classrooms were on the ground floor and dorm rooms were on the upper floor. It was designed by an Italian architect named Stefano Cardu, one of the first foreign architects to work in Siam. The distinctive feature of this building is the pediments on the roof, a signature of Cardu.

The Royal Thai Survey Department recently moved out of this building in 2019.

DATA 88

C07 Saranrom Military School
Kalayana Maitri Rd.
Not Open to the Public

อาคารหลังนี้ออกแบบโดยสถาปนิกชาวอิตาลี ชื่อนายสเตฟาโน คาร์ดู (Stefano Cardu) โดยการใช้กระบังหน้าตกแต่งอาคารนี้ มีลักษณะคล้ายคลึงกับตึกสุนันทาลัย (ภายในโรงเรียนราชินี) C08 จึงมีความเป็นไปได้ว่าคาร์ดูอาจจะเป็นผู้ออกแบบด้วยก็เป็นได้

เรื่องเล่าชาวเกาะ

แมนเนอริสม์ (Mannerism)

คือ ลักษณะของมุขที่เน้นส่วนตัวอาคารหรือหลังคา ด้วยแผงหน้าบันประดับลวดลาย ซึ่งเป็นที่นิยมในยุโรปช่วงคริสตศตวรรษที่ ๑๗ (หรือในราวสมัยอยุธยาตอนปลาย ช่วงรัชสมัยพระเจ้าทรงธรรม และพระเจ้าปราสาททอง) ดังตัวอย่างกระบังหน้าที่โรงเรียนทหารสราญรมย์แห่งนี้ และที่ตึกสุนันทาลัยอีกแห่ง

รูปด้านแบบพระราชวัง

คือ สถาปัตยกรรมแบบคลาสสิก ที่มีผังอาคารเป็นรูปตัว E

มีมุขกลาง และมุขหัว-ท้าย ซ้าย-ขวา เชื่อมด้วยอาคารไปตลอดแนวยาว

โดยมุขที่ยื่นออกมาจะเน้นให้เป็นจุดเด่น ด้วยหลังคาหน้าจั่วแบบวิหารกรีก

บ้างก็มีเสาลอยขึ้นไปรับหลังคา ส่วนผนังด้านล่างของอาคารมักฉาบปูนเดินเส้นเลียนแบบการเรียงหินโชว์แนว

นายสเตฟาโน คาร์ดู

ช่างฝรั่งชาวอิตาลี ที่คนไทยสมัยนั้นขนานนามว่านายกาดู หรือนายกาโด

เป็นสถาปนิกชาวต่างชาติยุคบุกเบิก ที่เข้ามาทำงานในสยามตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ ๕ มีผลงานเป็นตึกฝรั่งรุ่นแรกๆ ในสยาม เช่น พระราชวังสราญรมย์ หอนาฬิกาตึกไปรษณีย์-ยาคาร โรงแรมโอเรียนเต็ล โรงเรียนทหารสราญรมย์

โดยซิกเนเจอร์ของนายคาร์ดู คือ การออกแบบอาคารให้มีหน้าบันหรือกระบังหน้า ประดับลวดลายปูนปั้นเป็นตราแผ่นดิน หรือพระราชลัญจกร (ในทำนองเดียวกันกับหน้าจั่วพระที่นั่งในวังที่ประดับด้วยรูปแกะสลักนารายณ์ทรงครุฑ) ซึ่งเรียกกันว่าแบบแมนเนอริสม์นั่นเอง

โรงแรมโอเรียนเต็ล

โรงสกูลสุนันทาลัย C08

สร้างขึ้นในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ บนพื้นที่ริมแม่น้ำนอกกำแพงเมือง ด้านหน้าป้อมมหาฤกษ์ บริเวณที่เรียกกันว่าปากคลองตลาด

ชื่ออาคารก็บอกอยู่ว่า สุนันทาอาลัย ก็มีความหมายตรงตัวดังชื่อ คือ สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ให้กับสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี ที่ทิวงคตไปด้วยอุบัติเหตุเรือพระที่นั่งล่มขณะเสด็จฯ ประพาสบางปะอิน

แรกดำเนินการใช้เป็นสถานศึกษาสำหรับกุลธิดา เป็นที่ฝึกหัดครู และที่ตั้งของกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน)

จนกระทั่งในปลายรัชสมัย สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพื้นที่ตึกสุนันทาลัยเพื่อตั้งเป็นโรงเรียนราชินี และได้เปิดให้มีการเรียนการสอนมาอย่างต่อเนื่องจนถึงทุกวันนี้

ตึกสุนันทาลัยเป็นอาคาร ๒ ชั้น

ชั้นบนเป็นห้องโถงกว้าง มีระเบียงยาวตลอดขนานไปกับแม่น้ำ

มีห้องมุขตรงกลางยื่นออกมาที่ด้านหน้า และยังมีห้องที่มุขหลังอีกด้วย

ชั้นล่างใช้เป็นห้องเรียน ส่วนชั้นบนใช้เป็นห้องประชุม

จะเห็นได้ว่าความสูงของเพดานที่ชั้นบนนั้น สูงกว่าชั้นล่างมาก ซึ่งเป็นลักษณะของอาคารแบบคลาสสิกนั่นเอง

The Royal Seminary: Built in 1882 in the early years of King Rama V's era, located by the river, the Royal Seminary was dedicated to King Rama V's royal consort Queen Sunanda who passed away in an accident. Initially, it was a school for daughters of the elite and also housed the Ministry of Education. In 1906, towards the end of King Rama V's era, Queen Saovabha asked His Majesty to set up a girls' school in this building, titled Rajini School (Queen's school), which is still operating today. It is assumed that the architecture was designed by Stefano Cardu because of the pediment on the top of the front facade, which is considered Cardu's signature.

The large dome on the roof was rebuilt following the original design after it had been removed since the weight was causing the building to crumble.

DATA 90

C08 The Royal Seminary
444 Maha Rat Rd.
Not Open to the Public
02 221 1501
www.rajini.ac.th/

สุนันทาลัย เมื่อรื้อหลังคาโดมลงแล้ว

มุขกลางด้านหน้า มีขนาดสัดส่วนอย่างประตูชัย

ช่องประตูโค้งตรงกลางมีความกว้างประมาณสองเท่าของด้านข้าง ซึ่งเป็นระเบียบแบบแผนเดียวกับมุขกลางด้านหน้าของพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวัง

หน้าบันทำเป็นกระบังหน้า ที่ฐานเขียนว่า Royal Seminary ประดับลายปูนปั้นตราแผ่นดินที่กลางหน้าบัน

ด้วยการออกแบบที่มีกระบังหน้า ทำให้สันนิษฐานว่า นายสเตฟาโน คาร์ดู อาจเป็นผู้ออกแบบอาคาร ด้วยเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของนายช่างฝรั่งผู้นี้ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบแมนเนอริสม์ ลักษณะแบบเดียวกับมุขหน้าของโรงเรียนทหารสราญรมย์ (ตึกกรมแผนที่ทหารเดิม) C07

ที่บริเวณมุขหน้า ผนังชั้นล่างมีความหนามากถึง ๑ เมตร เพื่อใช้รับน้ำหนักหลังคากระโจมด้านบน ที่ตั้งอยู่ด้านหลังกระบังหน้า

หลังคากระโจมนี้มารื้อออกในสมัยต่อมา (คาดว่ารื้อในช่วงระหว่างรัชกาลที่ ๖ และ ๗) เพื่อลดน้ำหนักของหลังคาที่ทำให้อาคารทรุดตัว ดังจะเห็นได้ในภาพถ่ายเก่าว่าเป็นหลังคาทรงปั้นหยาธรรมดา เมื่อปราศจากโดมแล้ว

ต่อมาหลังคาโดมได้รับการก่อสร้างต่อเติมให้กลับคืนมาดังเดิมในช่วงปี ๒๕๔๗-๕๐ นี้เอง เมื่อคราวฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปีโรงเรียนราชินี

อนุสาวรีย์น้ำพุ ฟอนตานา เพาลา ที่กรุงโรม ออกแบบโดยสถาปนิกฟลามิโน พอนซิโอ ในปี ๒๑๕๕ มีรูปแบบเป็นสถาปัตยกรรมประตูชัย ที่มีกระบังหน้าลักษณะคล้ายคลึงกับมุขหน้าของอาคารสุนันทาลัย

เรื่องเล่าชาวเกาะ

ดีดตึกยกอาคารปูน

รู้หรือไม่? ในปี ๒๕๔๙ คราวบูรณะอาคารครั้งใหญ่ เมื่อโรงเรียนมีอายุครบหนึ่งศตวรรษนั้น ได้มีการดีดตึกสุนันทาลัยขึ้นให้สูงกว่าระดับถนน นับเป็นปรากฏการณ์ยกอาคารก่ออิฐถือปูนแห่งแรกของประเทศไทยเลยก็ว่าได้

ตึกยาว โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย C09

ชื่อของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนั้น มีที่มาจากที่ตั้งของโรงเรียน เดิมอยู่ที่พระตำหนัก “สวนกุหลาบ” ด้านท้ายพระบรมมหาราชวัง อันเป็นตำหนักที่เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ประทับก่อนจะขึ้นครองราชย์เป็นรัชกาลที่ ๕ โดยโรงเรียนแห่งใหม่นี้สอนหนังสือให้กับบุตรหลานเจ้านายและข้าราชการ ตามหลักสูตรการศึกษาแบบใหม่ คือ มีการสอบวัดผล ที่เรียกกันว่า การไล่หนังสือ ขึ้นเป็นครั้งแรกในสยาม

ต่อมาโรงเรียนได้ขยายตัวและระหกระเหินย้ายสถานที่ไปอีกหลายแห่ง จนท้ายที่สุดในปีแรกของรัชสมัยรัชกาลที่ ๖ จึงได้มาลงหลักปักฐานที่ตึกสร้างใหม่ ตรงข้ามพระอุโบสถวัดราชบูรณะ ซึ่งอยู่ทางด้านใต้ของพระนคร

การก่อสร้างตึกโรงเรียนแห่งใหม่นี้มีมาตั้งแต่สมัยปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ แล้ว ในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของวัดราชบูรณะ ซึ่งมีถนนตรีเพชรคั่นกลาง โดยกรมโยธาธิการเป็นผู้ออกแบบตึก ส่วนกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) เป็นผู้เช่าที่วัด และออกเงินก่อสร้างอาคารเอง

Long Building, Suankularb School: Suankularb School was a Western-style school which used modern curricula, with final exams at the end of each academic year. The school had been moved from location to location, before settling down here. The new school building was built in 1910, designed by the Department of Public Works. The 2-story building is 216 yards long, and is therefore known as the Long Building. The building is slightly curved, if you look at it through the long corridor.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

ตึกยาวริมรั้ว

แรกสร้าง ตึกเรียนมีระเบียงทางเดินยาวไปตลอดอาคาร ทั้งด้านนอกที่ติดถนนตรีเพชรและด้านใน

แต่ในปี ๒๔๗๕ เมื่อมีงานฉลอง ๑๕๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์นั้น รัชกาลที่ ๗ ทรงโปรดให้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ของรัชกาลที่ ๑ และสะพานพุทธสำหรับข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาไปยังฝั่งธนบุรี ซึ่งเป็นแนวแกนที่ต่อมาจากถนนตรีเพชร พอดี ทำให้ต้องขยายถนนตรีเพชรที่เดิมเป็นเพียงถนนสายย่อยแคบๆ ให้กลายเป็นถนนใหญ่ที่มีขนาดกว้างขวางขึ้น

การขยายถนนจึงทำให้ต้องรื่นพื้นที่เข้าไปในรั้วโรงเรียนสวนกุหลาบ กินบริเวณที่เป็นบันไดและระเบียงด้านที่ติดกับถนน จึงเหลือแต่ตัวอาคารซึ่งกลายมาเป็นกำแพงของโรงเรียนด้านถนนตรีเพชรแทน

ส่วนระเบียงด้านหลัง ที่หันหน้าเข้าสนาม ได้ปรับให้เป็นด้านหน้าของตึกแทน โดยมีการต่อเติมบันไดกลางขึ้นใหม่ที่ด้านนี้

ตึกเรียนเป็นแบบฝรั่ง ๒ ชั้น สร้างขนานไปกับถนนตรีเพชร มีความยาวมากถึง ๑๙๘ เมตร แต่ละชั้นมีห้องเรียนเรียงต่อกันไปถึง ๑๙ ห้อง

ที่ชั้นสองจะเห็นช่องหน้าต่างเรียงต่อกัน ๕ ช่อง ตรงนี้จะเป็นห้องเรียนใหญ่ สลับกับระเบียงทางเดิน ๖ ช่องของห้องเรียนเล็ก (๒ ห้อง) สลับกันไปเช่นนี้ตลอดความยาวของอาคาร

ด้านในเป็นระเบียงทางเดินยาวไปตามแนวชุ้มโค้ง เชื่อมห้องเรียนแต่ละห้องไปตลอดอาคารทั้งสองชั้น ตัวระเบียงหันหน้าเข้าสู่สนามฟุตบอล ภายในโรงเรียน จึงเหมาะสำหรับใช้เป็นอัฒจรรย์ดูกีฬาจากหน้าห้องเรียนได้

ช่องทางเข้าโรงเรียนทำเป็นหลังคาจั่ว มีหน้าบันประดับตราสัญลักษณ์โรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนที่ต่อเติมขึ้นมาภายหลัง ทำให้รูปด้านของตึกยาวไม่สมมาตร ผิดแผกไปจากขนบการสร้างอาคารแบบคลาสสิก

ตึกยาว...โค้งน้อยๆ แต่โค้งนะ

จุดเด่นของตึกยาวใช่ว่าอยู่ที่ความยาวของอาคารเท่านั้น แต่ตัวตึกที่เห็นยังมีความโค้งน้อยๆ ไม่ได้สร้างขึ้นมาแบบเส้นตรงอย่างอาคารทั่วไป...เพราะอะไรกันนะ?!!

นั่นก็เพราะอาคารสร้างขึ้นขนานไปกับถนนตรีเพชร ซึ่งเป็นถนนที่โค้งอ่อนๆ ด้วยถนนตรีเพชรช่วงนี้ เป็นส่วนต่อขยายที่ตัดใหม่ลงมาจากถนนพาหุรัด เชื่อมต่อไปยังถนนจักรเพชร หากตัดถนนเป็นเส้นตรง แนวถนนจะไปทับกำแพงแก้วของพระอุโบสถวัดราชบูรณะ ทำให้ต้องตัดถนนให้ค่อยๆ โค้งเข้าไปเลียบกับกำแพงวัด

เราจะเห็นความโค้งนี้ได้ชัดๆ ก็ต่อเมื่อมองลอดระเบียงด้านในของตึกยาวออกไปนั่นเอง

กีฬาฮ่าไฮ้

...กีฬา กีฬา เป็นยาวิเศษ ฮ่าไฮ้...ฮ่าไฮ้...

รู้หรือไม่? เพลงกราวกีฬาที่มีท่อนฮุคติดหูนี้

มีต้นกำเนิดมาจากกีฬาสีของโรงเรียนสวนกุหลาบ

แต่งโดยเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) หรือ ‘ครูเทพ’ อดีตเสนาบดีกระทรวงธรรมการ และเป็นผู้นำกีฬาฟุตบอลเข้ามาเผยแพร่ในสยามโดยให้เล่นกันตามโรงเรียนด้วย

DATA 92

C09 Long Building, Suankularb School
88 Tri Phet Rd.
Not Open to the Public
02 221 6701
www.sk.ac.th

คุกมหันตโทษ C10

ในอดีต การลงโทษผู้กระทำผิด จะแบ่งที่คุมขังออกเป็น ๒ ประเภท คือ

"คุก"
> ๖
ตั้งแต่ ๖ เดือนขึ้นไป
ตั้งอยู่หน้าวัดโพธิ์

"ตะราง"
< ๖
น้อยกว่า ๖ เดือน
หรือขังนักโทษที่มิใช่โจรผู้ร้าย

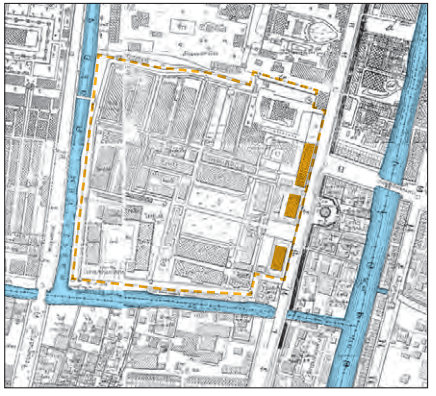

"คุก" สำหรับผู้ต้องโทษตั้งแต่ ๖ เดือนขึ้นไป ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดพระเชตุพนฯ

ส่วน "ตะราง" ใช้คุมขังผู้ที่มีโทษน้อยกว่า ๖ เดือน หรือขังนักโทษที่มิใช่โจรผู้ร้าย

เมื่อสยามเรียนรู้วิทยาการอย่างตะวันตก รัชกาลที่ ๕ จึงทรงให้มีการปรับปรุงรูปแบบการจองจำใหม่ด้วย โดยให้สร้างคุกใหม่ที่แข็งแรงแน่นหนา และจัดระเบียบให้ถูกต้องตามมาตรฐานตะวันตก

แรกเริ่มมีการไปศึกษารูปแบบคุกจากสิงคโปร์ (ในสมัยนั้นอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษ) และได้เลือกรูปแบบของเรือนจำบริกซ์ตัน (Brixton) ที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงในระดับสูงสุดมาใช้ เรียกว่า "คุกกองมหันตโทษ" พร้อมกับให้สร้างตะรางขึ้นมาใหม่ด้วย (ตรงบริเวณอาคารศาลฎีกา ข้างสนามหลวงในปัจจุบัน) เรียกว่า "กองลหุโทษ" โดยคุก เป็นสถานที่คุมขังนักโทษที่ได้รับการพิจารณาคดีแล้ว ส่วนตะราง คือ ที่คุมขังจำเลยที่อยู่ในระหว่างการรอพิจารณาคดีของศาล

"คุกใหม่" หรือคุกมหันตโทษนี้ ตั้งอยู่บนถนนมหาไชย ภายในกำแพงพระนครด้านทิศตะวันออก ด้านข้างติดคลองหลอด และอยู่ด้านหลังวัดสุทัศน์

เมื่อแรกเปิด มีนักโทษย้ายไปคุมขังมากถึง ๑,๐๐๐ คน

นับได้ว่าคุกแห่งใหม่นี้มีบริเวณกว้างขวางและทันสมัยกว่าเรือนจำเก่าหน้าวัดโพธิ์เป็นอย่างมาก

อาคารสำคัญของคุกมหันตโทษ ประกอบด้วยตึกฝรั่ง ๓ หลัง อยู่ในพื้นที่ด้านนอกของเรือนจำ ติดถนนมหาไชย ใช้สำหรับเป็นที่ทำการเรือนจำ โดยมีอาคารแฝดคู่หนึ่ง สร้างขนาบข้างที่ประตูทางเข้าหลัก

เรือนจำบริกซ์ตัน (Brixton) ที่ประเทศอังกฤษ ขึ้นชื่อในฐานะคุกที่มีความมั่นคงในระดับสูงสุด (Maximum Security)

แต่ละหลังเป็นตึก ๒ ชั้น มีหลังคาปั้นหยา ประดับประดาเพียงเล็กน้อย เน้นความเรียบง่ายเพื่อให้สอดคล้องกับการใช้งานเป็นหลัก โดยอาคารแฝดเป็นตึกที่สร้างขึ้นมาก่อน ออกแบบโดย นายโจอาคิม แกรซี (Joachim Grassi) สถาปนิกชาวออสเตรียเชื้อสายอิตาลี ซึ่งเข้ามาทำงานรับเหมาก่อสร้างในสยาม และได้รับความนิยมอย่างสูงในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ ซึ่งโรงทหารหน้า หรือกระทรวงกลาโหมในปัจจุบัน C06 ก็เป็นผลงานอันโดดเด่นของนายช่างฝรั่งผู้นี้เช่นกัน

คุกกองมหันตโทษ ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็น เรือนจำพิเศษกรุงเทพ และท้ายที่สุดได้ย้ายผู้ต้องขังออกไปในปี ๒๕๓๔ ก่อนจะปรับปรุงพื้นที่ให้เป็น "สวนรมณีนาถ" สวนสาธารณะซึ่งเปิดให้ใช้งานในปี ๒๕๔๒

ตึกเก่าทั้งสามได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นพิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์ แสดงประวัติความเป็นมาของกรมราชทัณฑ์ และการลงโทษแบบต่างๆ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม พร้อมเปิดให้เข้าชมได้ในอีกไม่นานนี้

The New Prison: Built in 1891 in King Rama V's era, the New Prison followed the concept of a prison in Singapore which at the time was a British colony. Located on the eastern side of the capital, the New Prison was designed by one of the most sought after Western architects of the time, Joachim Grassi. The three buildings are located outside the fence served as the prison's offices, and today the area inside the prison has been renovated into a public park. The buildings are now restored and developed as the Justice and Criminal Discovery Museum.

โรงกษาปณ์สิทธิการ C11

อาคารสวยคลาสสิกเช่นนี้ ใครเลยจะคิดว่าแท้จริงแล้ว... มันคือ โรงงาน!

ใช่แล้ว...ที่นี่เป็นโรงงานจริงๆ แต่เป็นโรงงานผลิตเหรียญเงินสำหรับใช้จ่ายภายในประเทศ ตั้งอยู่ริมคลองคูเมืองเดิมด้านเหนือของพระนคร สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ แทนโรงกษาปณ์เดิมที่ตั้งอยู่ภายในพระบรมมหาราชวัง

โดยโรงงานแห่งใหม่นี้ได้ติดตั้งเครื่องจักรใหม่สำหรับผลิตเงินเหรียญ นำเข้าจากเมืองเบอร์มิงแฮม (Birmingham) ประเทศอังกฤษ ทำให้มีกำลังผลิตได้ถึงวันละ ๑๐๐,๐๐๐ เหรียญ นับได้ว่าเป็นโรงงานขนาดใหญ่ใจกลางพระนครเลยทีเดียว

ตัวอาคารออกแบบโดย นายคาร์โล อัลเลอกรี (Carlo Allegri) วิศวกรชาวอิตาลีแห่งกระทรวงโยธาธิการ

แผนผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีลานโล่งตรงกลางสำหรับไว้หอเหล็กเก็บน้ำ โดยมีอาคารล้อมรอบ (เป็นแผนผังแบบที่เรียกกันว่า “พาลลาเดียน” คล้ายกับโรงทหารหน้า หรือกระทรวงกลาโหม C06 ที่สร้างขึ้นก่อนหน้านั้นเป็นระยะเวลาหลายปี)

The Royal Mint: Constructed in 1902 towards the end of King Rama V's era, it was designed by Italian engineer Carlo Allegri under the Department of Public Works, to serve as a new mint responsible for the production of Thai coins, replacing the old one inside the Grand Palace. Its roof span is 11 yards wide and does not require supporting columns. Currently, the building is home to the National Gallery.

DATA 96

C11 National Gallery
4 Chao Fa Rd.
9.00am-4.00pm Wed-Sun
02 281 2224

ตรงกลางด้านหน้าเป็นอาคารหลัก สูง ๒ ชั้น ใช้เป็นสำนักงาน

มีหลังคาจั่วแบบวิหารกรีกและประดับตราแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ ๕

อาคารปีกโดยรอบเป็นอาคารชั้นเดียว ใช้เป็นส่วนของโรงงาน

มีหลังคาจั่วซ้อน ๒ ชั้น เพื่อให้มีช่องสำหรับระบายอากาศระหว่างชั้นหลังคา

จุดเด่นของโรงกษาปณ์แห่งนี้คือ โครงหลังคาของส่วนโรงงานที่เป็นเหล็กยึดแนวทแยง (Truss) มีดั้งหลังคากลาง และค้ำยันแนวทแยง นับว่าเป็นความก้าวหน้าอย่างหนึ่งในการก่อสร้างสมัยนั้น ซึ่งช่วยทำให้มีช่วงหลังคาที่กว้างขึ้นถึง ๙.๖๕ เมตร โดยไม่จำเป็นต้องมีเสามารองรับ

ถึงแม้จะเป็นโรงงาน แต่ก็ไม่วายที่จะตกแต่งประดับประดาด้วยรายละเอียดฟรุ้งฟริ้ง ทั้งสันหลังคาและเชิงชาย ตกแต่งด้วยเหล็กแผ่นฉลุลาย เลียนแบบเชิงชายไม้ขนมปิง

ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ที่เรามักเรียกกันติดปากว่า “หอศิลป์เจ้าฟ้า”

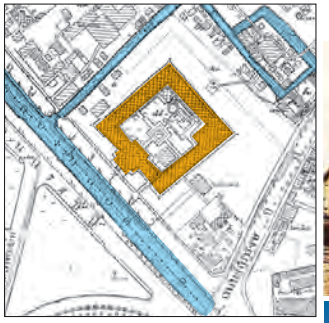

ก่อนจะสร้างสะพานพระปิ่นเกล้า ในปี ๒๕๑๔ ด้านหน้าโรงกษาปณ์เป็นคลองคูเมืองชั้นในมาก่อน ที่เรียกว่า คลองโรงไหม

เรื่องเล่าชาวเกาะ

นายคาร์โล อัลเลอกรี

นับเป็นนายช่างฝรั่งอีกคนหนึ่ง ที่เข้ามาทำงานในสยามช่วงจังหวะเวลาอันเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเป็นยุคหัวเลี้ยวหัวต่อของงานก่อสร้าง อันเกิดจากการก่อตั้ง “กรมโยธาธิการ” ขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบในการออกแบบก่อสร้างอาคารต่างๆ ของรัฐ แทนการจัดจ้างบริษัทรับเหมาเอกชนของสถาปนิกและวิศวกรอิสระจากตะวันตก

นายคาร์โล อัลเลอกรี (Carlo Allergri) วิศวกรหนุ่มจากอิตาลีเดินทางมาแสวงโชคในสยามช่วงกลางรัชกาลที่ ๕ โดยทำงานให้กับบริษัทรับเหมาก่อสร้างของนายโจอาคิม แกรซี (Joachim Grassi) ที่มีเชื้อสายอิตาลีเช่นกัน ซึ่งขณะนั้นบริษัทของนายแกรซีเป็นที่นิยมอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากผลงานออกแบบก่อสร้างวังเจ้านายและอาคารของรัฐทั้งหลายที่มีอยู่ให้เห็นเป็นประจักษ์พยานจำนวนมาก

บน: สะพานผ่านภิภพลีลา
ล่าง: สะพานผ่านฟ้าลีลาศ

กระทั่งกรมโยธาธิการก่อตั้งขึ้นมาพอดี ในปี ๒๔๓๒ นายอัลเลอกรีจึงได้เปลี่ยนมารับราชการที่นี่แทน ในตำแหน่งวิศวกร ผู้รับผิดชอบตรวจและควบคุมงานออกแบบก่อสร้างในทุกๆ โปรเจกต์ของกรมโยธาธิการ และนายช่างฝรั่งผู้นี้เองก็เป็นผู้ออกแบบสะพานต่างๆ ในพระนคร โดยนำโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กช่วงยาว เข้ามาใช้ในการสร้างสะพานขึ้นเป็นครั้งแรกในสยาม อาทิ สะพานผ่านภิภพลีลา ผ่านฟ้าลีลาศ ก็ล้วนเป็นผลงานของเขาทั้งสิ้น

นอกจากนี้แล้วเขายังเป็นวิศวกรคำนวณโครงสร้างอาคารแทบทุกหลังของกรมโยธา รวมไปจนถึงพระที่นั่งอนันตสมาคมหลังใหม่ด้วย

โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ C12

โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจตั้งอยู่ในย่านสี่กั๊กเสาชิงช้า บนถนนบำรุงเมือง ถนนการค้าสายสำคัญสายหนึ่งของพระนครในยุคนั้น เห็นเป็นอาคารเก่าแบบนี้ ใครจะคิดว่าเคยเป็นโรงพิมพ์มาก่อน แถมยังเป็นโรงพิมพ์เอกชนที่เปิดดำเนินงานมาตั้งแต่สมัยกลางรัชกาลที่ ๕ อีกต่างหาก

ที่ว่าเป็นโรงพิมพ์เอกชนนั้น ด้วยเป็นกิจการของหลวงดำรงธรรมสาร (มี ธรรมาชีวะ) ปลัดกรมอัยการ ซึ่งภายหลังได้ออกจากราชการเพื่อมาดำเนินธุรกิจโรงพิมพ์อย่างเต็มตัว

การพิมพ์ถือเป็นเรื่องใหม่ในสมัยนั้น ถึงแม้หมอบลัดเลย์ มิชชันนารีชาวอเมริกา จะนำแท่นพิมพ์เข้ามาในสยามตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ แล้วก็ตาม งานพิมพ์จัดว่าเป็นเครื่องมือให้ชาวสยามได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ กว้างขวางขึ้น ซึ่งพวกเราก็ตื่นตัวกับหนังสือและสิ่งพิมพ์เป็นอย่างมาก

โรงพิมพ์แห่งนี้รับบริการพิมพ์หนังสือหลากหลายประเภท ทั้งหนังสือของหลวง หนังสืองานศพ หนังสือธรรมะ หนังสือเรียน รวมไปจนถึงหนังสือราชกิจจานุเบกษาต่างๆ ด้วย

โดยเริ่มแรกที่ตั้งแท่นพิมพ์และเปิดกิจการนั้น มีออเดอร์เข้ามามากยิ่งกว่าโรงพิมพ์อื่นๆ แต่ต่อมาเมื่อเข้าสู่รัชกาลหลังๆ ก็มีโรงพิมพ์เปิดใหม่ขึ้นเป็นจำนวนมาก งานที่นี่จึงค่อยๆ ลดลงไปในที่สุด

โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจได้เปิดดำเนินงานมาอย่างยาวนานจนกระทั่งถึงรุ่นที่ ๔ ซึ่งเป็นเหลนของหลวงดำรงธรรมสาร และได้ปิดตัวลงอย่างเงียบๆ เมื่อราว ๓๐ ปีที่แล้ว จบตำนานโรงพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยไป

ปัจจุบันตึกเก่าหลังนี้ได้รับการดูแลรักษาไว้ และมีโครงการอนุรักษ์ที่จะฟื้นคืนอดีตอันรุ่งโรจน์ของอาคารแห่งนี้ให้กลับมามีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้ง...โปรดติดตามกันต่อไป...

ตัวอาคารก่ออิฐถือปูน สูง ๒ ชั้น ผังอาคารเป็นสี่เหลี่ยม ยาว ๑๒ ช่วงเสา มีประตูเข้า ๒ ทาง
รูปด้านสมมาตรแบบอาคารคลาสสิก การตกแต่งแบบเรียบง่าย เน้นการใช้งานเป็นสำคัญ แต่กระนั้นก็ยังมีการประดับลูกไม้เชิงชายอยู่บ้าง
หลังคาทรงปั้นหยาซึ่งเป็นแบบมาตรฐานของตึกฝรั่งในยุคนั้น ส่วนวัสดุมุงหลังคาใช้กระเบื้องซีเมนต์ อันเป็นวัสดุอย่างใหม่ด้วยเช่นกัน

Bamrung Nukunkit Print Shop: Opened in 1895 in King Rama V's era, it was a leading printing house located on Bamrung Mueang Road, a business district at the time. The business continued into the family's fourth generation, and was later closed down around 30 years ago.

กรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ C13

ดูเหมือนหลักกิโลเมตรที่ศูนย์ของถนนเจริญกรุง จะนับจากกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์แห่งนี้ เป็นตึกฝรั่งแสนโก้ ตรงวงเวียนหน้าวัดโพธิ์ ที่สร้างขึ้นในปลายสมัยรัชกาลที่ ๖ บนที่ดินอันเคยเป็นคุกเก่าหน้าวัดโพธิ์ ก่อนที่จะกลายมาเป็นสวนเจ้าเชตุ และใช้เป็นที่ทำการของทหารราชวัลลภรักษาพระองค์ในเวลาต่อมา ภายหลังจึงเปลี่ยนเป็นที่ตั้งของหน่วยบัญชาการรักษาดินแดนอย่างในทุกวันนี้

ตึกสองชั้นสร้างขนานไปกับถนนเจริญกรุง มีจุดเด่นที่ทางเข้าตรงมุมถนนทำเป็นมุขสูง ๓ ชั้นยื่นออกมา โดยโถงทางเข้ามีเสาขนาดใหญ่รองรับหน้าบันจั่วแบบวิหารกรีก ประดับด้วยตราแผ่นดิน พร้อมกับระบุปีที่สร้าง คือ ปี ๒๔๖๖

หัวเสาระเบียบไอโอนิค (ลวดลายม้วนก้นหอย หรือเขาแกะ) ตัวเสาเซาะร่องตามแนวดิ่ง

หากลองสังเกตที่อาคารด้านถนนเจริญกรุง จะเห็นหัวเสาที่ชั้นสองมีหูช้างทำเป็นลวดลายรูปก้นหอยขึ้นไปยันรับกันสาด ถือเป็นรายละเอียดการออกแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอาคารแห่งนี้

The Royal Guard Regiment: Constructed in 1923 in King Rama VI's era on the area that used to be an old prison in front of Wat Pho. It is a Western-style building with a portico at the corner of the roads, featuring the Siamese seal on the pediment. Currently, it is the Territorial Defense Command Center. Inside, there is King Rama VI's Museum which displays a collection of King Rama VI's wardrobes in a perfect condition. You can step out on the balcony to enjoy the spectacular view of the Grand Palace.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

ชม แชะ ชิม ที่พิพิธภัณฑ์รัชกาลที่ ๖

น้อยคนนักจะรู้ว่าที่ตึกกรมการรักษาดินแดนแห่งนี้มีพิพิธภัณฑ์ซ่อนอยู่ด้วย นั่นคือ พิพิธภัณฑ์รัชกาลที่ ๖

หากมาถึงให้แจ้งที่ป้อมทหารด้านหน้าว่าจะมาดูพิพิธภัณฑ์ แล้วสาวเท้าลอดอุโมงค์ทางเข้าไปด้านในได้เลย

ที่ชั้นสองจัดแสดงเป็นเรื่องราวพระราชกิจในพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีรองพระบาทสีแดงที่ทรงตอนประกาศสงครามเข้าร่วมรบกับฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ ๑ เมื่อปี ๒๔๖๐

ชั้นสามเป็นไฮไลท์ ด้วยรวบรวมฉลองพระองค์เครื่องแบบต่างๆ อีกทั้ง พระมาลา ฉลองพระบาท ที่อนุรักษ์และจัดแสดงไว้เป็นอย่างดีเยี่ยม พลาดไม่ได้ คือ พระสนับเพลาที่คว้านตรงขอบเอวเพื่อเลี่ยงแผลจากการผ่าตัดพระอันตะติ่ง (ไส้ติ่ง) และหลายคนคงอดอมยิ้มไม่ได้เมื่อได้เห็นรองพระบาทหนังแกะผูกโบว์สีชมพูโอลด์โรส นอกจากนี้ยังมีห้องทรงงานจริงของพระองค์อีกด้วย

ที่สำคัญถือเป็น The Must สำหรับโปรแกรมนี้เลยก็ว่าได้ อย่าลืมเปิดออกไปที่ระเบียงด้านนอก คุณจะได้เห็นวิวมุมสูงของท้ายพระบรมมหาราชวังได้อย่างเต็มตา ชมวิวกันเสร็จ อย่าลืมแชะรูปเก็บไว้ แล้วลงไปชิมกาแฟก่อนกลับกันที่ “อรรถรสคาเฟ่” บริเวณชั้นล่าง จะมีน้องๆ พลทหารหัวเกรียนคอยชงลาเต้ให้ทุกคนได้จิบกันด้วยจ้า

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นพิพิธภัณฑ์รัชกาลที่ ๖ เปิดแค่วันจันทร์ถึงศุกร์เท่านั้นเด้อ

C12 Bamrung Nukunkit Print Shop
79-83 Bamrung Mueang Rd.

C13 The Royal Guard Regiment
Charoen Krung Rd.
8.30am-4.30pm Mon-Fri
02 221 1733-4
www.tdc.mi.th/index.html

สถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง C14

บริเวณพื้นที่สามเหลี่ยมชายธง หัวมุมล่างสุดของเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในนั้น เป็นที่ตั้งของสถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง ซึ่งเป็นพื้นที่เดิมของวังกรมหมื่นมาตยาพิทักษ์ พระโอรสในรัชกาลที่ ๓ ต่อมามีเจ้านายองค์อื่นๆ สับเปลี่ยนมาครองวังนี้จนถึงรัชกาลที่ ๖ จึงได้รื้อวังลง และสร้างเป็นสถานีตำรวจถนนสนามไชยขึ้นมาแทน

หากกล่าวถึงกิจการตำรวจสมัยใหม่แบบฝรั่ง จะว่าไปก็เริ่มมีมาในสยามตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ แล้ว เรียกกันว่าพลตระเวน ส่วนสถานีตำรวจนครบาลแห่งนี้ ย้ายมาจากบริเวณท่าเตียน ตัวอาคารสร้างในสมัยเดียวกับอาคารกระทรวงพาณิชย์ที่อยู่ด้านหลัง C15 และยังออกแบบโดยสถาปนิกคนเดียวกัน นั่นคือ นายมาริโอ ตามานโญ นายช่างชาวอิตาลีแห่งกรมโยธาธิการ แต่สถานีตำรวจแห่งนี้ได้ออกแบบไว้ก่อนอาคารกระทรวงพาณิชย์ราว ๗ ปี

รูปแบบของอาคารเป็นชั้นเดียว มีโถงกลาง ที่ปลายปีกทั้งสองด้านมีระเบียงรูปครึ่งวงกลม

เนื่องจากเป็นยุคที่เทคโนโลยีการก่อสร้างสมัยใหม่อย่างคอนกรีตเสริมเหล็กเริ่มเข้ามาแล้ว อาคารนี้จึงมีการใช้ ค.ส.ล. ร่วมกับระบบโครงสร้างแบบกำแพงรับน้ำหนักซึ่งเป็นเทคนิคฝรั่งแต่ดั้งเดิม

ซุ้มเหนือหน้าต่างเป็นปูนปั้นรูปเทพธิดาแบบฝรั่ง ดังจะเห็นได้ที่ซุ้มระเบียงของอาคารกระทรวงพาณิชย์เช่นกัน (มิวเซียมสยามในปัจจุบัน)

Phra Ratchawang Metro Police Station: Formerly a palace ground, the original construction was demolished in King Rama VI's era and rebuilt as a police station in 1915, designed by Italian architect Mario Tamagno under the Department of Public Works. It is a one-story building with a load-bearing wall system and reinforced concrete structures, a new construction technique at the time.

C14 Phra Ratchawang Metro Police Station
79 Maha Rat Rd.
24 hrs.
02 224 5050
policepk.siam2web.com

อาคารกระทรวงพาณิชย์ C15

เดิมพื้นที่ตรงนี้เป็นวังเก่า ๔ วัง ที่เรียกรวมกันว่า กลุ่มวังท้ายวัดพระเชตุพนฯ เป็นที่ประทับของพระเจ้าลูกยาเธอในรัชกาลที่ ๓ รุ่นแรกที่ออกมาครองวัง หลังจากนั้นก็มีพระองค์เจ้าอีกหลายองค์สับเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาครองวังทั้งสี่นี้

จวบจนรัชกาลที่ ๖ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งกระทรวงพาณิชย์ขึ้นเมื่อปี ๒๔๖๓ เพื่อแก้ไขภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และย้ายมาอยู่ที่ตึกฝรั่งสร้างใหม่หลังนี้ในปี ๒๔๖๕

ตัวอาคารออกแบบโดยนายมาริโอ ตามานโญ สถาปนิกชาวอิตาลีจากกรมโยธาธิการ ผู้ออกแบบสถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง C14 ที่อยู่ถัดไปด้วย

อาคารหลังนี้นับได้ว่ารับใช้กระทรวงพาณิชย์มาเป็นเวลานาน จนกระทั่งย้ายไปที่แห่งใหม่ที่สนามบินน้ำในปี ๒๕๓๒ ก่อนจะอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นอาคารจัดแสดงนิทรรศการของมิวเซียมสยามอย่างเช่นในปัจจุบัน

The Ministry of Commerce Building: Formerly a cluster of four palaces behind Wat Pho, in the reign of King Rama VI, the Ministry of Commerce was established in 1920 and moved here in 1922. It was designed by Italian architect Mario Tamagno. The 3-story building featured a load-bearing wall system with reinforced concrete structures, so the walls were only a foot thick. The building has been restored and developed into Museum of Siam today. The distinctive feature is the stairwells at the center, which use the walls to hold the weight of each step, so they do not require any supporting columns.

C15 Museum of Siam
4 Sanam Chai Rd.
10.00am-6.00pm Tue-Sun
02 225 2777
www.museumsiam.org
museumsiamfan

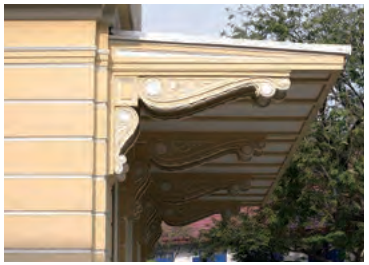

ลักษณะเด่นของอาคารร่วมรุ่นในยุคนี้ก็คือ กันสาดคอนกรีตเสริมเหล็กที่ยื่นออกมาจากตัวอาคารเพื่อใช้บังแดด

จะเห็นได้ว่าอาคารกระทรวงพาณิชย์นั้น ตั้งหันหน้าเข้าหามุมถนน ซึ่งเป็นแนวนิยมของการวางผังอาคารในสมัยนั้น

ผังอาคารเป็นรูปตัว E เน้นที่มุขกลางและมุขหัวท้าย ตามขนบของอาคารคลาสสิกแบบฝรั่ง

ด้วยเป็นอาคารที่ทำการของหน่วยงานราชการ อันเน้นประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก จึงไม่มีการประดับประดาตกแต่งอะไรเป็นพิเศษ

โครงสร้างอาคารเป็นผนังรับน้ำหนัก ซึ่งเป็นเทคนิคแบบโบราณของตึกฝรั่ง ผสมกับคอนกรีตเสริมเหล็ก เทคนิคล้ำสมัยในยุคนั้น

และเนื่องจากโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ไม่อาจประดับลวดลายปูนปั้นลงบนพื้นผิว เพราะอาจหลุดร่อนได้ จึงทำให้อาคารดูเรียบง่ายกว่าตึกฝรั่งในสมัยรัชกาลที่ ๕ ที่สร้างขึ้นมาก่อนหน้านี้

ที่สำคัญการใช้คอนกรีตเสริมเหล็กยังช่วยทำให้ผนังอาคารบางลงด้วย คือมีความหนาแค่เพียง ๓๐-๔๐ ซม. เท่านั้น ซึ่งหากเป็นโครงสร้างกำแพงรับน้ำหนักแล้ว ผนังอิฐจะหนาถึง ๗๐-๘๐ ซม. เลยทีเดียว

การเข้ามาของคอนกรีตเสริมเหล็กนี้ จึงเป็นการส่งสัญญาณให้รู้ว่า ...ในไม่ช้า อาคารที่ก่อสร้างต่อจากนี้ไปจะมีลักษณะที่เรียบง่ายขึ้น และไม่มีการประดับลวดลายมากมายอย่างที่เคยเป็นมา

ฐานรากของอาคารเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กรองรับผนัง

ใต้พื้นอาคารชั้นล่างปูด้วยแผ่นคอนกรีตขนาดใหญ่รูปโค้งทั่วทั้งพื้นที่ เพื่อป้องกันความชื้นจากดินซึมเข้าสู่พื้นไม้ชั้นล่างได้ ถือเป็นเทคนิคการก่อสร้างที่นำมาประยุกต์ใช้กับอาคารในภูมิอากาศร้อนชื้นอย่างประเทศไทย

โถงบันไดกลางภายในตึก เป็นไฮไลท์สำคัญของอาคารแห่งนี้ ด้วยใช้ก้านคอนกรีตเสริมเหล็กยื่นออกมาจากผนังอาคารเป็นโครงสร้างรับบันไดแต่ละขั้น น้ำหนักเวลาขึ้นลงบันไดจึงถ่ายไปลงที่ผนัง โดยไม่จำเป็นต้องทำเสาขึ้นมารับโครงสร้างบันไดให้รกหูรกตาเลยแม้แต่น้อย โถงบันไดกลางจึงดูโปร่งโล่ง สามารถมองทะลุถึงกันได้ตลอด

บริเวณนี้จึงนับว่าเป็นอีกจุดหนึ่ง ที่ทุกคนต้องมาเช็คอินและแชะภาพลงโซเชียลมีเดียกัน...ฉะนั้นหากใครไม่มีภาพตรงนี้ถือว่ามาไม่ถึงนะ จะบอกให้ !

เรื่องเล่าชาวเกาะ

นายมาริโอ ตามานโญ Mario Tamagno

สถาปนิกชาวอิตาลีอีกผู้หนึ่งที่เป็นกำลังสำคัญในการปรับภูมิทัศน์เมืองบางกอกให้ดูศิวิไลซ์ขึ้น

นายมาริโอ ตามานโญ (Mario Tamangno) เดินทางเข้ามารับราชการที่กรมโยธาธิการ ในสยาม เมื่อปี ๒๔๔๓ สมัยปลายรัชกาลที่ ๕ ภายใต้สัญญาที่ยาวนานถึง ๒๕ ปี ขณะนั้นเองเขาเป็นเพียงเด็กหนุ่มจบใหม่ในวัย ๒๓ ปีเท่านั้น แต่ก็ได้สร้างผลงานมากมายจนเป็นที่ประจักษ์ ในช่วงเวลาที่สถาปัตยกรรมแบบตะวันตกเฟื่องฟูอย่างเต็มที่ ณ พระนครแห่งนี้

ผลงานที่โดดเด่นของเขา มักปรากฏในเขตเมืองใหม่ คือ นอกเกาะเมืองออกไป และในบริเวณชานเมืองอย่างพระที่นั่งดุสิต (ลานพระบรมรูปทรงม้า) ตัวอย่างเช่น พระที่นั่งอัมพรสถาน พระที่นั่งอภิเษกดุสิต วังปารุสกวัน วังบางขุนพรหม และพระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นต้น

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ ก็ยังมีผลงานการออกแบบ ได้แก่ วังมะลิวัลย์ D06 บ้านพิษณุโลก บ้านนรสิงห์ กระทรวงพาณิชย์ (มิวเซียมสยามในปัจจุบัน) สถานีตำรวจพระบรมมหาราชวัง และห้องสมุดเนลสัน เฮย์ส เป็นต้น

ส่วนตึกที่ให้เช่าสำหรับทำการค้า ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณเกาะเมือง ที่เขารับผิดชอบ ก็มี “อาคารบีกริม” ที่แยกสามยอด L04 เมื่อสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ และ “ตลาดมิ่งเมือง” ที่ถนนพาหุรัด L06 ในปลายรัชกาลที่ ๖ ซึ่งอาคารขนาดใหญ่ทั้งสองแห่งนี้ได้รื้อลงไปแล้ว

กระทั่งในสมัยต้นรัชกาลที่ ๗ นายมาริโอ ได้จากแผ่นดินสยามกลับไปยังบ้านเกิด เหลือไว้แต่เพียงผลงานที่ทิ้งไว้ให้ดูต่างหน้าอย่างมากมายจริงๆ

ค.ส.ล. ส.บ.ม.

การใช้ “คอนกรีตเสริมเหล็ก” เป็นโครงสร้างของอาคาร เริ่มแพร่หลายอย่างยิ่งในสมัยรัชกาลที่ ๖ ถือเป็นเทคโนโลยีการก่อสร้างแบบใหม่ ที่มาทดแทนโครงสร้างแบบผนังรับน้ำหนัก ส่งผลให้อาคารเปลี่ยนโฉมหน้าไปจากเดิม กล่าวคือ ค.ส.ล. ทำให้มีผนังที่บางลง และช่วยให้สร้างอาคารที่มีโถงหรือพื้นที่ภายในที่โล่งกว้างกว่าเดิมได้

นอกจากนี้ สยามเรายังสามารถผลิตพอร์ตแลนด์ซีเมนต์ ได้ตั้งแต่ปี ๒๔๕๖ แล้ว (ต้นรัชกาลที่ ๖) ซึ่งก็คือ ปูนซีเมนต์ทั่วไปที่เราเห็นกันอยู่บ่อยๆ ตามงานก่อสร้างอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นผงปูนสีเทา ก่อนนำไปใช้ต้องผสมกับหินหรือทรายก่อนนั่นเอง

ตึกฝรั่ง วังเจ้านาย

Western-style Palaces

ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้นำเทรนด์...ย่อมไม่ตามใครอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า คนกลุ่มแรกๆ ที่เริ่มเรียนรู้และรู้จักปรับตัวเข้าหาวัฒนธรรมตะวันตก จะเป็นชนชั้นนำของสยาม โดยเฉพาะเจ้านายหนุ่มหัวก้าวหน้าทั้งหลาย ต่างพากันตบเท้าเก็บกระเป๋าเข้ามาประทับในตึกฝรั่งกันให้คึกคัก ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่รุกคืบเข้ามาอย่างช้าๆ

วังเจ้านายสไตล์ฝรั่งในสมัยนั้นจึงผุดขึ้นกันราวกับดอกเห็ด แต่ที่หลงเหลือให้เห็นในเกาะรัตนโกสินทร์ส่วนใหญ่มักเป็นตำหนักของเจ้านายในสายรัชกาลที่ ๔ (พระเจ้าน้องยาเธอของรัชกาลที่ ๕) อย่างเช่น วังบูรพาภิรมย์ L02 วังวรวรรณ D03 วังสมมตอมรพันธุ์ D04 และวังมะลิวัลย์ D06

ครั้นเจ้านายรุ่นต่อมา (เหล่าพระโอรสของรัชกาลที่ ๕) เสด็จกลับจากการศึกษาต่อต่างประเทศ พื้นที่เกาะเมืองก็แออัดไปด้วยวังเจ้านายรุ่นเก่าเสียแล้ว ทำให้ต้องออกไปปลูกสร้างวังกันในพื้นที่เมืองใหม่นอกเขตพระนครกัน อย่างเช่นวังปารุสกวัน วังบางขุนพรหม วังลดาวัลย์ และวังเทเวศน์

The first group of people who became acquainted and adapted to Western influences was the Siamese elite, especially the progressive gentlemen. They were interested in Western-style architecture and had their new residences built accordingly. As Western influences crept in little by little, many Western-style palaces emerged. Some of the remaining ones include Burapha Palace, Narathip Palace, Palace of Prince Svasti Pravat, and Palace of Prince Kritakara.

พระที่นั่งอิศเรศราชานุสรณ์ D01

พระที่นั่งสไตล์ยุโรปนี้สร้างขึ้นใหม่ เมื่อคราวพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวได้บวรราชาภิเษกเป็นกษัตริย์ที่วังหน้า แล้วเสด็จฯ มาประทับที่พระราชวังบวรสถานมงคลแห่งนี้เป็นการถาวร หลังจากที่วังหน้าได้ร้างผู้ครองมานานร่วม ๒๐ ปี

พระปิ่นเกล้าฯ ทรงเรียกพระที่นั่งองค์นี้ว่า “พระที่นั่งวงจันทร์” ตามพระนามของพระธิดา พระองค์เจ้าวงจันทร์ ต่อมาเมื่อพระปิ่นเกล้าฯ สวรรคต จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น “อิศเรศราชานุสรณ์” เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ “กรมขุนอิศเรศรังสรรค์” ตามพระนามเดิมของพระองค์

พระที่นั่งอิศเรศราชานุสรณ์ ถือว่าเป็นพระที่นั่งแบบฝรั่งองค์แรกๆ ที่สร้างขึ้นในสยามก็ว่าได้ ด้วยเป็นยุคบุกเบิกที่เริ่มรับอารยธรรมจากยุโรป ตลอดจนพระปิ่นเกล้าฯ เองก็เป็นเจ้านายหัวก้าวหน้าที่ทรงโปรดปรานการใช้ชีวิตสมัยใหม่อย่างชาวตะวันตก นอกจากนี้แล้วพระที่นั่งองค์นี้ยังเคยใช้เป็นที่ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองอย่าง เซอร์จอห์น เบาว์ริง ราชทูตอังกฤษ ครั้งมาเยือนสยามในปี ๒๓๙๘ อีกด้วย

ในยุคแรกของการก่อสร้างอาคารแบบตะวันตกในสยามนั้น ใช้ฝีมือของช่างไทยและช่างจีนเป็นหลัก ด้วยยังไม่มีการว่าจ้างนายช่างฝรั่งให้เข้ามาทำหน้าที่ การก่อสร้างตึกฝรั่งในสมัยนี้จึงเป็นงานก๊อปที่ทำให้ออกมาคล้ายกับอาคารต้นฉบับแบบตะวันตก โดยจำองค์ประกอบเพียงแค่รูปร่าง และการประดับประดามาใช้เท่านั้น ไม่ได้ทำหน้าที่โครงสร้างจริงอย่างสถาปัตยกรรมต้นแบบ

นอกเหนือจากนี้แล้วยังมีตึกฝรั่งร่วมรุ่นที่แผ้วถางทางมาด้วยกัน ได้แก่ หมู่พระที่นั่งอภิเนาว์นิเวศ ในวังหลวง (ปัจจุบันรื้อลงหมดแล้ว) วังสราญรมย์ (หลังเก่า) และเขาวังหรือพระนครคีรี ที่เพชรบุรี ซึ่งสร้างขึ้นมาไล่เลี่ยกันในสมัยรัชกาลที่ ๔ นี้เอง

Itsaret Mansion: The mansion was a private residence of King Pinklao, King Rama IV's viceroy and also the second king. It was one of the first Western-style buildings in Siam. At the time, the buildings were designed and constructed by Thai and Chinese craftsmen. Despite being a Western-style, two-story bungalow, the use of space was not different from a traditional Thai house, where the dwellers would reside only on the upper floor.

D01 Itsaret Mansion
National Museum Bangkok, Na Phra That Rd.
9.00am-4.00pm
Wed-Sun except public holidays
02 224 1370
www.virtualmuseum.finearts.go.th/bangkoknationalmuseums
nationalmuseumbangkok

พระที่นั่งอิศเรศราชานุสรณ์มีลักษณะเป็นเรือนอย่างบังกะโล หรือบ้านที่พวกฝรั่งเจ้าอาณานิคมสร้างอยู่อาศัยกันในเขตร้อน มีลักษณะเป็นตึก ๒ ชั้น ชั้นล่างเป็นที่พักของเหล่ามหาดเล็ก ส่วนชั้นบนจะเป็นที่ประทับ

การแบ่งพื้นที่ใช้สอยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้จะทรงปรับมาประทับเรือนฝรั่ง ๒ ชั้นแล้วก็ตาม แต่รูปแบบการใช้พื้นที่ก็ยังคงเป็นเช่นจารีตเดิม ไม่ต่างจากการประทับตำหนักแบบเรือนไทยยกใต้ถุนสูง ที่ใช้ชีวิตอยู่บนเรือนชั้นบนแต่เพียงอย่างเดียว

ที่น่าสังเกต คือ ทางขึ้นอาคารเป็นบันไดก่ออิฐถือปูนอยู่ภายนอกพระที่นั่ง ด้วยคติไทยแต่โบราณถือว่าการขึ้นทางใต้ถุนเรือนเป็นเรื่องอัปมงคล

หลังคาเป็นทรงจั่ว ลาดชันน้อยกว่าหลังคาจั่วแบบไทย และถึงแม้จะเป็นตึกแบบฝรั่ง แต่ก็ยังคงขนบการใช้หน้าบันเป็นพื้นที่แสดงสัญลักษณ์ของผู้ครอบครองอยู่ อย่างที่หน้าจั่วของพระที่นั่งอิศเรศฯ นี้ก็ประดับด้วยปูนปั้นรูปปั่นประดิษฐานบนพานแว่นฟ้า ซึ่งเป็นพระลัญจกรประจำพระองค์ของเจ้าฟ้าจุฑามณี หรือพระปั่นเกล้า (จุฑามณี คือ ปิ่นปักจุกหรือมวยผม ซึ่งก็คือความหมายของคำว่า ปิ่นเกล้านั่นเอง)

แนวคิดการใช้พื้นที่เป็นแบบฝรั่ง
มีการแบ่งห้องตามประโยชน์ใช้สอย

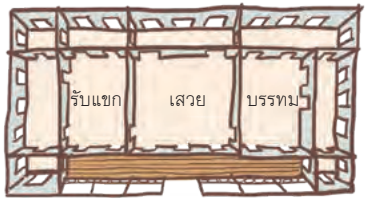

แนวคิดการใช้พื้นที่แบบไทย
มีพื้นที่ส่วนกลางใช้สอยอเนกประสงค์

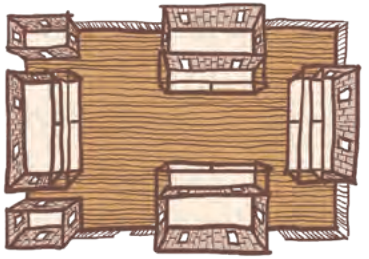

ชั้นบนมีระเบียงทางเดินหน้าห้อง โดยแต่ละห้องจะเปิดเข้าสู่ระเบียงนี้

แนวคิดการใช้พื้นที่เป็นแบบฝรั่ง มีการแยกห้องเป็นสัดส่วนชัดเจนตามประโยชน์ใช้สอย เช่น ห้องเสวย ห้องรับแขก ห้องพระบรรทม ห้องแต่งพระองค์ พร้อมห้องสรง ตลอดจนห้องหนังสือและทรงพระอักษร ต่างไปจากเรือนไทยที่มีการใช้สอยอเนกประสงค์ภายในพื้นที่เดียวกัน โดยไม่ใคร่จะแบ่งห้องไปตามหน้าที่ใช้งาน

ระหว่างห้องไม่มีธรณีประตู ซึ่งขัดกับประเพณีการสร้างเรือนอย่างไทย

การตกแต่งใช้เครื่องเรือนแบบฝรั่ง ทั้งโคมไฟระย้า และพระแท่นบรรทมสี่เสาสไตล์วิคตอเรียน ที่แน่นอนคือต้องสั่งมาจากเมืองนอกเท่านั้น

ที่ผนังด้านบนทำเป็นลูกกรงไปร่งเพื่อระบายอากาศ นับได้ว่าเป็นการประยุกต์ให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้นได้เป็นอย่างดี

พระราชวังสราญรมย์ D02

พระราชวังสราญรมย์ เริ่มก่อสร้างเมื่อปี ๒๔๐๙ ในปลายสมัยรัชกาลที่ ๔ เพื่อใช้เป็นที่ประทับหลังทรงสละราชสมบัติให้พระโอรสแล้ว ออกแบบโดย เฮนรี อาลาบาศเตอร์ (ต้นตระกูลเศวตศิลา) โดยมีเจ้าพระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ (เพ็ง) เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง แต่ยังมิทันแล้วเสร็จ ก็สิ้นรัชกาลเสียก่อน

พอขึ้นรัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯ ให้เป็นวังที่ประทับชั่วคราวของพระเจ้าน้องยาเธอหลายพระองค์ ที่โตพอจะออกจากวังหลวง แต่วังส่วนพระองค์ยังก่อสร้างไม่แล้วเสร็จ อย่างเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ก็เคยประทับอยู่ที่วังสราญรมย์นี้หลายปี ระหว่างที่รอให้วังบูรพาภิรมย์ซึ่งเป็นที่ประทับส่วนพระองค์แล้วเสร็จ

นอกจากนี้แล้วยังใช้เป็นสถานที่รับรองราชอาคันตุกะจากต่างแดน และเป็นสำนักงานกระทรวงต่างประเทศด้วย ที่สำคัญคือ พระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ก็เคยมาประทับที่นี่ในช่วงเวลาหนึ่งก่อนขึ้นครองราชย์ จนท้ายที่สุดได้เปลี่ยนมาเป็นอาคารสำนักงานของกระทรวงการต่างประเทศอย่างเต็มตัวในสมัยรัชกาลที่ ๖

อาคารวังสราญรมย์จึงถือได้ว่ารับใช้กระทรวงบัวแก้วมาเป็นเวลายาวนาน ก่อนที่จะได้ย้ายออกไปตั้งอยู่ที่ใหม่ตรงหัวมุมสี่แยกศรีอยุธยาในปี ๒๔๓๕

นับเป็นพระราชวังยุคแรกๆ ในสยาม ที่สร้างแบบตะวันตกช่วงรัชกาลที่ ๔ ที่ยังไม่ได้มีการว่าจ้างนายช่างฝรั่งที่เป็นสถาปนิกจริงๆ เข้ามาออกแบบก่อสร้างแต่อย่างใด ต่อมามีการปรับปรุงใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ อีกหลายหน คราวนี้เองที่ได้มีสถาปนิกฝรั่งตัวจริงเสียงจริงเข้ามาฝากผลงานอยู่ด้วยกันหลายคน ดังนั้นพระราชวังสราญรมย์ที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน จึงล้วนเป็นผลงานการก่อสร้างยุคหลังในสมัยรัชกาลที่ ๕ ทั้งสิ้น

เรื่องเล่าชาวเกาะ

ดูเหมือนเจ้านายสยามจะรู้จัก WFH หรือ Work from Home กันมาช้านานแล้ว เพราะต่างใช้วังที่ประทับเป็นที่ทรงงานไปด้วยในตัว หรือมีท้องพระโรงเป็นดั่งออฟฟิศหลวงนั่นเอง

แต่ “วังสราญรมย์” ถือได้ว่าเป็นตึกสำนักงานของกระทรวงแห่งแรกๆ ของสยามเลยก็ว่าได้ ที่มีการแยกสถานที่ทำงานกับบ้านออกจากกัน

โดยพระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศขณะนั้น จะไปทรงงานที่กระทรวงซึ่งตั้งอยู่ที่วังสราญรมย์ แล้วจึงกลับมาประทับที่วังส่วนพระองค์ ณ วังสะพานถ่าน

ถือว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติครั้งแรกที่มีการแยก “บ้าน” กับ “ที่ทำงาน” ออกจากกัน

Saranrom Palace: Built in 1866 in King Rama IV’s era, the one that we see today has been renovated several times in the reign of King Rama V. It was designed by foreign architects to be used as a temporary residence for young princes whose actual palaces were not yet completed. It was also used to welcome royal guests and as an office for the Ministry of Foreign Affairs.

D02 Saranrom Palace
Sanam Chai Rd.
Not Open to the Public
02 221 015 / 02 222 1035

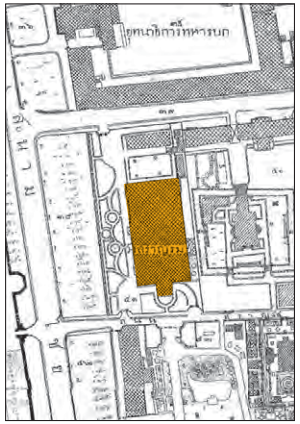

ตึกที่ยาวไปตลอดแนวถนนสนามไชยนี้ แท้จริงแล้ว คือ ด้านข้างของอาคาร

ส่วนด้านหน้าของพระราชวังจริงๆ นั้น คือ ด้านสกัด หรือด้านแคบของอาคาร ที่หันหน้าเข้าสู่ทำเนียบองคมนตรีในปัจจุบัน

ส่วนด้านยาวของอาคารที่หันหน้าเข้าสู่ถนนสนามไชยนั้น เป็นอาคารดั้งเดิมที่สร้างขึ้นมาตั้งแต่แรก จะเห็นได้ว่าผังอาคารเป็นรูปตัว E (เรียกว่ารูปด้านแบบพระราชวัง) มีมุขยื่นออกมาตรงกลาง และมีมุขหัว-ท้าย ที่ปลายทั้งสองข้างของอาคาร

มุขกลาง มีหน้าบันเป็นโค้งเสี้ยววงกลม ประดับตราอาร์มแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ ๕ (พระมหาพิชัยมงกุฎประดิษฐานเหนือช้างสามเศียรขนาบข้างด้วยคชสีห์และราชสีห์)

มุขหัว-ท้าย มีหน้าบันเป็นจั่วสามเหลี่ยมแบบวิหารกรีก ประดับตราพระเกี้ยว ซึ่งก็คือตราลัญจกรของรัชกาลที่ ๕ นั่นเอง

อาคารสร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมล้อมรอบลานโล่งตรงกลาง มีระเบียงโดยรอบและกั้นห้องไปตามแนวระเบียงนี้ ช่วยให้มีการถ่ายเทอากาศ และรับแสงสว่างได้ดี

ส่วนด้านอื่นๆ ที่โอบล้อมลานโล่งตรงกลางนั้น ได้ถูกรื้อถอนออกไปจนหมด แล้วจึงมีการก่อสร้างต่อเติมขึ้นมาภายหลังในคราวซ่อมแซมใหญ่สมัยปัจจุบันนี้เอง

เรื่องเล่าชาวเกาะ

พระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ ๔

สร้างขึ้นเนื่องในโอกาสครบ ๒ ศตวรรษแห่งปีพระราชสมภพในพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี ๒๕๔๗ และก่อสร้างแล้วเสร็จปี ๒๕๕๒ ประดิษฐานอยู่ตรงนี้เนื่องจากวังสราญรมย์สร้างขึ้นในสมัยพระองค์

วังวรวรรณ D03

เป็นวังที่ประทับของพระองค์เจ้าวรวรรณากรกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ พระโอรสในรัชกาลที่ ๔ สร้างขึ้นในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ อันเป็นช่วงเวลาที่เจ้านายสยามหัวสมัยใหม่ในยุคนั้นนิยมสร้างวังแบบฝรั่งกัน

ออกแบบโดยนายช่างฝรั่งเซเลปคนดังที่มีงานชุกสุดในยุคนั้น นั่นคือ นายโจอาคิม แกรซี ผู้ออกแบบวังบูรพาภิรมย์ โรงทหารหน้า (กระทรวงกลาโหม) ศุลกสถาน (โรงภาษี) และคุกมหันตโทษ เป็นต้น

ด้วยเป็นเจ้านายนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์หัวก้าวหน้า กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ได้ทรงให้ตัดถนนสาธารณะตรงเข้ามาในพื้นที่วัง เพื่อเชื่อมระหว่างถนนตะนาวที่ด้านหน้าวัง กับคลองคูเมืองด้านหลัง อีกทั้งต้องการใช้พื้นที่เพื่อสร้างตึกแถวริมสองฝั่งถนนไว้สร้างรายได้เก็บค่าเช่าอีกด้วย F07

Narathip Palace: Built in early King Rama V's era as a residence for Prince Narathip, it was designed by Joachim Grassi. Later, a road was constructed within the palace premise, with shophouses for rent, so the right wing was demolished, leaving only the left wing and the central hall. The new road was named Phraeng Nara to honor the Prince. The gingerbread-style wooden balcony overlooking the road was constructed later.

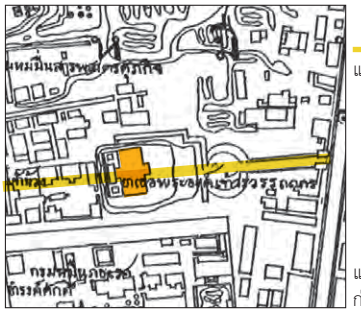

แนวถนนแพร่งนรา

แผนที่ปี ๒๔๓๐ ก่อนตัดถนน

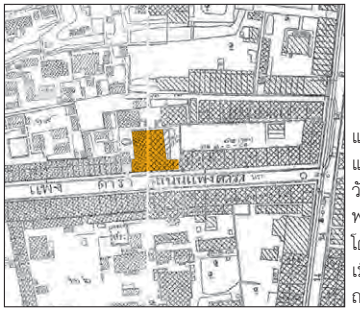

แผนที่ปี ๒๔๕๐ แสดงตำแหน่งวังวรวรรณที่พระตำหนักโดนเฉือนปีกขวาเมื่อมีการตัดถนนแพร่งนรา

การตัดถนนนี้ผ่าเข้าไปยังตัวพระตำหนัก ทำให้ต้องรื้ออาคารบางส่วนลง ได้แก่ ปีกขวาทั้งหมด คงเหลือไว้แต่ส่วนมุขกลางที่เป็นพื้นที่ท้องพระโรงกับปีกซ้าย

ภายหลังถนนตัดใหม่นี้จึงเรียกกันว่าถนน "แพร่งนรา" ซึ่งมาจาก "นรา" ธิปประพันธ์พงศ์ นั่นเอง

กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ประทับอยู่ที่วังวรวรรณนี้จนสิ้นพระชนม์ ต่อมาภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ใช้เป็นหน่วยงานของรัฐ จนถึงราวปี ๒๕๐๐ โรงเรียนตะละภัฏศึกษาได้ย้ายมาเช่าตึกนี้ และเปิดการเรียนการสอนจนกระทั่งปิดตัวลงในปี ๒๕๓๖

D03 Narathip Palace
63 Phraeng Nara Rd.
Not Open to the Public

DATA

Wheaton College Archives, the University of Illinois at Urbana-Champaign

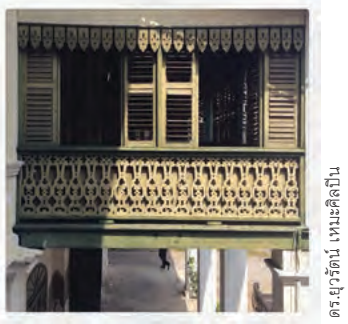

ดร.ปุวรัตน์ เหมะคีรินี

ตำหนักเดิมเป็นตึกฝรั่งก่ออิฐถือปูน หันหน้าไปยังถนนตะนาว โดยตัวอาคารสมมาตรกันทั้งซ้าย-ขวา มีมุขกลางและบันไดทางขึ้นที่ด้านนอกของอาคาร

บริเวณมุขกลางด้านหน้ามีกระบังรูปครึ่งวงกลมที่ส่วนหลังคา

เมื่อมีการรื้อปีกขวาของวังเพื่อตัดถนน ได้มีการต่อเติมใหม่ขึ้นอีกหลายครั้ง จะสังเกตเห็นว่าเป็นยุคใดได้ง่าย ด้วยมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ต่างกันไปตามแต่ละยุคสมัย กล่าวคือ

ระเบียงทางเดินไม้ภายนอกที่มีหลังคาคลุมบริเวณชั้นสอง ที่หันออกสู่ถนนแพร่งนรา ประดับด้วยไม้ฉลุสวยงาม ตามความนิยมในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕

ส่วนที่อาคารด้านหน้ามีหน้าบันโค้งเป็นอาคารเครื่องไม้ ต่อเติมขึ้นมาในสมัยรัชกาลที่ ๖

เรื่องเล่าชาวเกาะ

ตึกเสาวภาคย์ ศิริราชพยาบาล

พิพิธภัณฑ์การแพทย์ศิริราช

ตึกเสาวภาคย์ ภายในศิริราชพยาบาล สร้างขึ้นในช่วงเวลาที่ไล่เลี่ยกับวังวรวรรณ โดยสถาปนิกคนเดียวกัน และมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก นั่นคือ มีหน้าบันและซุ้มระเบียงโค้ง ตลอดจนมีบันไดทางขึ้นภายนอกอาคารเช่นกัน ปัจจุบันอาคารได้รื้อถอนลงแล้ว

แผนที่ปี ๒๔๕๐
แสดงตำหนักใหญ่ ตำหนักบริวารของหม่อมเจ้ามงคลประวัติ และสะพานสมมตอมรมารค

วังกรมพระสมมตอมรพันธุ์ D04

เห็นช่องทางเข้าแล้วอย่าเพิ่งตกใจ เพราะหากค่อยๆ ย่างเท้าผ่านซอกหลืบเล็กๆ นี้เข้าไป จะพบว่ามีของดีซ่อนอยู่ นั่นคือตำหนักเก่าที่แทรกตัวอยู่อย่างลึกลับใจกลางชุมชนโบราณโดยรอบ

วังแห่งนี้เป็นของพระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ซึ่งเป็น “ไปรเวตสิเกรตารี” (Private Secretary หรือราชเลขาส่วนพระองค์) ของรัชกาลที่ ๕

ตั้งอยู่บนถนนบำรุงเมืองฝั่งเหนือ บริเวณประตูเมืองฝั่งตะวันออกที่ใช้ขนศพออกไปเผายังวัดสระเกศ เรียกกันว่า “ประตูผี”

ตัววังตั้งอยู่ด้านหลังตึกแถวซึ่งสร้างยาวตลอดแนวถนนบำรุงเมืองมาตั้งแต่สมัยแรกแล้ว โดยเว้นช่องไว้สำหรับเป็นทางเข้าวัง

ตำหนักใหญ่ (ปัจจุบันรื้อลงแล้ว) เดิมนั้นตั้งอยู่กลางพื้นที่ หันหน้าไปทางทิศใต้เข้าสู่ถนนบำรุงเมือง

ปัจจุบันคงเหลือแต่ตำหนักบริวารของหม่อมเจ้ามงคลประวัติ สวัสดิกุล พระโอรส ซึ่งเป็นตึกแบบฝรั่งตั้งอยู่ด้านข้างของตำหนักใหญ่

ตำหนักหลังนี้มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เรียบง่าย ตามมาตรฐานตึกฝรั่งในสมัยนั้น กล่าวคือ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ๒ ชั้น หลังคาปั้นหยา มีความสมมาตรซ้าย-ขวา หน้าต่างเป็นบานเกล็ดไม้โดยรอบ และมีช่องแสงเป็นไม้ฉลุอยู่เหนือช่องหน้าต่าง

ครั้งต่อไป หากจะต้องไปประกันตัวใครที่ สน.สำราญราษฎร์ แล้วล่ะก็...อย่าลืมลองเข้าไปสำรวจตำหนักเก่าแห่งนี้ด้วยนะ

Residence of Prince Svasti Pravat: King Rama V's Private Secretary. The Palace was tucked away behind shophouses. The main building has been torn down, leaving only a secondary building which belonged to his son.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

สะพานสมมตอมรมารค

สะพานสมมตอมรมารค อ่านว่า สม-มต-อ-มร-มารค เป็นสะพานข้ามคลองรอบกรุง ตรงประตูผี

เดิมทีเป็นสะพานไม้ โครงสร้างเป็นเหล็ก มีรางสำหรับเลื่อนพื้นสะพานให้แยกออกจากกันได้เพื่อให้เรือผ่านเรียกกันว่า “สะพานเหล็กประตูผี”

ต่อมาในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ ได้ก่อสร้างใหม่เป็นสะพานคอนกรีตประดับลูกกรงปูนปั้น และตั้งชื่อตามเจ้านายที่ตั้งวังอยู่ละแวกนั้น ซึ่งก็คือ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ นั่นเอง

D04 Residence of Prince Svasti Pravat
Bamrung Mueang Rd.
Not Open to the Public

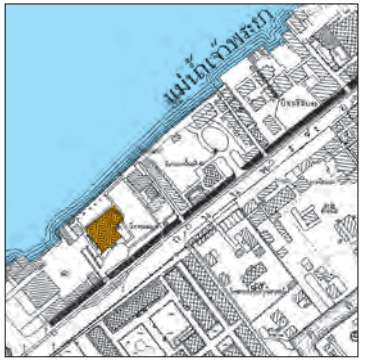

ตำหนักหม่อมเจ้าจรูญศักดิ์ D05

ตึกฝรั่งหลังย่อมอีกหลังบนถนนพระอาทิตย์ สร้างบนที่ดินมรดกของเจ้าพระยามหาโยธา (ทอเรียะ) ขุนนางมอญต้นตระกูลคชเสนี ด้วยบริเวณนี้เป็นย่านชุมชนมอญที่ตั้งบ้านอยู่โดยรอบวัดตองปุ (วัดชนะสงคราม) ซึ่งเป็นวัดรามัญมาตั้งแต่ต้นกรุงแล้ว

จนที่ดินตกทอดมาถึง พระองค์เจ้ากฤดาภินิหาร กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ พระโอรสในรัชกาลที่ ๔ กับเจ้าจอมมารดากลิ่น อันเป็นหลานปู่ของทอเรียะ

พระตำหนัก ๒ ชั้น สร้างขึ้นในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ เพื่อเป็นตำหนักที่ประทับของหม่อมเจ้าจรูญศักดิ์ และหม่อมเจ้าบวรเดช กฤดากร พระโอรสสององค์โต

กระทั่งในสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นตำหนักที่ประทับของพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ กรมพระสวัสดิวัดนวิศิษฏ์ อยู่ระยะหนึ่ง ท่านเรียกที่นี่ว่าบ้านที่แม่น้ำ

ตัวอาคารเป็นตึกก่ออิฐถือปูนแบบฝรั่งที่นิยมสร้างกันในสมัยรัชกาลที่ ๕ คาดว่าออกแบบก่อสร้างโดยช่างไทยหรือช่างจีน หลังคาทรงปั้นหยา มุงกระเบื้องว่าว หากมองจากทางน้ำ จะเห็นจั่วคู่ และมีระเบียงที่ชั้นสองยาวขนานไปตามริมแม่น้ำ

ส่วนด้านริมถนนซึ่งเป็นด้านหน้าอาคารมีเสาสูงขึ้นไปรับหน้าจั่วหลังคาที่กลางอาคารตามประเพณีนิยมของสถาปัตยกรรมแบบคลาสสิก

ทิศเหนือมีมุขครึ่งแปดเหลี่ยม

ปัจจุบันเป็นที่ทำการองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ถนนพระอาทิตย์

Charunsakdi Kritakara's Mansion: The first son of Prince Kritakara, his mansion was built in King Rama V's era by local or Chinese craftsmen. It was a small mansion by the Chao Phraya River, facing Phra Athit Road. The northern side of the mansion features a semi-octagonal bay window. In King Rama VII's era, it was used as a temporary residence for Prince Svasti Vatana. Currently, it serves as the UNICEF office.

D05 UNICEF
19 Phra Athit Rd.
Not Open to the Public

วังมะลิวัลย์ D06

ตำหนักอีกหลังที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๖ บนถนนพระอาทิตย์

แต่เดิมบริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งของป้อมอิสินธร แต่ได้รื้อถอนลง แล้วสร้างเป็นตำหนักใหม่เนื่องในโอกาสเจริญพระชันษาครบ ๕ รอบของพระองค์เจ้ากฤดาภินิหาร กรมพระนเรศวรฤทธิ์ องคมนตรี (พระโอรสรัชกาลที่ ๔) ซึ่งเดิมประทับอยู่ที่ตำหนักเก่าที่อยู่ถัดไปด้านทิศเหนือของวังมะลิวัลย์นั่นเอง

ตึกฝรั่งใหญ่โตหลังนี้ ออกแบบโดยสถาปนิกชาวอิตาลีจากกรมโยธาธิการ คือนายมาริโอ ตามานโญ (Mario Tamagno) และนายแอร์โกเล มันเฟรดี (Ercole Pietro Manfredi ต่อมาใช้ชื่อไทยว่า เอกฤทธิ์ หมั่นเฟ้นดี)

กระทั่งหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้ใช้เป็นที่พำนักของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หลายท่าน

จนในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ นายปรีดี พนมยงค์ ได้ใช้เป็นศูนย์บัญชาการของฝ่ายสัมพันธมิตรและขบวนการเสรีไทย ร่วมกับหน่วยสืบราชการลับของอเมริกา (OSS) ปัจจุบันเป็นที่ทำการองค์การอาหารและเกษตรกรรมแห่งสหประชาชาติ (FAO)

วังมะลิวัลย์มีการใช้โครงสร้างคอนกรีต ผสมกับโครงสร้างแบบผนังรับน้ำหนัก เช่นเดียวกับอาคารอื่นๆ ในยุคเดียวกันที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๖

ตัวอาคารเป็นวังขนาดใหญ่ มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยชัดเจน โดยด้านเหนือเป็นส่วนของห้องพระโรง เป็นโครงสร้าง ค.ส.ล. ลักษณะเป็นห้องโถงสูง มีระเบียงทางเดินโดยรอบ ส่วนด้านใต้นั้นเป็นส่วนของที่ประทับ มีโครงสร้างผนังรับน้ำหนัก

ภายในมีการประดับตกแต่งด้วยภาพจิตรกรรม ส่วนของเพดานห้องโถงและหัวเสาเป็นศิลปะขอมประยุกต์

โครงสร้างบันไดไม่มีเสาขึ้นมารับ แต่ใช้เหล็กแผ่นยื่นออกมาจากผนัง เพื่อเป็นโครงสร้างรับบันไดแต่ละขั้นแล้วกรุทับด้วยไม้ น้ำหนักทั้งหมดจึงถ่ายไปลงที่ผนัง ทำให้เมื่อเวลาเดินขึ้นลงก็จะปราศจากเสียงดังอีกด้วย ซึ่งเป็นเทคนิคการสร้างบันไดเช่นเดียวกับที่อาคารกระทรวงพาณิชย์ C15 ที่สร้างช่วงเวลาไล่เลี่ยกัน ในยุคที่คอนกรีตเสริมเหล็กเริ่มเข้ามามีบทบาทในการก่อสร้างอาคารต่างๆ ทั้งยังออกแบบโดยสถาปนิกคนเดียวกันอีกด้วย

Prince Kritakara's Palace: Formerly, this area used to be a city fort, before it was torn down and a palace was built in its place on the occasion of the 5th cycle birthday anniversary of Prince Kritakara. The Palace was designed by Italian architect Mario Tamagno from the Department of Public Works. Later, during World War II, it served as the command center of the Allies and the Free Thai Movement. Today, it is the FAO office.

D06 FAO
39 Phra Athit Rd.
Not Open to the Public

วังจักรพงษ์ D07

ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทางตอนใต้ของเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน ทำให้เห็นวังจักรพงษ์ได้ชัดจากทางน้ำเป็นหลัก หากมองจากถนนมหาราช ซึ่งเป็นด้านหลังของวังแล้ว แทบจะไม่สังเกตเห็นเลยว่ามีวังโบราณตั้งอยู่แถบนี้

เนื่องจากวังตั้งอยู่ท้ายวัดโพธิ์ ในละแวกตลาดท่าเตียน จึงเรียกกันอย่างลำลองว่า “วังท่าเตียน” ตามทำเลที่ตั้ง

วังจักรพงษ์ เป็นวังเก่าที่สร้างขึ้นในช่วงปลายรัชกาลที่ ๕ ต่อรัชกาลที่ ๖ เพื่อเป็นบ้านพักผ่อนริมน้ำของเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ และหม่อมคัทรินชาวรัสเซีย ซึ่งโดยปกติพระองค์จะทรงประทับที่วังปารุสกวันเป็นหลัก

ต่อมาเป็นที่ประทับของพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ พระโอรส สืบต่อมาจนถึง ม.ร.ว. นริศรา จักรพงษ์ พระธิดา และ “ฮิวโก้” จุลจักร ดารานักร้องนักแสดงชื่อดัง ก็อาศัยอยู่ที่นี่ จนปัจจุบันมักเรียกวังนี้กันอย่างขำๆ ว่า “วังฮิวโก้”

ตัววังหันหน้าเข้าสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีรูปแบบสถาปัตยกรรมสไตล์ชนบทของอังกฤษ ไม่ใหญ่โตโอ่อ่าเป็นทางการอย่างเช่นวังปารุสก์ เพราะสร้างเพื่อให้เป็นบ้านสำหรับพักผ่อน ออกแบบโดย นายแอร์โกเล มันเฟรดี (Ercole Pietro Manfredi ต่อมาใช้ชื่อไทยว่า เอกฤทธิ์ หมั่นเฟ้นดี) และนายเอ็ดวาร์ด ฮีลี (Edward Healey)

ชั้นสองมีเฉลียงสำหรับรับลมจากแม่น้ำ

ชั้นที่สี่ทำเป็นหอสูงไว้ประดิษฐานอัฐิรัชกาลที่ ๕ และเจ้านายสายราชสกุลจักรพงษ์

จะเห็นได้ว่า ถึงแม้จะเป็นวังแบบฝรั่ง แต่ก็ยังยึดคติการใช้พื้นที่แบบจารีตบางอย่างอยู่ เช่น การนำอัฐิของบรรพบุรุษตั้งบูชาไว้ที่ห้องส่วนที่สูงที่สุดของเรือน เช่นเดียวกับพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทก็ยึดคตินี้ด้วยเช่นกัน

ศาลาท่าน้ำก็เป็นสิ่งก่อสร้างดั้งเดิมตั้งแต่ครั้งแรกสร้างวัง ซึ่งสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีก็ทรงใช้เป็นท่าเสด็จพระราชดำเนินมาลงเรือพระที่นั่งที่นี่

ส่วนหมู่เรือนไทยเครื่องไม้ มุงหลังคาด้วยกระเบื้องดินเผา อีกหลายหลังที่ตั้งเบียดเสียดกันอยู่ริมแม่น้ำนั้น ทั้งหมดเป็นสิ่งก่อสร้างในยุคหลัง ที่ทางวังได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่โดยรอบบางส่วน ให้เป็นบูติกโฮเต็ลต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่อยากเปิดประสบการณ์ใหม่ดีๆ ที่นี่

หากมองจากถนนมหาราช บริเวณหน้าร้านริเวอร์บุ๊ค (กิจการหนึ่งของคุณหญิงนริศรา) เข้าไปทางประตูวัง จะเห็นหลังคาของศาลาไม้แปดเหลี่ยมอยู่ไม่ไกลนัก

ศาลานี้เดิมเคยตั้งอยู่ที่วังของพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ที่ริมทะเลหัวหิน ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๖-๗ นั้น หัวหินเป็นสถานตากอากาศสุดชิคที่เหล่าคนเก๋ไก๋ไฮโซเมืองพระนครจะต้องไปพักผ่อนกัน และศาลาแปดเหลี่ยมริมชายหาดหลังนี้นี่เอง ก็คือภาพจำหัวหินของผู้คนในสมัยนั้น

Chakrabongse Villa: Constructed as a recreational home for Prince Chakrabongse, it features English domestic architecture. The family's descendants still live here today, and part of the palace premise is converted into a boutique hotel.

D07 Chakrabongse Villa
396 Maha Rat Rd.
Not Open to the Public
02 222 1290
www.chakrabongsevillas.com

ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร D08

ไม่ต้องทำหน้างง...ว่าหนังสือนำชมเล่มนี้ คงจะหลงเสียแล้ว เพราะดันนำเสนอตำหนักเพ็ชรเอาไว้ในหมวดวังเจ้านาย แทนที่จะเอาไปใส่ไว้ในหมวดวัด!

นั่นก็เพราะตำหนักเพ็ชร แท้จริงแล้ว ก็คือวังของพระสังฆราชนั่นเอง ซึ่งมีท้องพระโรงเฉกเช่นตำหนักของเจ้านายอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร สร้างขึ้นในสมัยต้นรัชกาลที่ ๖ เพื่อถวายแด่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ พระโอรสรัชกาลที่ ๔) ซึ่งดำรงตำแหน่งสังฆราชในขณะนั้น เพื่อใช้เป็นท้องพระโรง ที่ประชุมของมหาเถรสมาคม และเป็นที่ตั้งพระศพ

ตัวอาคารเป็นตึกฝรั่งชั้นเดียว ตั้งอยู่ในเขตสังฆาวาส มีระเบียงยาวตลอดด้านหน้าของอาคาร และมีลูกเล่นที่มุขยื่นตรงมุมอาคารด้านหน้า เพื่อใช้เป็นบันไดทางขึ้น ทำให้ตำหนักมีผังเป็นรูปตัวแอล (L)

หากลองแหงนขึ้นไปดูหน้าจั่วของมุขทางเข้านี้ จะเห็นว่าหน้าบันทำเป็นลวดลายพระมหามงกุฎและวชิราวุธ

นอกจากนี้แล้วยังออกแบบให้มีการยกคอสองหลังคาขึ้นโดยรอบเพื่อใช้เป็นช่องแสง และมีค้ำยันไม้ฉลุรองรับชายคา

ลักษณะอีกอย่างที่น่าสนใจคือ ลวดลายที่ประดับระหว่างเสาที่ระเบียงด้านหน้านั้น เรียกกันว่า ซุ้มสาหร่ายรวงผึ้ง เป็นการผสมผสานลายประดับแบบตะวันตกและลายไทยประยุกต์ ซึ่งเป็นรูปแบบอันเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ ๖

Tamnak Phet, Wat Bowon Niwet: Built in the reign of King Rama VI for Supreme Patriarch Prince Vajira nana, the building was used as a meeting hall for Buddhist monks. It is a Western-style one-story building, decorated with stucco works featuring Thai patterns.

D08 Tamnak Phet, Wat Bowon Niwet
248 Phra Sumen Rd.
02 629 5854
www.watbowon.org
Not Open to the Public

ผู้ดีเดินตรอก
Alleys for the Elite

หากถามว่าพวกขุนนางในสมัยก่อนเค้าอยู่เยี่ยงไรในยุคที่สยามต้องปรับตัวเข้าหาตะวันตก

เค้าก็อยู่เรือนไม้อย่างฝรั่งกันสิ โดยสร้างบ้านกันตามตรอกแคบๆ ที่ใช้เป็นทางเดินเท้าได้เท่านั้น ด้วยในสมัยนั้นยังไม่จำเป็นต้องมีรถกัน บ้านคุณหลวงคุณพระเหล่านี้มักปลูกเรือนใกล้ๆ กันเป็นชุมชน ล้อมรอบด้วยตึกแถวที่อยู่ติดถนน

เรือนที่สร้างในช่วงรัชกาลที่ ๕-๖ มักเป็นเรือนมะนิลาอย่างฝรั่งหลังคาเป็นปั้นหยาผสมหน้าจั่ว มีหน้าต่างบานเกร็ดไม้ มีราวระเบียงช่องแสง เชิงชายเป็นไม้ฉลุอย่างขนมขิง

ในยุคต่อมาจึงเริ่มพัฒนาเป็นหลังคาจั่วตัด และมีมุขหลายเหลี่ยมที่มุมด้านหน้า

When Siam first tried to adapt to Western culture, the Siamese elite had Western-style bungalows built along small alleys which could only be accessed on foot, since cars were not necessary at the time. They usually built a cluster of bungalows, surrounded by roadside shophouses.

The homes built in the late 19th century to early 20th century (King Rama V's and King Rama VI's eras) were typically called "manila" homes with hip and gable roofs, wooden louver windows, and gingerbread-style veranda railings, ventilating grills, and trims at the eaves.

Later, the style shifted to a jerkinhead roof with bay windows.

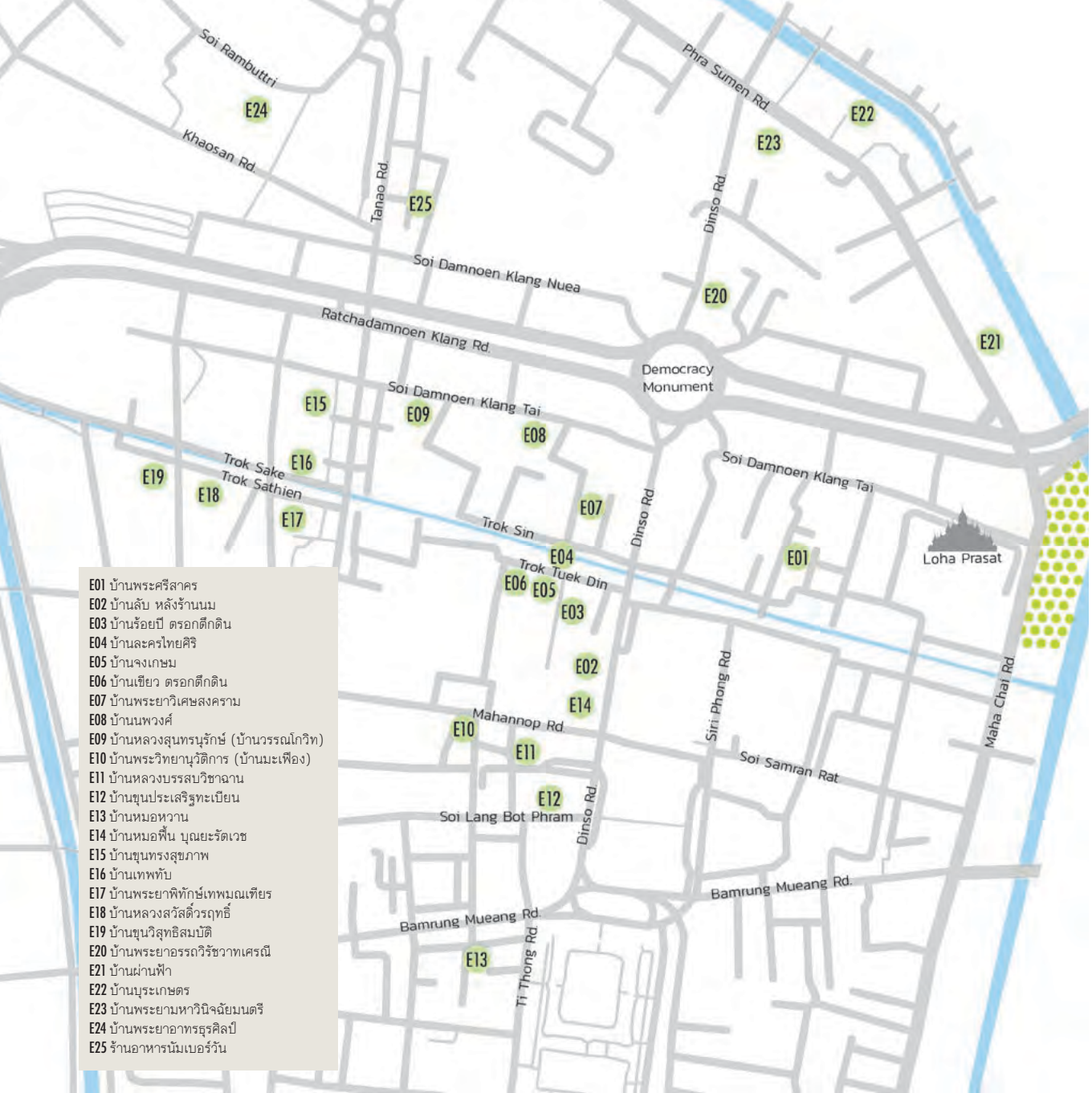

E01 บ้านพระศรีสาคร
E02 บ้านลับ หลังร้านนม
E03 บ้านร้อยปี ตรอกตึกดิน
E04 บ้านละครไทยศิริ
E05 บ้านจงเกษม
E06 บ้านเขียว ตรอกตึกดิน
E07 บ้านพระยาวิเศษสงคราม
E08 บ้านนพวงศ์
E09 บ้านหลวงสุนทรนุรักษ์ (บ้านวรรณโกวิท)
E10 บ้านพระวิทยานุวัติการ (บ้านมะเฟือง)
E11 บ้านหลวงบรรลบวิชาฉาน
E12 บ้านขุนประเสริฐทะเบียน
E13 บ้านหมอหวาน
E14 บ้านหมอฟื้น บุณยะรัตเวช
E15 บ้านขุนทรงสุขภาพ
E16 บ้านเทพทับ
E17 บ้านพระยาพิทักษ์เทพมณเฑียร
E18 บ้านหลวงสวัสดิ์วรฤทธิ์
E19 บ้านขุนวิสุทธิสมบัติ
E20 บ้านพระยาอรรถวิรัชวาทเศรณี
E21 บ้านผ่านฟ้า
E22 บ้านบุระเกษตร
E23 บ้านพระยามหาวินิจฉัยบนตรี
E24 บ้านพระยาอาทรธุรศิลป์
E25 ร้านอาหารนัมเบอร์วัน

บ้านพระศรีสาคร E01

นับเป็นเรือนไม้ขนาดใหญ่ในละแวกชุมชนหลังวัดราชนัดดา ที่มีบ้านเก่าเหลือให้เชยชมอยู่เพียงไม่กี่หลัง

เล่ากันมาว่า แต่เดิมเป็นบ้านที่มิชชันนารีชาวเยอรมันปลูกอยู่อาศัยกัน แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ ในปี ๒๔๖๐ รัชกาลที่ ๖ ประกาศสงครามกับเยอรมัน บ้านจึงโดนยึดเป็นของหลวง พระศรีสาคร (ช้อย พันธุมสุต) สังกัดกรมสรรพากร กระทรวงพระคลัง จึงได้รับพระราชทานเรือนหลังนี้ตามบรรดาศักดิ์ที่ได้

เรือนไม้หลังนี้คาดว่าสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ ด้วยมีผังเป็นรูปตัวแอล (L) ซึ่งเป็นรูปแบบการสร้างเรือนในสมัยนั้น ที่ชั้นล่างด้านหน้าเป็นระเบียง

หลังคาทรงปั้นหยา หลังคาด้านหนึ่งทำเป็นจั่วตัด อันเป็นลูกเล่นการทำหลังคาในสมัยรัชกาลที่ ๖ ส่วนมุขด้านหน้าทำหลังคาเป็นหน้าจั่ว

หน้าต่างบานเกร็ดไม้ ตามขอบชายคาประดับไม้ฉลุ

Bandhumasuta House: Located inside a community behind Loha Prasat (Iron Stupa), the house formerly belonged to German missionaries. When World War I erupted in 1917, King Rama VI declared war with Germany, and the house was confiscated. It was later given to the first generation of the Bandhumasuta family, who worked in the Revenue Department.

The layout was an L shape, which was popular at the time. The ground floor had a front veranda and a hip roof with a jerkinhead roof on the side. The protruding portico at the front featured a gable roof and wooden louver windows with gingerbread trims at the awnings.

E01 Bandhumasuta House
Community behind Loha Prasat
Not Open to the Public

บ้านลับ หลังร้านนม E02

หลายคนคงเคยดั้นด้นมากินนมที่ร้านมนต์กันบ่อยๆ

แต่น้อยนักที่จะรู้ว่า ที่ถนนดินสอ บริเวณหน้าศาลาว่าการกรุงเทพฯ แห่งนี้ จะมีบ้านเก่าสุดเก๋าแฝงตัวอยู่ด้านหลังร้านนม

เข้าตรอกที่ข้างร้านไป จะพบกับบ้านเลขที่ ๑๖๐ ถนนดินสอ คือบ้านลับที่เรากล่าวถึง

เรือนไม้ประดับลวดลายฉลุหลังนี้ถือว่ามีอายุเก่าแก่ คาดว่าสร้างขึ้นตั้งแต่กลางรัชกาลที่ ๕ เลยทีเดียว

ทำไมเราจึงรู้ เพราะเป็นบ้านไม้ที่สร้างเลียนแบบตึกปูน ๒ ชั้นแบบฝรั่งหน่ะสิ

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ตึกฝรั่งแบบนี้มีให้เห็นกันอยู่พอสมควรแล้วในพระนคร แต่ส่วนใหญ่ก็มักเป็นตำหนักเจ้านาย พวกขุนนางถ้าจะสร้างเรือนอย่างฝรั่งแล้วหล่ะก็ มักจะสร้างด้วยไม้กัน ด้วยยังไม่กล้าทำเป็นตึกเทียบชั้นเจ้านายได้

ลองสังเกตที่เหนือช่องหน้าต่างชั้นบน ประดับด้วยจั่วไม้สามเหลี่ยมป้านๆ เลียนแบบหน้าจั่วปูนปั้นเหนือหน้าต่างในงานของฝรั่ง หลังคาเป็นทรงปั้นหยาแบบเรือนฝรั่ง แต่เป็นแบบที่มีหน้าจั่วเล็กๆ อยู่ที่หัว-ท้าย

ที่สำคัญ เป็นเรือนเพียงไม่กี่หลังในเกาะรัตนโกสินทร์ที่ยังคงมุงหลังคาด้วยกระเบื้องดินเผาอยู่ แสดงให้รู้ว่าสร้างในยุคก่อนที่กระเบื้องว่าว (กระเบื้องซีเมนต์) จะมาถึง

ลองมองข้ามรั้วไปทางด้านขวามือ เรือนไม้เก่าๆ ของเพื่อนบ้านก็ใช่ย่อย มีหน้าจั่วฉลุลาย

Hidden House behind Mont Milk: This wooden gingerbread house was built a long time ago, perhaps in the late 19th century. The style of the house mimicked that of a Western-style 2-story brick and mortar building. It has a hip roof like a Western home, but with two tiny gables at the front and back. Interestingly, it is one of the few remaining homes in the Old Town with terracotta roof tiles today.

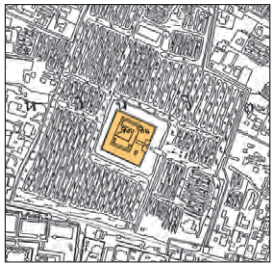

ตึกดิน คือ?

ตึกดินหาใช่ตึกที่สร้างด้วยดิน อย่างพวกบ้านจีน ไม่

แต่คือตึกที่ใช้เก็บดินปืน ตัวอาคารก่ออิฐถือปูน มีผนังหนา มีหน้าต่างบานเล็กๆ

เนื่องด้วยใช้เก็บวัตถุอันตราย ตึกดินจึงสร้างให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แวดล้อมด้วยที่ว่างโล่งเว้งว้างโดยรอบ

เพราะหากเกิดอุบัติเหตุระเบิดขึ้นมาแล้ว ชุมชนโดยรอบจะได้ปลอดภัย บ้านเรือนไม่ติดไฟวอดวายไปด้วย

แรกสร้างกรุงเทพฯ นั้น ตึกดินตั้งอยู่หน้าพระบรมมหาราชวัง แถวถนนสนามไชย (ตรงที่เป็นวังสราญรมย์ในปัจจุบัน)

ต่อมาราวรัชกาลที่ ๔ ได้ย้ายให้ไกลจากวังหลวงออกไปหน่อย

ที่ทุ่งว่างด้านเหนือของพระนคร ติดคลองหลอดวัดราชนัดดา เหนือวัดมหรรณพาราม

มีการยกร่องทำสวนโดยรอบ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ฉนวนกันไฟ

ส่วนตรอกตึกดิน เป็นตรอกชายขอบปริมณฑลของตึกดิน ขนานไปกับคลองหลอดทางด้านใต้ คนละฝั่งกันกับตึกดิน

ถือเป็นชุมชนเก่าหลังวัดมหรรณพ

เมื่อมีการตัดถนนราชดำเนินในช่วงปลายรัชกาลที่ ๕ ซึ่งผ่าทะลุอาณาบริเวณของตึกดินนั้น

ตัวอาคารที่ใช้เก็บดินปืน ซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินด้านใต้ ได้เปลี่ยนมาเป็นตึกเรียนของโรงเรียนสตรีวิทย์ในยุคตั้งไข่

ก่อนที่จะย้ายข้ามฟากถนนราชดำเนินไปฝั่งรากอยู่ที่ฝั่งเหนือ ณ ที่ที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนในปัจจุบัน

บ้านร้อยปี ตรอกตึกดิน E03

ถือเป็นไฮไลท์ของตรอกตึกดินแห่งนี้

ด้วยเป็นเรือนของหลวงสมรภูมิพิชิต (สกุลไชยาคำ) ที่สร้างมาตั้งแต่ราวปลายรัชกาลที่ ๕ หรือต้นรัชกาลที่ ๖

ปัจจุบันทายาทรุ่นที่ ๔ ยังคงอาศัยอยู่ที่เรือนหลังนี้ ซึ่งได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพดีเยี่ยม

ลักษณะเรือนมีผังเป็นรูปตัวแอล (L) อันเป็นแบบฉบับของเรือนไม้ในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ ถึงรัชกาลที่ ๗

คือมีมุขยื่นออกมาด้านหน้าที่ปลายด้านใดด้านหนึ่งของเรือน ไม่ได้อยู่ตรงกลางอย่างตึกใหญ่ที่เป็นอาคารราชการ

พื้นที่บริเวณมุมตัวแอลนี้มักทำเป็นเฉลียงหน้าบ้าน เพื่อใช้เป็นทางเข้าหลัก

ที่เป็นลักษณะเฉพาะของเรือนร้อยปีนี้ก็คือระเบียงไม้ชั้นสองของบ้าน ที่ยื่นออกมาโดยรอบ คล้ายกับระเบียงไม้รอบตำหนักวังวรวรรณที่แพร่งนรา D03 ซึ่งต่อเติมขึ้นในสมัยเดียวกัน

Jayagam House: Built in the early 20th century (towards the end of King Rama V's era or early in King Rama VI's era), the house is now occupied by the fourth generation of the Jayagam family. The layout forms an L shape, as typical in homes in King Rama V's era through King Rama VII's era, with a protruding portico on one side, a front veranda, and cantilevered corridors on all sides of the upper floor.

หากอยากเยี่ยมยลบ้านร้อยปี ตรอกตึกดิน อย่างใกล้ชิด ให้ลองแวะมากินกลางวันที่นี่

คุณย่าคุณยายในบ้านนี้พร้อมต้อนรับทุกท่านด้วยเมนูไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน

เปิดบริการเฉพาะมื้อเที่ยง วันจันทร์ ถึงศุกร์ ตั้งแต่เวลา ๑๐:๓๐ น. ถึง ๑๓:๐๐ น. เท่านั้น

รสชาติดี ราคาย่อมเยาว์ เพราะไม่ได้หวังกำไร หากเป็นความสุขใจของผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านโบราณแห่งนี้

ไปไม่ถูก ถามได้ที่ ๐๒-๒๒๔-๑๐๙๓

ระเบียงไม้ชั้นสอง เจาะเป็นช่องประตูโดยรอบ เพื่อเปิดเข้าไปยังห้องภายในเรือนได้อีกด้วย

E02 Hidden House behind Mont Milk
160 Off Dinso Rd.
Not Open to the Public

E03 Jayagam House
72-74 Tuek Din Alley
10.30am-1.00pm Mon-Fri
02 224 1093

บ้านละครไทยศิริ E04

ไทยศิริเป็นคณะละครรำเก่าแก่ ที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคนแล้ว

เป็นคณะโขนราษฎร์ ที่เรียกกันว่าโขนโรงวัดมหรรณพ์ แสดงละครแก้บนที่ศาลหลักเมือง

ตัวบ้านตั้งอยู่ริมคลองหลอด เป็นบ้านไม้ ๒ ชั้น มีมุขครึ่งแปดเหลี่ยมที่ด้านหน้า อันเป็นเทรนด์ในสมัยรัชกาลที่ ๖-๗

ปัจจุบันเปิดให้บริการเป็นเกสต์เฮ้าส์

Thai Siri House: Thai Siri is a traditional Thai dance troupe which has been around for a long time. In the past, this private-owned dance troupe did performances at the City Pillar Shrine. Their house is located on Tuek Din Alley and is a 2-story wooden house with a semi-octagonal bay window, which was a popular trend in the 1910s-20s in the eras of King Rama VI and King Rama VII. Today, the troupe is no longer in business, and this house is now a guesthouse.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

บ้านนี้มีมุขเยอะ

บ้านที่มีมุขหลายเหลี่ยมบริเวณด้านหน้า หรือด้านข้างของอาคาร มีปรากฏอยู่หลายที่ในเกาะรัตนโกสินทร์

อย่างเช่น ตำหนักหม่อมเจ้าจรูญศักดิ์ กฤดากร (สำนักงาน UNICEF ถนนพระอาทิตย์ ในปัจจุบัน) เป็นตึกแบบฝรั่งซึ่งสร้างตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๕ แล้ว

ส่วนบ้านขุนนางและสามัญชน ก็มีบ้านพระยาพิทักษ์เทพมณเฑียร (ตรอกเสถียร), บ้านขุนประเสริฐทะเบียน (บ้านขนมปังขิง หลังโบสถ์พราหมณ์), บ้านขุนพิสิษฐสารากร ถนนพระอาทิตย์ (ซ่อนตัวอยู่ในตรอกข้างร้าน Hemlock), บ้านบุระเกษตร (เชิงสะพานเฉลิมวันชาติ ริมคลองบางลำพู), บ้านหมอเหรียญ ชุติชูเดช ตรอกมะยม (ร้านต้มยำกุ้ง ถนนข้าวสาร ในปัจจุบัน) และที่บ้านละครไทยศิริ ตรอกตึกดินแห่งนี้

บ้านจงเกษม E05

แต่ดั้งเดิมเป็นเรือนของรองอำมาตย์ตรี สุนทรจงเกษม ที่เข้ารับราชการกรมป่าไม้มาตั้งแต่สมัยปลายรัชกาลที่ ๕ แล้ว

ตัวบ้านเป็นเรือนมะนิลา หลังคาปั้นหยา มีหน้าจั่วที่มุขหน้า

ผังเป็นรูปตัวแอล ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของบ้านในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ ถึงรัชกาลที่ ๗

มีจุดน่าสนใจคือการเซาะร่องเป็นริ้วๆ ที่เสาเลียนแบบงานก่อด้วยหิน (Rustication) ซึ่งนิยมทำกันในตึกฝรั่งทั้งหลายในขณะนั้น

ปัจจุบันทายาทได้ขายให้กับเจ้าของใหม่ ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่บางส่วน เช่นปรับห้องชั้นสองด้านหน้าให้เป็นระเบียง

Chong Kasem House: Originally, it was occupied by the Department of Forest officer. The house forms an L shape and is a "manila" style with a hip roof and a gable at the front. An interesting feature is the wooden pilasters with grooves to imitate stone masonry which was popular in Western buildings at the time. Today, parts of the house have been renovated and it looks different from its original design.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

ดับกระหายที่ท้ายซอย

เดินชมบ้านเก่าตรอกตึกดินมาจนถึงท้ายซอย จะพบกับ "บ้าน ลลิณ" คาเฟ่เล็ก แต่ไม่ลับ

บ้านไม้เก่าๆ หลังนี้ ถึงแม้ความงามและคุณค่าทางสถาปัตยกรรมอาจจะไม่โดดเด่น แต่สำหรับเรื่องรสชาติอาหารและเครื่องดื่มของที่นี่แล้ว ต้องบอกว่าไม่เป็นรองใคร เพราะคือร้านของเชฟพลอย แห่งรายการมาสเตอร์เชฟไทยแลนด์

เมนูแนะนำคือ เค้กแดงไทยราดซ้อสกะทิ และส้มฉุนเย็นฉ่ำ หอมกลิ่มส้มซ่า

ส่วนเครื่องดื่มก็มี น้ำลับปะรดพริกเกลือ และน้ำฝรั่งบ๊วย ดับร้อนผ่อนกระหายยามบ่ายๆ ได้ดี

ตกเย็นเป็นเชฟเทเบิ้ล ต้องจองล่วงหน้าเท่านั้นจร้า

บ้านเขียวตรอกตึกดิน E06

เป็นบ้านไม้โบราณอีกหลังในตรอกตึกดิน คาดว่าเดิมคงเป็นของขุนนางในสมัยรัชกาลที่ ๖-๗

ผังอาคารมีลักษณะเช่นเรือนหลังอื่นๆ ในซอยนี้ คือเป็นรูปตัวแอล (L) อันเป็นประเพณีนิยมของผังบ้านไม้ที่สร้างในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ ถึงรัชกาลที่ ๗ กล่าวคือมีมุขยื่นออกมาที่ปลายด้านหนึ่ง มีบันไดจากภายนอกขึ้นไปยังระเบียงที่ชั้นบนซึ่งยาวไปตลอดด้านหน้าบ้าน เพื่อแจกเข้าไปยังห้องต่างๆ ภายในเรือนอีกที

ลูกกรงระเบียงเป็นเหล็กหล่อ ช่องระบายอากาศเหนือประตูหน้าต่างเป็นไม้ฉลุลวดลายสวยงาม

มุขหน้ามีหลังคาทรงจั่วตัด ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในสมัยรัชกาลที่ ๖-๗

ปัจจุบันเจ้าของแบ่งพื้นที่เป็นห้องเช่าเพื่ออยู่อาศัย

Green House on Tuek Din Alley: It is assumed to have belonged to a nobleman in King Rama VI's or King Rama VII's era. The house has the same layout as those on the same alley, with an L shape design. It has external steps leading to the corridor of the upper level. The house features cast iron balustrades and perforated wooden ventilation grills. Today, the home is rented out.

DATA

E04 Thai Siri House
155 Tuek Din Alley
Not Open to the Public

E05 Chong Kasem House
34 Tuek Din Alley
Not Open to the Public

E06 Green House on Tuek Din Alley
58 Tuek Din Alley
Not Open to the Public

บ้านพระยาวิเศษสงคราม E07

เรือนไม้สักสองชั้นสีครีมหลังนี้ แต่เดิมเป็นบ้านของพลตรี พระยาวิเศษสงคราม (ช้อย จันทรสนธิ)

สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยปลายรัชกาลที่ ๖ เนื่องจากมีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นที่นิยมในยุคนั้น คือ

ผังเรือนเป็นรูปตัวแอล (L) มีมุขด้านหน้า หลังคาจั่วตัด อันเป็นลูกเล่นในการดีไซน์หลังคาที่รับมาจากตะวันตก (บ้านที่สร้างก่อนหน้านี้ มักมีทรงหลังคาเป็นแบบมะนิลากัน คือเป็นปั้นหยา ผสมกับหน้าจั่ว ยังไม่พัฒนาเป็นทรงจั่วตัด)

อีกทั้งเป็นเรือนยกพื้นมีใต้ถุนเตี้ยๆ เพื่อใช้เก็บของและช่วยในการระบายอากาศ ระบายความชื้น

ปัจจุบันเรือนหลังนี้ได้เปลี่ยนมือไป เจ้าของใหม่ซึ่งเป็นสถาปนิกได้ปรับปรุงอย่างดีเยี่ยมเพื่อเป็นเรือนแรมสำหรับนักท่องเที่ยว ในชื่อว่า “บ้านดินสอ บูติคโฮสเทล”

Chandrasandhi House: The house originally belonged to a major general in the Chandrasandhi family. It might have been built in the 1910s towards the end of King Rama VI’s era. The house forms an L shape with a front portico and a jerkinhead roof, which was a Western roof design. The house is slightly elevated and the space is used for both storage and ventilation. Its current owners, an architect couple, have restored the house into a hostel named Baan Dinso Boutique Hostel at Trok Sin.

บ้านนพวงศ์ E08

บ้านไม้หลังย่อมหลังนี้เดิมเป็นของหม่อมหลวงดิศพงศ์ นพวงศ์ สร้างขึ้นในปี ๒๔๘๘ อันเป็นช่วงที่สงครามมหาเอเชียบูรพา หรือสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใกล้จะสงบลงแล้ว วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง อย่างเช่น ไม้ สังกะสี และเหล็ก จึงได้มาจากค่ายทหารญี่ปุ่นที่เข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการในเมืองไทย

ผังเรือนเป็นรูปตัวที (T) สมมาตรซ้าย-ขวา ที่มุขกลาง หลังคาเป็นจั่วยื่นมาด้านหน้า และเนื่องจากก่อสร้างในยุค 1940s ที่ซึ่งรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์นเป็นที่นิยม บ้านนพวงศ์จึงแผงด้วยกลิ่นอายของบ้านแบบโมเดิร์นที่เรียบง่าย ไม่ประดับประดา ออกแบบโดย หลวงบุรกรรมโกวิท

บ้านนพวงศ์ตกเป็นของลูกสาว และต่อมาหลานตาได้ปรับปรุงเรือนไม้ที่เก่าแก่ทรุดโทรมให้กลายเป็นบูติกโฮเต็ลขนาดเล็กซึ่งตั้งอยู่เงียบๆ เนี้ยบๆ ด้านหลังโชว์รูมเบนซ์ ถนนราชดำเนิน ไม้ฉลุลายที่ปั้นลม ซึ่งนิยมในบ้านสมัยรัชกาลที่ ๕-๖ ได้ต่อเติมเข้ามาในภายหลัง

Navavongs House: Built in 1945 during the end of World War II, it is a 2-story house with a symmetrical T-shaped layout and the protruding portico. It is a Western-style bungalow, but adapted to suit Thailand’s hot and humid weather. The house features Modern architecture with a simple design. Today, it has been restored and converted into a boutique hotel. The gingerbread gable trims at the front were later added.

E07 Baan Dinso Boutique Hostel
113 Trok Sin Alley
096-565-9795
www.baandinso.com
Baandinso.hostel

E08 Baan Noppawong
112-114
Soi Damnoen Klang Tai
02 224 1047
Baannoppawong

หลังคาทรงปั้นหยา
ที่มุขหน้า และมุขข้าง ทำเป็นจั่ว
ปั้นลมประดับไม้ฉลุตามสมัยนิยมสมัยนั้น

บ้านหลวงสุนทรนุรักษ์ (บ้านวรรณโกวิท) E09

บ้านปูนหลังใหญ่ ที่ตั้งตระหง่านด้านหลังอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ บริเวณสี่แยกคอกวัว ถนนราชดำเนินกลาง นี้ พระยานรราชจำนง (มา วรรณโกวิท) ผู้ช่วยกองบัญชาการ กรมราชเลขานุการ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ผู้เป็นพ่อ ได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเรือนหอของลูกชาย หลวงสุนทรนุรักษ์ (กระจ่าง วรรณโกวิท) ซึ่งรับราชการเป็นเลขานุการให้กับกรมพระสมมตอมรพันธ์

แต่เดิมอาณาบริเวณบ้านกว้างขวาง อยู่ชิดถนนราชดำเนิน ตัวเรือนปลูกอยู่ด้านท้ายของที่ดิน เมื่อมีการสร้างอาคารริมถนนราชดำเนินขึ้นในช่วงปี ๒๔๘๔ ที่ดินส่วนหน้าบ้านจึงโดนเวนคืนไป เหลือพื้นที่เช่นในปัจจุบัน

คาดว่าสร้างขึ้นในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ - รัชกาลที่ ๖ ด้วยในสมัยนี้ขุนนางระดับสูงเริ่มที่จะสร้างบ้านก่ออิฐถือปูนกันได้บ้างแล้ว (ในยุคสมัยก่อนหน้านี้จะมีแต่ตำหนักของเจ้านายเท่านั้นที่สร้างเป็นอาคารปูน)

หากดูเผินๆ เรือนหลังนี้จะมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แต่หากพิจารณาดีๆ จะเห็นว่าส่วนอาคารที่เป็นปูนนั้นมีผังเป็นรูปตัวอักษรแอล (L) ส่วนที่มุมตัวแอลนั้นชั้นล่างทำเป็นระเบียงหน้าบ้าน ใช้เป็นทางเข้าเรือน มีเสารับโครงสร้างไม้ที่ต่อเป็นระเบียงที่ชั้นบน กรุด้วยหน้าต่างบานเกร็ดไม้ทั้งผนังเพื่อช่วยอากาศถ่ายเท

Varnakovida House: The first generation of the Varnakovida family worked in King Rama V’s Office of Secretary. He built this home for his son’s wedding, possibly in the 1900s - 1910s, or around the end of King Rama V’s era or early in King Rama VI’s era. This brick and mortar building forms an L shape, with a veranda at the corner on the ground floor, used as the entrance. There is a hip roof, with gables at the front and the side, decorated with gingerbread gable trims, which used to be popular at the time.

ปัจจุบัน คนจะรู้จักบ้านวรรณโกวิท จากตำรับข้าวแช่ ที่มีขายตลอดทั้งปี เป็นสูตรของคุณชื่น วรรณโกวิท ภรรยาของหลวงสุนทรนุรักษ์

เปิด ๑๑:๐๐ - ๑๕:๐๐ น. (ปิดวันจันทร์) ไปไม่ถูก โทรฯ ถามได้ที่ ๐๘๑-๙๒๒-๖๖๑๑

E09 Varnakovida House
64 Soi Damnoen Klang Tai
11.00am-3.00pm Tue-Sun
081 922 6611
ข้าวแช่ “บ้านวรรณโกวิท”

บ้านพระวิทยานุวัติการ (บ้านมะเฟือง) E10

เป็นบ้านเก่าอีกหลังที่เป็นที่รู้จักกันดีในย่านศาล เจ้าพ่อเสือ ริมถนนมหรรณพ ด้วยยังคงรักษาให้อยู่ในสภาพดี

แรกเริ่มเดิมทีเป็นบ้านของคุณพระวิทยานุวัติการ (วาศ วาศวิท) ประจำกองหอพระสมุดหลวง กรมราชเลขานุการ ในสมัยรัชกาลที่ ๖

ปัจจุบันตกทอดมาถึงทายาทรุ่นที่ ๔ คือพี่น้องตระกูลประกอบสันติสุข สิวิกา และณัฐ ช่างภาพแฟชั่นชื่อดัง (คุณพระวิทยานุวัติการ เป็นคุณทวดทางฝั่งแม่)

บ้านน้อยหลังนี้สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในรัชกาลที่ ๖ อยู่ติดริมถนนมหรรณพ ซึ่งตัดขึ้นใหม่ในปี ๒๔๖๐

มีผังเป็นรูปตัวอักษรแอล (L) เช่นบ้านเก่าอื่นๆ ในย่านนี้ หลังคาเป็นทรงจั่วตัด

เป็นเรือนไม้ใต้ถุนเตี้ยๆ มีบันไดเพียง ๓-๔ ขั้น เพื่อขึ้นเรือน คุณณัฐเล่าว่า พื้นเรือนชั้นล่างปูแผ่นกระดานเว้นร่อง ลมจะพัดจากใต้ถุนเรือนเข้ามาในบ้าน ตอนเด็กชอบมานอนเล่นบนพื้น เพื่อรับลมที่พัดเข้ามาจากใต้ถุน ลมดีๆ เย็นสบาย

Vasavid House: Formerly, the house belonged to the first generation of the Vasavid family, who worked in the Royal Library Division under King Rama VI's Secretary Office. It was built on a newly constructed road in 1917. The layout forms an L shape with a jerkinhead roof. It is elevated on stilts, with 3-4 steps leading up to the house. Currently, the house is occupied by the family's fourth generation, one of whom is a famous fashion photographer.

บ้านหลวงบรรสบวิชาฉาน E11

เป็นบ้านเก่าอีกหลังที่ซ่อนตัวอยู่ด้านหลังตึกแถวเข้าซอยมหรรณพ ๑ มานิด ก็เจอแล้ว

เดิมเป็นเรือนของคุณหลวงบรรสบวิชาฉาน (เจน นิยมวิภาต) ข้าราชการครูกระทรวงธรรมการ น่าจะสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๖

ปัจจุบันทายาทปล่อยเช่า จึงผ่านการใช้งานมาแล้วอย่างโชกโชน ทั้งเป็นที่ทำการพรรค ร้านเหล้า ร้านสัก และร้านอาหารเวียดนาม จนกระทั่งเมื่อปีที่แล้ว คุณสิวิกา และคุณณัฐ ประกอบสันติสุข แห่งบ้านมะเฟืองเพื่อนบ้านกัน ได้ขอเช่าเพื่อเปิดเป็นร้านหนังสือเท่ๆ นามว่า World at the Corner เน้นที่หนังสือท่องเที่ยวและงานหัตถกรรมพื้นเมืองจากทั่วทุกมุมโลก เปิดเฉพาะวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ เท่านั้น ๑๐:๐๐ - ๑๙:๐๐ น.

ลักษณะบ้านก็เช่นเดียวกับบ้านไม้ในยุคนี้ คือมีผังเป็นรูปตัวแอล มีระเบียงเล็กๆ หน้าบ้าน มี ๒ ชั้น ตัวเรือนยกพื้นขึ้นมาเล็กน้อย พอให้มีลมโกรกใต้ถุนเรือน

แถมยังมีหน้าต่างโดยรอบ เป็นบานเกร็ดไม้บานกระทุ้ง เพื่อช่วยเพิ่มการไหลเวียนของลมภายในเรือน ผู้อาศัยจึงรู้สึกเย็นใจสบายกาย

ประดับลูกไม้ฉลุแลดูบอบบางฟรุ้งฟริ้งนัก

Niyamavibhata House: The house belonged to a nobleman who was the first generation of the Niyamavibhata family, a teacher in the Education Ministry. It might have been built in the 1910s in King Rama VI's era. It is a 2-story house with an L-shaped layout and a small veranda at the front. The current generation has rented out the house to a political party, a bar, a tattoo parlor, a Vietnamese restaurant, and now a cool bookstore named World at the Corner.

บ้านขุนประเสริฐทะเบียน E12

ใครที่คุ้นเคยกับย่านเสาชิงช้า คงจะคุ้นตากับบ้านไม้หลังนี้ดี ด้วยตั้งอยู่ปากตรอกข้างๆ โบสถ์พราหมณ์ ปิดประตูเงียบเชียบ สภาพทรุดโทรม มีป้ายติดอยู่ที่ชุ้มประตูหน้าบ้านว่า "บ้านขนมปังขิง"

ย้อนไปเมื่อราวต้นรัชกาลที่ ๖ รองอำมาตย์โท ขุนประเสริฐทะเบียน (ขัน) ได้ซื้อที่ดินเปล่าแปลงนี้มา แล้วบรรจงปลูกเรือนไม้อย่างฝรั่ง ๒ ชั้นขึ้น ตามรูปแบบที่นิยมในสมัยนั้น คือมีผังเป็นรูปตัวแอล (L) ที่มุมขวาของเรือนทำเป็นมุขครึ่งแปดเหลี่ยมยื่นออกมา ที่ชั้นสองด้านหน้าเป็นระเบียงกว้างเพื่อเปิดรับลม

ให้ลองสังเกตช่องลมเหนือประตูหน้าต่าง พนักระเบียง เชิงชาย ล้วนประดับด้วยไม้ฉลุทั้งสิ้น โดยเฉพาะช่องลมนั้นฉลุอักษรประดิษฐ์ภายในวงกลมเป็นคำว่า "ขัน" บอกให้รู้ว่าใครเป็นเจ้าของบ้านนั่นเอง

เช่นครอบครัวไทยอื่นๆ ที่บ้านมักตกเป็นของลูกสาว เพราะเมื่อแต่งงาน ลูกเขยจะเป็นฝ่ายแต่งเข้า บ้านขุนประเสริฐฯ หลังนี้ก็เช่นกัน ปัจจุบันตกเป็นของท่านผู้หญิง เพ็ชรา เตชะกัมพุช ทันตแพทย์ประจำพระองค์รัชกาลที่ ๙ ซึ่งเป็นหลานตาของขุนประเสริฐฯ ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้ ลูกสาวของคุณหมอเพ็ชรา และลูกสาว (ทายาทรุ่นที่ ๔ และ ๕) ได้ปรับปรุงเรือนหลังนี้ให้เป็นร้านกาแฟเก๋ไก๋ตามสมัยนิยม ใช้ชื่อว่า "บ้านขนมปังขิง" ตามป้ายชื่อหน้าบ้าน ลูกค้าหนาตา แต่งตัวสวยมาถ่ายรูปลง IG กัน

Gingerbread House: This house which belonged to an officer from a Brahmin family was built in 1913. It has two stories and an L-shaped layout. The right wing of the house has a protruding semi-octagonal bay window, and there is a wide veranda on the second floor to bring in fresh air. The perforated wooden vent features calligraphy within small circles, bearing the name of a man who was the owner of this house. Currently, the present generation of the family has converted the house into a cafe cum museum known as Gingerbread House.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

"ขนมปังขิง" หรือ "ขนมขิง" กันแน่?

เรือนไม้บังกะโลอย่างฝรั่ง ที่ประดับด้วยไม้ฉลุตามเชิงชาย หรือช่องลมนั้น ฝรั่งเรียกกันว่าบ้านแบบ "Gingerbread" ด้วยลวดลายไม้ฉลุเหล่านี้ มีลักษณะที่คล้ายกับขนม "Gingerbread" ของฝรั่ง ซึ่งเป็นขนมอบชนิดหนึ่งคล้ายคุกกี้ มากกว่าจะเป็นขนมปังตามชื่อที่เรียกกัน โดยมักจะทำกันในช่วงเทศกาลคริสต์มาส

จึงมีผู้เสนอให้เรียก "Gingerbread" ว่า "ขนมขิง" ด้วยเป็นขนมอบใส่ขิงและเครื่องเทศอื่นๆ ไม่ใช่ขนมปัง

เพราะถ้าเราเรียก "Gingerbread" ว่า "ขนมปังขิง" แล้ว เราก็ควรจะเรียก "เค้กกล้วยหอม" หรือ "Banana Bread" ว่า "ขนมปังกล้วยหอม" ด้วยเช่นกัน

E10 Vasavid House
108 Mahannop Rd.
Not Open to the Public

E11 World at the Corner
1 Soi Mahannop 1
10.00am-7.00pm Fri-Sun
089 699 7074
worldatthecorner

E12 Gingerbread House
47 Soi Lang Bot Phram
11am-8pm Mon-Fri
9am-8pm Sat-Sun
097 229 7021
house2456

บ้านหมอหวาน E13

จริงๆ แล้ว เรือนตึกหลังนี้ไม่ใช่บ้าน แต่เป็นร้านขายยาแผนโบราณที่ชื่อว่า “บำรุงชาติสาสนายาไทย” สร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๔๖๗ สมัยปลายรัชกาลที่ ๖ แล้ว เพื่อเป็นหน้าร้านและคลินิคของหมอหวาน รอดม่วง หมอยาแผนไทยที่เปิดร้านมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ แล้ว โดยก่อนหน้าที่จะย้ายมาเปิดร้านในตรอกริมถนนบำรุงเมืองนี้ ได้อยู่แถวแยกอุณากรรณมาก่อน

สถานปรุงยาแห่งนี้เป็นตึกแบบฝรั่ง คาดว่าออกแบบโดยสถาปนิกตะวันตกที่ทำงานในสยาม เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งเป็นเทคโนโลยีนำสมัยในยุคนั้น สังเกตได้จากชายคาที่ยื่นออกมาตรงๆ และหลังคาที่เป็นดาดฟ้าไว้สำหรับตากยา

ลองสังเกตที่ประตูรั้วเหล็กประดับสิงห์คาบดาบ ส่วนประตูร้านเป็นประตูไม้ประดับกระจกสีสไตล์ตะวันตก แกะสลักเป็นรูปหม้อยา และเฉลว

ส่วนเรือนไม้ด้านหลังเป็นบ้านพักของครอบครัว สร้างเป็นเรือนมะนิลา หลังคาปั้นหยา ปนจั่วตัด ซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ ๖

ปัจจุบันทายาทรุ่นที่ ๔ ยังคงสานต่อกิจการ ผลิตภัณฑ์ยังคงคุณภาพเช่นเดิม แต่ปรับแพคเกจจิ้งให้ดูร่วมสมัยขึ้น พร้อมเปิดร้านเป็นพิพิธภัณฑ์เล็กๆ อีกด้วย

Dr. Waan’s House: Built in 1924 as a clinic of Dr. Waan, a traditional Thai medicine doctor whose business had been around since King Rama V’s era, before relocating to this house. The apothecary is a reinforced concrete building with reinforced concrete awnings. The rooftop was used to drying herbs. Currently, the fourth generation of the family still continues the business, and opens this place as a small museum.

E13 Dr. Waan’s House
9 Off Bamrung Mueang Rd.
9.00am-5.00pm
02 221 8070
www.mowaan.com
mowaan.bumrungchat.sassana.yathai

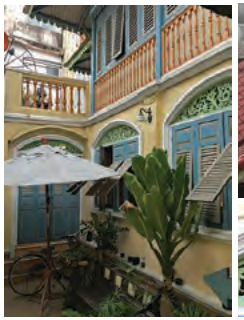

หน้าจั่วหลังคามุขหน้ามีลายฉลุละเอียดงดงามมาก แสดงให้เห็นอิทธิพลของศิลปะมุสลิม

ช่องแสงเหนือประตู ฉลุเป็นคำว่า “เจริญ” ส่วนที่หน้าต่างเป็นไม้ฉลุ รูปดาวเดือน (มีรูปกระต่ายคู่เป็นสัญลักษณ์แทนพระจันทร์) สันนิษฐานว่าช่างฝีมือที่สร้างบ้านในสมัยนั้นเป็นช่างจากมลายู จึงฉลุลวดลายของศาสนาอิสลามตามที่ตนคุ้นเคย

บ้านหมอฟื้น บุณยะรัตเวช E14

บ้านหลังนี้จะเรียกว่าเป็นบ้านลับก็ว่าได้ เพราะขนาดเจ้าหน้าที่ศาลาว่าการกรุงเทพฯ จำนวนมากยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่ามีเรือนสวยหลังนี้อยู่ ด้วยซ่อนตัวอย่างมิดชิดในย่านของกินอันคึกคัก หน้าศาลาว่าการ กทม. แห่งนี้

แรกเริ่มเดิมที บ้านหลังนี้เป็นของพันตรี หลวงทวยหารรักษา (เพิ่ม อุปลาคม) นายทหารเบี้ยบำนาญ กระทรวงกลาโหม เป็นเรือนหลังใหญ่หันหน้าเข้าสู่ถนนดินสอ ขณะนั้น สมัยรัชกาลที่ ๖ ยังไม่ได้มีการสร้างห้องแถวไว้ด้านหน้าเพื่อเก็บค่าเช่า และยังไม่มีศาลาว่าการ กทม.

เมื่อหลวงทวยหารรักษาถึงแก่กรรมในปี ๒๔๖๙ (ต้นรัชกาลที่ ๗) หมอฟื้น บุณยะรัตเวช ได้ซื้อต่อมา

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ หมอฟื้นได้เปิดบ้านเป็นคลินิกรักษาโรค ส่วนใต้ถุนเรือนทำเป็นหลุมหลบภัย บ้านถนนดินสอนี้นี่เองที่ลูกๆ ได้เกิดและเติบโตกัน ก่อนที่จะย้ายไปอยู่บ้านใหม่ที่ราชวัตรในปี ๒๔๙๕

หลังจากนั้น ครอบครัวบุณยะรัตเวชได้ให้เช่าเปิดเป็นหอพักสตรี เป็นเวลายาวนานร่วม ๕๐ ปี มีการกั้นแบ่งห้องขึ้นมาอย่างง่ายๆ สภาพทรุดโทรมตามกาลเวลา

ต่อมาเมื่อปี ๒๕๕๓ ผู้เช่าตึกแถวด้านหน้า ซึ่งดำเนินกิจการร้านถ่ายเอกสารวิกรได้ดำเนินการซ่อมแซมเพื่อเปิดเป็นเกสต์เฮ้าส์ต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ พร้อมกับปันพื้นที่ของร้านถ่ายเอกสารไปเป็นร้านอาหาร

ลักษณะบ้านเป็นบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ ชั้น ผังสมมาตรรูปตัวที (T) มีมุขกลาง และมีเฉลียงด้านหน้าซ้าย-ขวา

Dr. Fuen Punyarataveja’s House: This house formerly belonged to a retired major under the Ministry of Defence. After he passed away, Dr. Fuen Punyarataveja bought it in 1926 in King Rama VII’s era. It is a half-wooden, half-brick-and-mortar house, forming a symmetrical T shape with a central portico and terraces on both sides. Above windows, there are perforated wooden panels with star, crescent moon, and a pair of rabbits, which are motifs in islamic culture. It is assumed that these motifs were made by Malay artisans.

ร้านอาหารสวีทดี้ ร้านอาหารสไตล์โฮมคุกกิ้ง เหมือนอยู่กับบ้านที่มีแม่ทำกับข้าวให้กิน

รายการอาหารอาจมีจำกัด แต่ละอย่างก็ล้วนเป็นเมนูมาตรฐาน อย่าง ข้าวหน้าไก่ ข้าวหมูอบ ข้าวผัดอเมริกัน ผัดมักกะโรนี หรือแม้แต่ต้มยำกุ้ง แต่ขอบอกว่ารสชาติดีงามทุกรายการ

แถมมีเค้ก และไอศกรีมโฮมเมดทำเองหลากหลายรส ให้เลือกชิมเลือกอิ่มอีกด้วย

E14 Baan Pranakorn Antique Guesthouse
194 Dinso Rd.
084 611 2115
baanpranakorn.blogspot.com
baanpranakorn.hostel

บ้านเขียว

บ้านขุนทรงสุขภาพ E15

เรือนไม้หลังใหญ่ที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างดีเยี่ยมแห่งนี้ แต่เดิมคือเรือนหอของนายแพทย์ ทรง บุณยะรัตเวช หรือขุนทรงสุขภาพ กับภรรยา คือนางเจือ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ โดยมีพ่อตาเป็นผู้สมทบทุนให้สร้างขึ้นบนที่ดินดั้งเดิมของครอบครัว

จะว่าไปแล้ว ตระกูลบุณยะรัตเวชถือว่าเป็นผู้ทรงอิทธิพลในวงการยาแผนโบราณของไทยเลยก็ว่าได้ ด้วยต้นตระกูลเป็นพ่อค้าสมุนไพรชาวจีน ขายยาจีนยาไทย อยู่ที่คลองโอ่งอ่าง มีลูกชายคือหมอบุญรอด เป็นหมอแผนโบราณ สืบทอดกิจการร้านต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีตำรับสร้างชื่อคือ “ยาหอมนายบุญรอด”

หมอทรง ถึงจะจบแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ก็รับดำเนินกิจการร้านขายยาของพ่อ (คือหมอบุญรอด) ต่อเป็นรุ่นที่สาม ช่วยขยายอาณาจักรร้านขายยาบุณยะรัตเวช ให้กว้างไกลออกไป พร้อมกับสร้างแบรนด์ “ยาหอมสุคนธโอสถ” ตราม้า (เนื่องจากหมอบุญรอดเกิดปีมะเมีย) ให้กลายเป็นชื่อติดหูของชาวพระนคร ควบคู่ไปกับเปิดรักษาโรคตามแผนสมัยใหม่

เมื่อแรกครอบครัวหมอทรงอาศัยที่เรือนนี้ หลังสงคราม เมื่อย้ายบ้านไปอยู่ที่ราชวัตร จึงเปิดชั้นล่างเป็นคลินิครักษาโรค ส่วนรอบๆ บริเวณบ้านยังใช้เป็นโรงงานผลิตยาอีกด้วย มีโรงไม่ยา มีเรือนบรรจุยา ส่วนหน้าบ้านมีโรงพิมพ์ฉลาก

ตึกแถวหน้าบ้าน ริมถนนตะนาว ก็เปิดเป็นหน้าร้าน ขายยาแผนโบราณ (ปัจจุบันคือร้านอาหารกิมเล้ง)

ภายในบริเวณบ้านประกอบด้วยเรือนสำคัญๆ ๒ หลังด้วยกัน คือ “บ้านเขียว” ด้านหน้า และ “ตึกเหลือง” ด้านหลัง

บ้านเขียว เป็นเรือนไม้ ๒ ชั้น ที่หมอทรงอยู่อาศัย และต่อมาเปิดเป็นคลินิก ทาสีเขียวอ่อนตามความนิยมในสมัยนั้น

ส่วนด้านหลังบ้าน ซื้อที่ดินมาเพิ่มแล้วปลูกเรือนขึ้นมาอีกหลัง เป็นตึก เรียกกันว่า ตึกเหลือง ตามสีของเรือน ไว้เป็นที่พำนักของนางเทศ (ภรรยาหมอบุญรอด หรือแม่ของหมอทรง) และพี่สาว

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของบ้านเขียวคือเป็นเรือนไม้สองชั้น ผังเป็นรูปตัวแอล (L) ซึ่งเป็นรูปแบบมาตรฐานสำหรับบ้านที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๖

มีระเบียงรับลมด้านหน้า หน้าต่างบานเกร็ดไม้รอบบ้านสำหรับให้ลมพัดผ่านได้

หลังคาด้านหนึ่งเป็นจั่ว ส่วนที่มุขหน้าเป็นจั่วตัดนิยมทำกันในสมัยรัชกาลที่ ๖ อีกเช่นกัน

DATA

E15 Baan Ya Hom
156 Soi Damnoen Klang Tai
9.00am-9.00pm Tue-Sun
095 764 2768
BAANYAHOMZANTIIS

ตึกเหลือง

ส่วนตึกเหลืองนั้น มีผังเป็นรูปตัวที (T) สมมาตรซ้าย-ขวา มีมุขยื่นมาตรงกลางด้านหน้า หลังคาเป็นจั่วตัด

นอกจากนี้ยังมีการสร้างห้องใต้ดินสำหรับเป็นหลุมหลบภัยในช่วงสงครามโลกอีกด้วย

การวางผังของตึกเหลืองนี้ หันหน้าออกสู่ตรอกด้านข้างของบ้าน มีชุ้มประตูเข้าออกแยกโดยเฉพาะ

ปัจจุบันตึกเหลืองเป็นของน้องชายคนเล็กของหมอทรง มีการล้อมรั้วแยก ลูกหลานให้เช่าเป็นเกสต์เฮ้าส์ชื่อ บ้านยินดี ไม่ได้มีสีเหลืองแล้ว

หมอทรง มีน้องชายอีกคน ชื่อหมอฟื้น บุณยะรัตเวช เป็นแพทย์แผนปัจจุบันเช่นกัน หมอฟื้นมีบ้านสวยที่หน้าศาลาว่าการกรุงเทพฯ ตรงเสาชิงช้า E14 ตามไปส่องกันได้

Dr. Song Punyarataveja’s House: Formerly a marital home of Dr. Song Punyarataveja, with his father-in-law contributing to the budget, this home was built in the 1910s in King Rama VI’s era. It is a 2-story house forming an L shape, with a veranda at the front and a gable roof on the side with a cut gable roof at the front. After relocating to a new house, Dr. Song opened this house as a clinic for modern medicine, while the area around the house was used for producing traditional medicine, which was the family’s business. Today, it is a spa and restaurant known as Baan Ya Hom, run by the 3rd generation of this family.

บ้านยาหอม

ปัจจุบัน คุณดลชัย บุณยะรัตเวช นักโฆษณาและนักสร้างสรรค์แบรนด์อันดับต้นๆ ของวงการ ซึ่งเป็นหลานปู่ของขุนทรงสุขภาพ ได้ฟื้นฟูกิจการเครื่องหอมขึ้นมาใหม่ ภายใต้แบรนด์ “ยาหอมสุคนธะ” และมีเวชภัณฑ์อื่นๆ อีกหลายแบรนด์ เพื่อตอบรับการใช้ชีวิตของคนกรุงผู้รักสุขภาพในยุคปัจจุบัน

คุณดลชัยได้ปรับปรุงบ้านเก่าหลังนี้เพื่อเป็นสปา ในชื่อว่า “บ้านยาหอม” และด้วยความที่เรียนจบมาทางด้านสถาปัตยกรรม จึงออกแบบปรับปรุงบ้านโดยที่ยังคงเคารพคุณค่าดั้งเดิมของตัวเรือนอยู่ เช่น ไม่มีการชอยห้องเพิ่ม รวมทั้งสร้างอาคารส่วนต่อเติมขึ้นใหม่ เพื่อใช้พื้นที่เป็นครัว และห้องน้ำ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องรบกวนงานโครงสร้างไม้ของเรือนเก่า ไม่ต้องทำระบบประปา ระบบท่อน้ำทิ้ง ในตัวเรือน ส่วนอาคารส่วนต่อเติมได้มีการลดทอนรูปแบบให้ดูร่วมสมัย แต่ก็ดูกลมกลืน

อีกทั้งอาคารส่วนที่ต่อเติมขึ้นใหม่นี้ ก็จะไม่ทำให้ยึดติดไปกับโครงสร้างบ้านเดิม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาทรุดตัวในภายหลัง

ครัวยาหอม

มานวดตัวที่บ้านยาหอมแล้ว อย่าลืมแวะชิมอาหารไทยรสเข้มกันที่นี่ด้วย ด้วยเน้นเมนูตำรับบ้านบุณยะรัตเวช และกับข้าวหลากหลายที่อุดมด้วยเครื่องเทศ อย่างพะโล้ หรือแกงเหลืองแกงใต้ พร้อมเครื่องดื่มสมุนไพรเกร่ๆ เรียกว่ากินอย่างมีคอนเซ็ปต์

ลองสังเกตดู จะเห็นว่าส่วนที่เป็นคาเฟ่นั้น ก็ทำแยกออกมาจากตัวเรือนเช่นกัน เพื่อจะได้ไม่ต้องรบกวนโครงสร้างไม้ของเรือนเก่า ถ้าจะต้องเดินท่อประปา

ส่วนตัวเลือกอีกแห่ง ก็ที่ปากทางเข้าบ้านยาหอมนั่นเอง คือร้านกิมเล้ง ริมถนนตะนาว ตึกแถว ๒ คูหานี้ เดิมเคยเป็นร้านขายยาบุณยะรัตเวชมาก่อน อาหารที่นี่ขึ้นชื่อลือชามาก เป็นอาหารไทยผสมจีนรสนวลลิ้น อย่างหมี่กรอบโบราณหอมเตะจมูกด้วยกลิ่นเปลือกส้มซ่า และหมูทอดปลาเค็ม เป็นเมนูแนะนำ

บ้านเทพทับ E16

บ้านตึกหลังใหญ่ ดูเรียบโก้ ซึ่งซ่อนตัวนิ่งๆ อยู่ริมตรอกสาเก ถนนตะนาว แห่งนี้ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในราวปลายรัชกาลที่ ๖ - ต้นรัชกาลที่ ๗ เดิมเป็นคฤหาสน์ของขุนประสิทธิหัตถการ ข้าราชการกระทรวงธรรมการ (ศึกษาธิการ) ซึ่งมีอาชีพเป็นช่างทำทองด้วย

ต่อมานำออกขายทอดตลาด โดยมีราชบุรุษ จิตร เวียงเกตุ ข้าราชการกระทรวงธรรมการเช่นกัน มาซื้อต่อ โดยคำแนะนำของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี หรือ ‘ครูเทพ’ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ซ้ำท่านยังตั้งชื่อเรือนหลังนี้ให้ด้วยว่าบ้าน “เทพทับ” เพื่อจะได้มีเทวดามาช่วยปกปักรักษาบ้านไว้ และยังสื่อถึงชื่อของตัวท่านเองด้วย

ต่อมาธุรกิจยาแผนโบราณของนายจิตรเฟื่องฟู จึงลาออกจากราชการ มาผลิตแบรนด์ของตัวเองอย่างจริงจัง มียาหอมเวียงเกตุ ยาหม่องตราหมีขาว ยาระบายปู่โสม เป็นอาทิ ขายดีเป็นอย่างยิ่ง

ต่อมาลูกชายคือนายจำนงค์ เวียงเกตุ สืบทอดกิจการต่อ

ปัจจุบันธุรกิจยาแผนโบราณได้ปิดตัวลงตามกาลเวลา

ผู้สืบทอดบ้านคือทายาทรุ่นที่ ๓ นายภัสสร เวียงเกตุ หลานปู่ของนายจิตร

Wiangket Mansion: The house is assumed to be built in the 1920s around the end of King Rama VI's era or King Rama VII's era. It was formerly a Ministry of Education officer's mansion. Later, Chit Wiangket, another Ministry of Education officer, bought it from the original owner. Chit later left the Ministry and pursued on his own traditional Thai medicine business. The building is among the first to be made of reinforced concrete with Western-style, half-timber design. It has a jerkinhead roof, as common in country houses in England.

แต่เดิมบ้านเทพทับหลังนี้ไม่ได้เข้าออกทางด้านตรอกสาเกอย่างเช่นในปัจจุบัน แต่เข้าออกจากทางด้านถนนตะนาวเป็นหลัก โดยบ้านปลูกอยู่ด้านหลังตึกแถวริมถนนตะนาว เว้นช่องเผื่อไว้เป็นทางรถเข้าออก ตัวเรือนปลูกขึ้นที่ด้านท้ายของที่ดิน หันหน้าออกถนนตะนาว หน้าตึกมีวงเวียนสนามหญ้าสำหรับวนรถ ตามเทรนด์ในสมัยปลายรัชกาลที่ ๖

ที่ด้านซ้ายของวงเวียนหน้าบ้านติดริมรั้ว สร้างเป็นเรือนไม้บริวารอีกหลัง ขนาดย่อมลงมาหน่อย

ส่วนที่ข้างตึกใหญ่ด้านขวาที่ติดกับตรอกสาเกนั้น ปลูกเป็นห้องแถวไม้ยาวไปตลอดแนวสำหรับเก็บค่าเช่า

อย่างไรก็ดี ในยุคหลังมาแล้วนั้น เมื่อมีการจัดสรรทรัพย์สินในหมู่ลูกหลาน ได้ตัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นสองส่วนในแนวขวาง กล่าวคือ

พื้นที่วงเวียน และเรือนไม้ที่ด้านหน้าบ้านนั้น เป็นของเจ้าของหนึ่ง ยังคงเข้าออกจากทางถนนตะนาวอยู่

แต่ตึกเทพทับซึ่งปลูกอยู่ท้ายที่ดิน ต้องหันมาเข้าออกจากทางด้านข้างคือตรอกสาเกแทน โดยรื้อห้องแถวไม้ลงเพื่อเปิดใช้เป็นทางเข้า

บ้านทรงจั่วตัดที่เราเห็นจากตรอกสาเกในปัจจุบัน ที่แท้คือด้านข้างของเรือนนั่นเอง

E16 Wiangket Mansion
203 Trok Sake Rd.
Not Open to the Public

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นอาคารตึก คาดว่าคงมีการใช้คอนกรีตเสริมเหล็กเป็นวัสดุทำผนังด้วย เนื่องจากความหนาของผนังไม่ได้มากแบบผนังก่ออิฐถือปูนที่ใช้ผนังเป็นตัวรับน้ำหนัก

ลักษณะเป็นเช่นอาคารกระทรวงพาณิชย์ C15 ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยี ค.ส.ล. เริ่มเข้ามามีบทบาทในงานก่อสร้างของสยาม

ระเบียงชั้นสอง และชายคายื่นยาวออกมาได้ด้วยใช้ ค.ส.ล. เช่นกัน

รูปแบบอาคารประดับด้วยเส้นสายแบบอาคารฮาล์ฟทิมเบอร์ (Half-Timber) แบบฝรั่ง หลังคาเป็นทรงจั่วตัดที่พบได้ในบ้านชนบทของอังกฤษ

การตกแต่งภายในเรียกว่าโก้หรูมากสำหรับบ้านขุนนาง/พ่อค้าคหบดี มีฝ้าเพดานไม้ทำเป็นลายตารางเช่นเดียวกันฝ้าเพดานของอาคารกระทรวงพาณิชย์ ตอกย้ำว่าสร้างขึ้นร่วมสมัยกัน

บ้านพระยาพิทักษ์เทพมณเฑียร E17

บ้านไม้หลังน้อย ที่ซ่อนตัวอยู่ในซอกของตรอกเสถียร ถนนตะนาว หลังนี้ เป็นเรือนของมหาเสวกตรี พระยาพิทักษ์เทพมณเฑียร (กระจ่าง หงสกุล) ซึ่งรับราชการเป็นมหาดเล็กมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ และถวายรับใช้รัชกาลที่ ๖ มาตั้งแต่ยังเป็นมกุฎราชกุมาร จึงเป็นที่โปรดปรานเมื่อทรงขึ้นครองราชย์แล้ว โดยทำงานในกรมคลังวรภาชน์และคลังพระเครื่องต้น ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการครัวและงานจัดเลี้ยงในพระราชพิธีต่างๆ ต่อมาได้ย้ายมารับราชการในกรมชาวที่จนเป็นปลัดบัญชาการกรมชาวที่ และเป็นองคมนตรีในที่สุด

เรือนหลังนี้คาดว่าคงสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ สืบทอดมายังหลานปู่ คือนายจินตน์ หงสกุล ปัจจุบันภรรยาและบุตรสาวยังคงพำนักอยู่ที่นี่

ลักษณะบ้านเป็นเรือนมะนิลาสองชั้นขนาดกะทัดรัด ผังเป็นรูปตัวแอล (L) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเรือนที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๖ หลังคาเป็นทรงปั้นหยา แต่ตรงมุขหลายเหลี่ยมที่ด้านหน้าทำเป็นทรงจั่ว ประดับไม้ฉลุที่เชิงชายพองามตามสมัยนิยม

Hansakul House: The owner is the Hansakul family. The original owner worked in Royal Office Bureau's food & beverage department responsible for banquets and caterings in royal ceremonies. This house is estimated to be built in King Rama VI's era. It is a compact two-story manila house with an L-shaped layout and a hip roof. The bay window at the front has a gable roof. Currently, the third and fourth generations of the family still reside in this house.

E17 Hansakul House
80 Trok Sathien Rd.
Not Open to the Public

บ้านหลวงสวัสดิ์วรฤทธิ์ E18

บ้านตรอกเสถียรหลังนี้สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในราวรัชกาลที่ ๗ เพื่อเป็นเรือนหอของหลวงสวัสดิ์วรฤทธิ์ (สวัสดิ์ วรทรัพย์) กับนางฉวีวรรณ วรทรัพย์ ต่อมาได้ใช้เป็นเรือนหออีกเมื่อลูกสาวแต่งงานกับ ศ. นพ. อุกฤษฏ์ เปล่งวาณิช อาจารย์หมอที่ศิริราช และได้เปิดบ้านเป็นคลินิกด้วย คนรุ่นเก่าแถวนั้นจะคุ้นเคยกันดี

ลักษณะบ้านเป็นเรือนไม้ ๒ ชั้น อย่างเรือนมะนิลา ผังเป็นรูปตัวแอล (L) หลังคาปั้นหยา มีจั่วด้านหน้า ลักษณะเรียบง่าย ไม่มีไม้ฉลุประดับประดา

Varadrapya House: This house might have been built in the 1920s in King Rama VII's era as a marital home for an admiral in the Varadrapya family. Later, it was used as his daughter's marital home when she married a Siriraj Hospital doctor. The house was also used as his clinic. It is a 2-story house with an L-shaped layout, and a hip roof with a gable at the front. Since it was built later in that era, it does not feature either gingerbread gable trims or perforated wooden panels.

บ้านขุนวิสุทธิสมบัติ E19

บ้านไม้สีฟ้าท่ามกลางป่ากลางกรุงหลังนี้ ซ่อนตัวอยู่เงียบๆ ริมตรอกเสถียร มองจากภายนอกแทบไม่เห็นตัวบ้านเลย สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นในสมัยต้นรัชกาลที่ ๖ โดยหลวงสรรพสุรพล เรียกบ้านริมคลองหลอด

ต่อมามีการซื้อขายเปลี่ยนมือกันอีกหลายทอด จนตกมาถึงหลวงอภิบาลศุขภัณฑ์ (ทองดี สุนทรครุฑ) กรมศุขาภิบาล กระทรวงนครบาล เรียกบ้านนี้ว่าบ้านตรอกวัดศิริ (คือวัดศิริอำมาตย์ หรือวัดบุญศิริ หรือที่ปัจจุบันเรียกว่าวัดบูรณศิริ)

ต่อมาในปี ๒๔๘๒ ก่อนเกิดสงครามโลกเพียงเล็กน้อย รองอำมาตย์เอก ขุนวิสุทธิสมบัติ (ตุ๊ กาญจนโหติ) ได้ซื้อบ้านหลังนี้ต่อ และย้ายครอบครัวมาอาศัยที่นี่กัน ขุนวิสุทธิสมบัตินั้น แต่เดิมทำงานที่กรมยาฝิ่น ก่อนจะย้ายมาทำที่กรมพระคลังมหาสมบัติ จนกระทั่งเกษียณ

ปัจจุบันบ้านหลังนี้ตกเป็นของนางวันเพ็ญ อมรสิทธิ์ บุตรสาวคนเล็กของขุนวิสุทธิสมบัติ ยังอาศัยอยู่กับครอบครัว

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นเรือนไม้สองชั้น มีระเบียงยื่นออกมาที่ชั้นสองโดยรอบบ้าน ประดับด้วยไม้ฉลุ คล้ายกับที่วังวรวรรณ ตรงถนนแพร่งนรา D03 และบ้านหลวงสมรภูมิพิชิต ตรอกตึกดิน E03 ต่างอยู่ในละแวกใกล้เคียงกัน ทั้งหมดล้วนสร้างและต่อเติมระเบียงในช่วงปลายรัชกาลที่ ๕ ถึงต้นรัชกาลที่ ๖ ทั้งสิ้น

ผังอาคารเป็นรูปตัวแอล (L) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นที่นิยมในรัชกาลที่ ๖

หลังคาเป็นทรงปั้นหยา แต่ตรงมุขหน้าเป็นทรงจั่วดัด ซึ่งเป็นลูกเล่นการทำทรงหลังคาที่นิยมมากในสมัยรัชกาลที่ ๖ อันมาจากบ้านบังกะโลของอังกฤษ

Kanchanahoti House: This house might have been built in the 1910s early in King Rama VI's era by a nobleman. Later, it passed through many owners, and in 1939, an officer in the Royal Treasury Division from the Kanchanahoti family bought it and moved his family to this house. It is a 2-story house with an L-shaped layout, with cantilevered balconies on three sides, decorated with gingerbread-style wooden railings. It has a hip roof with a jerkinhead roof at the front portico.

Korn Limsakul

บ้านพระยาอรรถวิรัชวาทเศรณี E20

บ้านไม้ปริศนาหลังนี้ ซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามโรงเรียนสตรีวิทย์ ด้านหลังแผนที่หลักกิโลเมตรที่ศูนย์ ตรงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยนั้น ปิดประตูเงียบเชียบมานาน ด้วยสภาพที่เก่าและทรุดโทรมตามกาลเวลา สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในราวปลายรัชกาลที่ ๕ - รัชกาลที่ ๖ เพื่อเป็นเรือนอาศัยของพระยาอรรถวิรัชวาทเศรณี (ปลั่ง จินตกานนท์) ต่อมาตกเป็นของลูกชายคือ พลโท อัมพร จินตกานนท์ และเป็นบ้านที่ซึ่งคุณหญิงรุจี จินตกานนท์ ได้พำนักอาศัยจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ลักษณะบ้านเป็นแบบฉบับเรือนมะนิลาในสมัยนั้น คือมี ๒ ชั้น ผังเป็นรูปตัวแอล (L) มีระเบียงทางเข้าที่หน้าบ้าน หลังคาทรงปั้นหยา มุขหน้ามีหลังคาเปิดเป็นจั่ว หน้าจั่วฉลุลาย พร้อมประดับไม้ฉลุขนมชิงที่ราวระเบียง ปั้นลม และเชิงชาย

ขณะนี้บริษัทผู้ผลิตอาหารทะเลกระป๋องชื่อดังอย่าง ซีเล็ค ได้ซื้อไปด้วยมีใจรักในของเก่า และกำลังอนุรักษ์และปรับปรุงอย่างปราณีตเพื่อให้เป็นโรงแรมและพิพิธภัณฑ์

Chintakananda House: This house might have been built in the 1900s-1910s late in King Rama V's era or early in King Rama VI's era as a residence for a nobleman from the Chintakananda family who worked as a prosecutor. It later belonged to his son, an influential politician and general in the 1960s. It is a 2-story manila house with an L-shaped layout and a terraced entrance. It has a hip roof with an open gable at the front, decorated with carvings. The house also has gingerbread-style wooden balusters, gable trims, and trims at the eaves. Currently, it is under restoration and will be converted to become a hotel.

DATA 134

E18 Varadrapya House
48 Trok Sathien Rd.
Not Open to the Public

E19 Kanchanahoti House
22 Trok Sathien Rd.
Not Open to the Public

E20 Chintakananda House
149 Dinso Rd.
Not Open to the Public

DATA 135

Phan Fa Masion: Located by a canal in the Phanfa Lilat Bridge area, this house might have been built in 1914 as a permanent home of a Thai widow whose late husband was an influential Singaporean businessman, Tan Kim Cheng. The brick and mortar home has a U-shaped layout, decorated with perforated wooden trims at the eaves, ventilating grills, and signature corbels which have become the house's most prominent feature.

บ้านผ่านฟ้า E21

ตึกหลังใหญ่ ริมถนนพระสุเมรุ ในละแวกผ่านฟ้า หลังสวยหลังนี้ มีประวัติที่น่าสนใจ

สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในราวปี ๒๔๕๗ ช่วงต้นรัชกาลที่ ๖ เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวอนุกูลสยามกิจคราวอพยพกลับมาอยู่สยามอย่างถาวร ก็ด้วยก่อนหน้านี้คุณหญิงเผื่อน อนุกูลสยามกิจ ได้พำนักอยู่ที่สิงคโปร์เป็นเวลานานมาก่อน ในฐานะคุณนายที่สองของ "ตันกิมเจ๋ง" นักธุรกิจชื่อดังแห่งเมืองอาณานิคมช่องแคบแห่งนี้ (ตันกิมเจ๋งมีเชื้อสายเปอรานากัน หรือชาวจีนที่เกิดและเติบโตในแถบมาเลเซีย สิงคโปร์) ตันกิมเจ๋งได้รับความไว้วางใจจากราชสำนักสยาม แต่งตั้งให้เป็นกงสุลสยามประจำสิงคโปร์ มีราชทินนามว่า "พระยาอนุกูลสยามกิจ"

หลังตันกิมเจ๋งเสียชีวิตลงร่วม ๒๐ ปี คุณหญิงเผื่อน ภรรยาหม่ายจึงได้กลับมาสร้างคฤหาสน์หลังงามที่นี่ บนที่ดินริมคลองบางลำพู ใกล้กับสะพานผ่านฟ้าลีลาศ โดยกลับมาพร้อมกับบุตรชาย (ตันเชียวคอง หรือนายคง อนุกูลสยามกิจ) บุตรสาว และหลานเล็กๆ อยู่อาศัยกันที่บ้านผ่านฟ้านี้

โดยปกติแล้ว ขุนนางมักจะไม่กล้าสร้างเรือนตึกแบบฝรั่งกัน ด้วยเกรงจะไปเทียบชั้นเจ้านายซึ่งมักสร้างตำหนักก่ออิฐถือปูน แต่เมื่อย่างเข้าสู่รัชกาลที่ ๖ แล้ว ธรรมเนียมเหล่านี้ได้คลายลง ครอบครัวคหบดีเชื้อสายจีนตระกูลนี้ จึงมีคฤหาสน์เป็นตึกใหญ่โตได้ เป็นสถาปัตยกรรมคลาสสิกที่เป็นที่นิยมในสมัยนั้น มีแผนผังเป็นรูปตัวยู (U) หันปลายสองข้างเข้าหาคลอง ประดับด้วยไม้ฉลุที่เชิงชาย ช่องลม และโดยเฉพาะที่ค้ำยันชายคา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของบ้านหลังนี้

ปัจจุบันบ้านผ่านฟ้าตกเป็นของคุณหญิงพรพรรณ ธารานุมาศ ทายาทรุ่นที่ ๔ ของคุณหญิงเผื่อน โดยให้เอกชนเช่าเป็นสถานที่จัดงานแต่งงาน ในนามว่า สยามเฮ้าส์

E21 Siam House
591 Phra Sumen Rd.

Purakshetra House: It might have been built in the 1910s in King Rama VI's era. Later, during World War II, a former government officer from the Purakshetra family, who worked for a foreign company, bought this house from the original owner. The house has two front sides. On the canal side, there is an L-shaped portico and a veranda. On the road side, there is a semi-octagonal bay window and an entrance arch.

บ้านบุระเกษตร E22

ใครจะไปเชื่อว่า แถวสะพานเฉลิมวันชาติจะมีบ้านไม้หลังงามซ่อนตัวอย่างมิดชิดอยู่ด้านหลังตึกแถวบนถนนพระสุเมรุ

เรือนหลังนี้ คาดว่าสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ เจ้าของเดิมเป็นใครไม่อาจทราบได้ เดาว่าคงเป็นขุนนาง

ต่อมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง จึงประกาศขายบ้าน ซึ่งนายสุริยาวุธ บุระเกษตร อดีตข้าราชการในสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้มาซื้อบ้านต่อและย้ายครอบครัวมาอาศัยกันที่นี่ ขณะนั้นนายสุริยาวุธทำงานอยู่ที่ห้างบาโรเบราน์ ห้างฝรั่งขายรถอยู่ที่บ้านหม้อ เชิงสะพานอุบลรัตน์

เรือนไม้สีเขียวอ่อนหลังนี้หันหน้าออกคลองบางลำพู และหันหลังให้ถนนพระสุเมรุ แต่ออกแบบให้เป็นหน้าเรือนได้ทั้งสองด้าน คือมีมุขยื่นออกมาเป็นรูปตัวแอล (L) ทั้งด้านคลองและด้านถนน ด้านถนนพิเศษหน่อยเพราะทำเป็นมุขครึ่งแปดเหลี่ยม ผังรูปตัวแอล (L) นี้ถือเป็นประเพณีนิยมของบ้านที่ปลูกสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๖ เลยทีเดียว

ด้านริมคลองมีระเบียงอยู่หน้าบ้าน ส่วนด้านถนนก็ทำซุ้มไม้ฉลุที่บันไดทางเข้าบ้านด้วย

ปัจจุบันอาจารย์ชลัยย์ บุระเกษตร ในวัย ๙๑ ปี บุตรสาว ยังคงอาศัยในบ้านหลังนี้

อาจารย์ชลัยย์เล่าว่า สมัครเป็นครูที่โรงเรียนสตรีวิทย์ก็เพราะอยู่ใกล้บ้าน สอนภาษาอังกฤษที่นี่จนเกษียณ เป็นที่รักใคร่ของศิษย์ ส.ว. ปัจจุบันยังคงแข็งแรงมากและมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความทรงจำที่ดีในเรือนหลังนี้

E22 Purakshetra House
459/3 Phra Sumen Rd.
Not Open to the Public

Bhavamaya House: The house might have been built towards the end of King Rama V's era or early in King Rama VI's era. It belonged to a nobleman who worked for the court under the Ministry of Justice. He was the first generation of the Bhavamaya family. The house has two buildings - the bigger one has a hip roof, while the smaller one, in pale blue color, has a gable roof and carved pediments. It is decorated with gingerbread gable trims, trims at the eaves, and perforated wooden ventilating grills.

บ้านพระยามหาวินิจฉัยมนตรี E23

ตรงบริเวณแยกสะพานเฉลิมวันชาตินี้ โดดเด่นด้วยอาคารโก้หร่านหลังหนึ่งที่ตั้งตระหง่านอยู่ริมถนนพระสุเมรุ เป็นตึกอย่างฝรั่งประดับประดาอย่างกับวัง แต่สิ่งที่น่าสนใจนั้นกลับเป็นเรือนไม้ที่ปลูกอยู่ด้านหลัง อันเป็นเรือนของพระยามหาวินิจฉัยมนตรี (เภา ภวมัย) เนติบัญฑิตไทยรุ่นแรก และข้าหลวงพิเศษจัดการศาลหัวเมือง กระทรวงยุติธรรม คาดว่าสร้างขึ้นในราวปลายรัชกาลที่ ๕ ถึงต้นรัชกาลที่ ๖

ต่อมาลูกสาวคนโตแต่งงานกับหลวงพิชัยบัณฑิต (บัณฑิต วิริยะพานิช) จึงใช้เป็นเรือนหอ หลวงพิชัยฯ นี้ก็ทำงานด้านกฎหมายเช่นเดียวกับพ่อตา เคยเป็นถึงผู้พิพากษาศาลฎีกา และเป็นพี่ชายของนางประไพ วิริยะพันธุ์ ภรรยาคุณเล็ก แห่งอาณาจักรเบนซ์ธนบุรี เมืองโบราณ และมูลนิธิเล็ก-ประไพ นั่นเอง

ส่วนเชิด วิริยะพานิช ที่มีชื่อเขียนไว้ที่ตึกหลังหน้านั้น เป็นลูกชายของหลวงพิชัยฯ แต่ก่อนตึกนี้เคยเปิดเป็นคลินิกของ นพ. เลิศ วิริยะพานิช พี่ชายคุณเชิดด้วย

เรือนไม้ด้านในที่เรากล่าวถึงมี ๒ หลัง เรือนใหญ่หลังคาปั้นหยา กับเรือนเล็กสีฟ้าอ่อน หลังคาจั่ว หน้าบันฉลุลาย ประดับไม้ฉลุอย่างขนมชิงที่ปั้นลม เชิงชาย และช่องลมเหนือหน้าต่าง สวยหยด ลองส่องดูได้

เกสต์เฮ้าส์ศรินทิพย์ และร้านอาหารนัมเบอร์วัน E25

บ้านไม้โทรมๆ หลังนี้ ตั้งอยู่ในตรอกด้านหลังตึกแถวถนนตะนาว (ฝั่งเหนือราชดำเนิน ย่านชุมชนบวรรังษี หลังวัดบวร) ที่จะมุ่งไปยังบางลำพู หากดูเผินๆ ก็เป็นเพียงบ้านเก่าหลังหนึ่ง ไม่ได้พิเศษอะไร มีลักษณะสถาปัตยกรรมที่เป็นที่นิยมในรัชกาลที่ ๖-๗ คือเป็นเรือนมะนิลา ๒ ชั้น ผังเป็นรูปตัวแอล (L) หลังคาปั้นหยา ที่มุขหน้าเป็นจั่วตัด

แต่หากลองเพิ่งพินิจไปที่ไม้ฉลุที่ใต้จั่วนั้น จะเห็นความพิเศษเฉพาะที่หาไม่ได้ที่ไหนในเกาะเมืองเก่าแห่งนี้ นั่นคือ "พานรัฐธรรมนูญ" เป็นอย่างพานที่เราเห็นที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย G08 และสโมสรราษฎร์สราญรมย์ G10 คือเป็นสมุดไทยวางอยู่บนพาน ๒ ชั้น แต่ที่นี่ไม่เหมือนใคร เพราะแกะเป็นช้าง ๒ เชือก หันหน้าเข้าหากันอยู่ที่สมุดรัฐธรรมนูญด้วย

Number One Restaurant: This restaurant is located off Tanao Road, which is in Khaosan area, a popular tourist spot. It is a manila-style wooden house built in the 1920s with a cut gable decorated with perforated wooden panels in the shape of constitution atop two offering bowls.

DATA

E23 Bhavamaya House
320 Phra Sumen Rd.
Not Open to the Public

E24 Kraichitti Mansion
199 Khaosan Rd.

E25 No.1 Restaurant
119 Off Tanao Rd.

Kraichitti Mansion: Built in 1909 towards the end of King Rama V's era as a new mansion for a high-rank officer of the Department of Fine Arts, the house was later used as a marital home for his daughter and her husband, a judge from the Kraichitti family. It is a Western-style, 2-story house, with a central portico used as a drop-off area. The manila style house has a hip roof with an open gable decorated with gingerbread-style gable trims. The interior is exquisitely decorated in Thai, Chinese, and Victorian styles, with a hint of Egyptian influence seen in the bay window.

บ้านพระยาอาทรธุรศิลป์ E24

บ้านตึกหลังนี้ถือได้ว่าเป็นเพชรเม็ดงามแห่งถนนข้าวสารเลยก็ว่าได้ สร้างขึ้นในช่วงปลายรัชกาลที่ ๕ เพื่อเป็นคฤหาสน์หลังใหม่ของพระยาอาทรธุรศิลป์ (มล. ช่วง กุญชร) ข้าราชการกรมศิลปากร สืบเนื่องจากบ้านหลังเก่าโดนเวนคืนที่ดินไป ญาติทางภรรยาจึงเป็นผู้จัดการสร้างให้ และเมื่อแล้วเสร็จจึงย้ายครอบครัวมาอาศัยกัน

ต่อมาในราวปลายรัชกาลที่ ๖ ลูกสาวคนโต (เชย) แต่งงานกับพระยากฤตราชทรงสวัสดิ์ (สุดใจ ไกรจิตติ) ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ กรุงเทพ พระยาอาทรฯ จึงยกเรือนหลังนี้ให้เป็นเรือนหอ ต่อมาพระยากฤตราชทรงสวัสดิ์ ได้เลื่อนยศขึ้นเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และอดีตองคมนตรีในสมัยรัชกาลที่ ๗ เรือนหลังนี้จึงเรียกกันว่า "บ้านไกรจิตติ" ตามสกุลของเขย

เป็นบ้านตึกแบบฝรั่ง ๒ ชั้น ออกแบบโดยสถาปนิกอิตาลีที่รับราชการในสยาม เรือนนี้มีความพิเศษตรงที่ในสมัยนั้น เรือนขุนนางทั่วไปยังไม่นิยมสร้างเป็นตึกกัน ด้วยไม่กล้าเทียบชั้นกับเรือนเจ้านาย

ด้านหน้าบ้านแต่เดิมมีวงเวียนสนามหญ้าสำหรับวนรถ มุขกลางด้านหน้าชั้นล่างจึงเป็นโถงสำหรับเทียบรถ ชั้นบนเป็นห้องพักผ่อน มีหน้าต่างเปิดถึงพื้นอยู่โดยรอบ

หลังคาปั้นหยา เปิดจั่วที่มุขหน้า อย่างที่เรียกว่าเรือนมะนิลาประดับด้วยไม้ฉลุอย่างเรือนขนมชิง

ส่วนการตกแต่งภายในบ้านถือว่าเป็นไฮไลท์ของเรือนหลังนี้เลยทีเดียว ห้องรับแขกใหญ่ ตกแต่งแบบไทย, โถงบันไดเป็นห้องจีน, ตรงมุขแปดเหลี่ยมข้างเรือนเป็นห้องนั่งเล่น แต่งแบบอียิปต์ เรียกห้องเมมฟิส (เล่ากันว่ามีจิตรกรรมฝาผนังที่วาดโดยศิลป์ พีระศรี ด้วย), ส่วนห้องรับประทานอาหาร แต่งสไตล์วิคตอเรียน ว่ากันว่าภาพวาดเถาดอกไม้บนฝ้าเพดานนั้น คุณหญิงเชยลงมือสะพัดพู่กันเองเชียวนา

คุณหญิงเชยพำนักอยู่ที่เรือนหลังงามนี้จนสิ้น ต่อมาทายาทให้เช่าเป็นร้านเรือธงของกาแฟสตาร์บัคส์ ในช่วงปี ๒๕๔๗-๕๕ ซึ่งกลายเป็นทอล์คออฟเดอะทาวน์ชนิดที่สาวกกาแฟเงือกเขียวต้องมาเช็คอินที่นี่กันในช่วงนั้นเลยทีเดียว

ปัจจุบันเรือนนี้เป็นสมบัติของ ศ. สรรเสริญ ไกรจิตติ (ลูกชายคนโตของพระยากฤตราชฯ กับคุณหญิงเชย) อดีตสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและวุฒิสภา โดยคุณกฤต ไกรจิตติ (ลูกชาย ศ. สรรเสริญ) อดีตเอกอัคราชทูต เป็นผู้ดูแล

ตึกแถวชั้นเดียวแบบจีน

F01 ตึกแถวถนนดินสอ
F02 ตึกแถวตรอกสะเต๊ะ
F03 ซากตึกแถวชั้นเดียว
F04 ตึกแถวซอยสุขา

ตึกแถวแนวปีนัง

F05 ตึกแถวถนนบำรุงเมือง
F06 ตึกแถวประตูผี
เชิงสะพานสมมตอมรมารค
F07 ตึกแถวถนนแพร่งนารา
F08 ตึกแถวตรงข้ามแพร่งนารา

ตึกแถวรุ่นพิมพ์นิยม

F09 ตึกแถวย่านแพร่งภูธร
F10 ตึกแถวซอยสระสรง
ลงท่า
F11 ตึกแถวถนนตะนาว
F12 ตึกแถวถนนจักรพงษ์

ตึกแถวแนวฝรั่ง

F13 ตึกแถวถนนเจริญกรุง
F14 ตึกแถวเชิงสะพานมอญ
F15 ตึกแถวซอยพระยาศรี
F16 ตึกแถวสี่ก๊กพระยาศรี
F17 ตึกแถวบ้านหม้อ
"บุคคลัภย์"
F18 ตึกแถวบ้านหม้อ
F19 ตึกแถวหน้าพระลาน
F20 ตึกแถวท่าช้าง
F21 ตึกแถวท่าเตียน

ตึกแถวกันสาด ค.ส.ล.

F22 ตึกแถวถนนพระสุเมรุ
หน้าวัดบวร
F23 ตึกแถวถนนพระสุเมรุ
ย่านผ่านฟ้า
F24 ตึกแถวถนนตะนาว
แยกคอกวัว
F25 ตึกแถวโค้ง
ถนนพระอาทิตย์

ตึกแถวหลังคาดาดฟ้า

F26 ตึกกมลสุโกศล
F27 ตึกวรพรต
F28 ตึกคัคณางค์
F29 ตึกฟ้าซาล
(ห้าง อี. แอม. กาติ๊บ)
F30 ตึกแถวโค้งเสาชิงช้า
F31 ตึกแถวถนนจักรเพชร
ปากทางเข้าสะพานหัน

คนนอกเดินถนน
Streets for Commoners

ตึกแถวกำเนิดขึ้นอย่างมากมายริมถนนสายสำคัญๆ ทั่วพระนคร โดยเฉพาะในช่วงปลายรัชกาลที่ ๕

แสดงให้เห็นถึงเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง อันเป็นผลพวงมาจากการเปิดตลาดการค้าเสรีกับต่างประเทศ

ตึกแถวยังแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายจากการค้าขายทางน้ำ มาเป็นทางบก อันมาพร้อมกับการตัดถนน

ตึกแถวในยุคแสนศิวิไลซ์นี้ จึงเป็นตึกอย่างฝรั่ง รูปแบบลดทอนจากสถาปัตยกรรมคลาสสิกของทางตะวันตก ส่วนใหญ่มักสูง ๒ ชั้น ชั้นล่างใช้ค้าขาย ส่วนชั้นบนเก็บสินค้า และพักอาศัย

Many shophouses popped up along major roads throughout Bangkok, especially towards the end of the 19th century (in King Rama V's era). This meant the economy was prosperous due to free trade with foreign countries. These shophouses also indicated a shift from floating markets to roadside markets, as a result of road construction. Buildings in this era adopted a Western look, with simplified classic designs. They were mostly 2-story buildings, and the ground floor was used for business while the upper floor was used for either storage or residence.

ตึกแถวชั้นเดียวแบบจีน

ตึกแถวดั้งเดิมของเรานั้นเป็นห้องแถวไม้ ต่อมาพัฒนาเป็นตึกปูนแบบจีน มีชั้นเดียว หลังคาจั่วมุงกระเบื้องดินเผา สร้างกันตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ แต่ไม่หลงเหลือให้เห็นอีกแล้ว

ตึกแถวชั้นเดียวที่พอให้เห็นในปัจจุบันนั้น สร้างขึ้นราวรัชกาลที่ ๖ คงมีรูปแบบไม่ต่างกับแบบจีนดั้งเดิมมากนัก

Chinese-style One-story Shophouses: Shophouses were typically made of wood, but later changed to bricks and mortar like buildings in China. Such buildings have actually existed since the mid 19th century in King Rama IV's era, but are no longer around today. The ones that we still see now are from the 1910s in King Rama VI's era.

Howard Sochurek, Life Magazine, 1954

ห้องแถวถนนดินสอในปี ๒๔๙๗

ตึกแถวชั้นเดียว ถนนดินสอ F01

แถบหน้าโรงเรียนสตรีวิทยาจนถึงสะพานเฉลิมวันชาติ แหล่งร้านขายธงมีขนมหวานแม่อุดม ถั่วทอดลุงแจ๋ว แขกขายถั่วที่ยังเหลืออยู่ และไม้กเกี๊ยเย็นๆ ยามบ่าย

ดูห้องหมายเลข ๒๘ ยังคงสภาพดั้งเดิมอยู่

One-story Shophouses along Dinso Road: Unit number 28 still looks the same as it did when it was first built.

ตึกแถวชั้นเดียวในตรอกที่เชื่อมระหว่างซอยสุขา ๑ กับสุขา ๒ หลังกระทรวงมหาดไทย F04

F03 ตึกแถว Unseen

ถัดไปอีกซอย เห็นซากผนังกันไฟ ของตึกแถวชั้นเดียวมั้ย มีสองซาก หัว-ท้าย บอกให้รู้ว่าตึกแถวชุดนี้มีหลังคาจั่ว มีชั้นลอย และก่อสร้างโดยช่างจีน ด้วยเทคนิคการก่ออิฐเป็นซุ้มโค้ง เพื่อรับน้ำหนักเช่นนี้เป็นเทคนิคจีน

ตึกแถวชั้นเดียว ตรอกสะเต๊ะ F02

อย่าลืมมองหาประกาศเรื่องใบเสร็จค่าเช่า ประทับอยู่ที่เสาต้นหนึ่ง

เชื่อมระหว่างถนนรามบุตรีกับถนนตานี ย่านบางลำพู

เดิมเป็นแหล่งที่อยู่ของชาวยะหวา หรือชวา จากอินโดนีเซีย มาทำงานในสมัยรัชกาลที่ ๕-๖ สามีเป็นคนสวน ภรรยาทำสะเต๊ะขาย

รู้แล้วใช่มั้ยว่าทำไมร้าน "อาอีซะห์" ขายข้าวหมก เนื้อสะเต๊ะ ตำรับอินโด จึงตั้งอยู่แถวนี้

One-story Shophouses along Satay Alley: Located in Bang Lamphu area, it used to be a community of Javanese people from Indonesia who had migrated to Thailand to work as gardeners in King Rama V's and King Rama VI's eras. They used to sell satay (skewered beef) in this area. On a wall in front of one of the shophouses, there is a notice about rent receipts stamped on it.

Chinese-style One-story Shophouses
- F01 Dinso Rd.
- F02 Satay Alley
- F03 off Rambuttri Rd.
- F04 Sukha Lanes

ตึกแถวแนวปีนัง

มีมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ แล้ว ด้วยทรงส่งสมุหกลาโหมไปดูงานที่สิงคโปร์ในปี ๒๔๐๔ เพื่อสร้างตึกแถวเก็บค่าเช่าหน้าวัด

เป็นตึกปูน ๒ ชั้น หน้าแคบ แต่ลึก ชั้นบนมีหน้าต่างแคบ ยังไม่มีการก่อสร้างผนังกันไฟ และมุงหลังคาด้วยกระเบื้องดินเผา

Shophouses in Straits Settlements Style: These shophouses have existed since the mid 19th century in King Rama IV's era. The King sent a team to observe the architecture in Singapore so that they could come build the same buildings here for rent.

ตึกแถวถนนบำรุงเมือง ตอนสำราญราษฎร์ F05

สร้างในช่วงกลางรัชกาลที่ ๕ มีลักษณะพิเศษคือพื้นที่ส่วนหน้าของแต่ละคูหา จะกันไว้เป็นทางเดินหน้าร้าน (ใต้พื้นชั้นบน) ต่อเนื่องไปทุกคูหา กลายเป็นทางเดินหลังคาคลุมแบบที่ฝรั่งเรียกว่า อาเขต หรือ "หง่อคากี่" ในภาษาจีน อันเป็นที่นิยมสร้างกันในสิงคโปร์ ปีนัง และภูเก็ต ปัจจุบันแต่ละคูหาล้ำพื้นที่ออกมาจนไม่เหลือสำหรับเป็นทางเดินแล้ว

Shophouses along Bamrung Mueang Road: Built in King Rama V's era, the uniqueness of these buildings was the roofed continuous walkway in front of shophouses (five-foot way or Ngo-ka-ki), which was popular in Singapore, Penang, and Phuket. Today, the units have extended to cover the walkway.

F06 ตึกแถว Unseen

ตึกแถวที่เชิงสะพานสมมตอมรมารคหลังนี้ คาดว่าสร้างขึ้นในช่วงกลางรัชกาลที่ ๕ โดยช่างพื้นเมืองหรือช่างจีน อันเป็นยุคที่ยังสร้างเลียนแบบตึกแถวฝรั่งจากสิงคโปร์-ปีนังอยู่

แต่ละคูหาเจาะช่องหน้าต่างแคบๆ เพียงช่องเดียว แบบห้องแถวจีน ติดกันสาดมุงสังกะสีประดับไม้ฉลุ

ส่วนที่เสาและเหนือหน้าต่าง ฉาบปูนเซาะร่องเลียนแบบหินก่ออย่างตึกฝรั่ง แต่ยังประดักประเดิด ไม่ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของงานคลาสสิกนัก

ที่น่าสนใจคือ หลังคายังคงมุงด้วยกระเบื้องดินเผาอยู่ ซึ่งเหลืออยู่น้อยหลังมากในเกาะเมืองเก่าแห่งนี้

ตึกแถวถนนแพร่งนารา F07

ตัดขึ้นในราวปี ๒๔๔๐ รัชกาลที่ ๕ เป็นโครงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ส่วนพระองค์ของกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ เพื่อให้เช่าเป็นรายได้

เป็นห้องแถวในยุคแรกที่ยังสร้างต่อเป็นพืดติดกันโดยไม่เว้นช่องว่างระหว่างตึก และไม่ทำผนังกันไฟ

ในถนนสั้นๆ เพียงเส้นเดียวนี้ อัดจำนวนเข้าไปมากกว่า ๑๒๐ ห้อง หนึ่งในนั้นคือขนมหวานลุงแดง (เลขที่ ๑๑๒) แวะมาเพิ่มน้ำตาลในเลือดกันได้

Shophouses along Phraeng Nara Road: Built in 1897 in King Rama V's era, there are 120 units forming a single row with no space in between.

F08 ตึกแถว Unseen

ตึกแถวบนถนนตะนาว ตรงข้ามแพร่งนารา ชุดนี้มี ๙ คูหาเท่านั้น รูปแบบเป็นเช่นเดียวกับตึกแถวในแพร่งนาราทุกประการ คาดว่าสร้างขึ้นในคราวเดียวกัน ที่สำคัญ ยังคงมุงด้วยกระเบื้องดินเผาเช่นเมื่อครั้งแรกสร้างในราวปี ๒๔๔๐

Shophouses in Straits Settlements Style
- F05 Bamrung Mueang Rd.
- F06 Bamrung Mueang Rd.
- F07 Phraeng Nara Rd.
- F08 Tanao Rd.

ตึกแถวรุ่นพิมพ์นิยม

เป็นตึกแถวแบบมาตรฐานที่กรมพระคลังข้างที่ (สำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ในปัจจุบัน) สร้างขึ้นในราวปลายรัชกาลที่ ๕ ตามย่านการค้าสำคัญทั่วพระนคร โดยทำเป็นชุดใหญ่ มีจำนวนหลายห้อง สร้างต่อเป็นช่วงๆ และเว้นช่องว่างเป็นทางเดินระหว่างตึก

โดยมักมีผนังก่ออิฐกันไฟทุก ๒-๓ ห้อง (เห็นได้ชัดที่สันหลังคา) ระหว่างห้องเป็นผนังไม้ เหนือหน้าต่างทำช่องแสงไม้ฉลุ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากมลายู มีกันสาดเป็นไม้มุงสังกะสี ติดลูกไม้ฉลุที่ชายกันสาด และมีรูระบายอากาศกลมๆ เหนือหน้าต่าง

Popular Style of Shophouses: The standard style of shophouses came about in the 1900s late in King Rama V's era in major commercial districts in Bangkok. They were usually a large compound with many units built in separated blocks, decorated with Malay-style perforated wooden panels and trims.

ตึกแถวย่านแพร่งภูธร F09

มีจำนวนมากถึงราว ๑๒๐ ห้อง แหล่งของกินขึ้นชื่อ

อย่าลืมแวะกินต้มยำสมองหมู ข้าวสตูว์หมูอุดมโภชนา บะหมี่ลูกชิ้นเนื้อวัว นัฐพรไอศครีมกะทิตกเย็นมีครัวส้มหอม แดงโภชนา ขนมปังปิ้งนมปั่น สวรรค์ของนักชิมจริงๆ

Shophouses in Phraeng Phuthon: There are about 120 units circling a big square at the center. This area, located next to Phraeng Nara, was a food hub.

ตึกแถวซอยสระสรงลงท่า F10

(ด้านท้ายวัดสุทัศน์) เลี้ยวต่อไปถนนตีทอง และอุณากรรณ ถือเป็นชุดใหญ่ไฟกระพริบเพราะมีมากร่วม ๑๕๐ ห้องเลยเทียว

ลองเข้าไปที่ซอยสระสรง ช่วงกลางซอยฝั่งเหนือ (ด้านที่ติดกับกุฏิวัด) หน้าตาห้องแถวจะต่างกับเพื่อนๆ ด้วยสร้างขึ้นมาภายหลัง เนื่องจากแต่เดิมเว้นไว้เป็นบ่อน้ำให้พระมาสรงมาซักล้างกัน จึงเป็นที่มาของชื่อซอยนั่นเอง

Shophouses on Sa Song / Long Tha Roads: Located behind Wat Suthat, there are about 150 units. The ones along the northern part of Sa Song Road look different because they were newly built. Formerly, it was a well where monks would come take a shower.

ตึกแถวถนนตะนาว F11

ฝั่งเหนือถนนราชดำเนิน

เป็นชุดใหญ่อีกชุดร่วม ๑๐๐ ห้อง คับคั่งขนาบสองข้างทาง

ช่วงเช้าแวะซื้อขนมปังไส้ทะลักของดีย่านบางลำพูได้ มีร้านขายยาเก่าโฉมใหม่อย่างวิริยมัยโอสถ

Shophouses on Tanao Road: Located on the northern side of Ratchadamnoen Road, it has about 100 units on both sides. It is home to the old traditional Thai apothecary.

ตึกแถวถนนจักรพงษ์ ย่านบางลำพู F12

สร้างล้อมกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมระหว่างรอรถเมล์ อุดหนุนของกินสรรพสิ่งที่ร้านน้ำพริกนิตยาได้

Shophouses on Chakrabongse Road: Located in Bang Lamphu, forming a rectangle.

Popular Style of Shophouses
- F09 Phraeng Phuthon Rd.
- F10 Sa Song, Long Tha Lanes
- F11 Tanao Rd.
- F12 Chakrabongse Rd.

ตึกแถวแนวฝรั่ง

ในช่วงปลายรัชกาลที่ ๕ ถึงรัชกาลที่ ๖ ตึกแถวที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเป็นที่นิยมอย่างมาก โดยมักสร้างขึ้นเป็นชุดใหญ่ ในย่านการค้าสำคัญๆ ของพระนคร มีจำนวนหลายห้อง ก่อเป็นช่วงๆ และเว้นช่องว่างระหว่างตึกเป็นทางเดิน

แถมยังมีการตกแต่งที่สวยงาม มีลวดลายปูนปั้นประดับ บ้างก่อเป็นแผงหน้าจั่วขึ้นไปที่มุขหน้าของอาคาร มุขหน้ามักอยู่ตรงกลาง หรือที่คูหาสุดท้ายหรือเป็นมุขที่หัวมุมถนน มีเสาลอยขึ้นไปรับเฉลียงด้านบน หรือหน้าบันหลังคา

โครงสร้างตึกแถวเป็นงานก่ออิฐถือปูน เสาเป็นไม้ แต่ก่ออิฐหุ้มเสาอีกชั้น

ส่วนหลังคาเป็นทรงปั้นหยา มุงหลังคาด้วยกระเบื้องซีเมนต์ หรือกระเบื้องว่าว มีสันหลังคายกสูงเลยระดับกระเบื้อง จากการก่อผนังกันไฟระหว่างคูหา

ซุ้มหน้าต่างทำแบบฝรั่ง บ้างเป็นเสี้ยววงกลม หรือเป็นจั่วสามเหลี่ยม บ้างประดับลายปูนปั้น หรือไม้ฉลุสำหรับระบายอากาศ

Western-style Shophouses: Built in the 1900s-10s in King Rama V's and King Rama VI's eras, these shophouses were much influenced by Western trends, as seen in stucco decorations, pediments on front porticos, Western-style window frames, and cement tiles.

ตึกแถวถนนเจริญกรุง F13

ต้นถนนเจริญกรุง

เชิงสะพานมอญ มีหน้ากว้างมาก ๑ ห้อง มีซุ้มหน้าต่างเลียนแบบคานโค้งหินก่อถึง ๓ ซุ้ม

โรงเรียนสอนขับรถ ส. สะพานมอญอันโด่งดังก็ตั้งอยู่ในห้องแถวแถบนี้

Shophouses on Charoen Krung Road: Located by the bridge, each unit is extra wide, with three window arches in the style of stone masonry. In Sam Yot area, each unit has two window arches.

ช่วงสะพานถ่านถึงสามยอด

รูปแบบเหมือนกับที่เชิงสะพานมอญ แต่ ๑ ห้อง มีซุ้มหน้าต่าง ๒ ซุ้ม

หาดูได้ที่ร้านออนล็อกหยุ่น และสถานีรถไฟฟ้าสามยอด

ตึกแถวริมถนนอัษฎางค์ ที่เชิงสะพานมอญ F14

สร้างต่อออกมาจากตึกแถวชุดถนนเจริญกรุง ๑ ห้องมีซุ้มหน้าต่างโค้งเพียง ๑ ซุ้มเท่านั้น

Shophouses on Atsadang Road: Located by the canal on the opposite side of Saranrom Park, these units continue from the ones on Charoen Krung Road. Each unit has only one window arch.

ตึกแถวซอยพระยาศรี F15

(ตรงข้ามสะพานหก สวนสราญรมย์) มีชุ้มหน้าต่างเป็นจั่วสามเหลี่ยมแบบฝรั่ง

ห้องหัวมุมทำพิเศษประดับกระบังหน้าเป็นจั่วโค้ง ทำปูนปั้นเป็นลายงูพันไม้คทา สัญลักษณ์ของเมอร์คิวรี่ เทพแห่งการค้า

Shophouses on Phraya Si Lane: Located on the opposite side of the Dutch drawbridge, its window features Western-style triangle pediments, and the corner unit has three curved pediments on the roof decorated with the Caduceus, or two snakes winding around a staff, which is the symbol of Mercury, the god of trade.

ตึกแถวถนนเฟื่องนคร บริเวณสี่กั๊กพระยาศรี F16

เป็นชุดที่สร้างในยุคหลัง รัชกาลที่ ๗ ต่อมาจากตึกแถวในซอยพระยาศรี

รูปแบบเรียบง่ายมากขึ้น แต่ยังคงใส่จั่วกระบังหน้าที่ห้องหัวมุม เพื่อให้ล้อกับตึกแถวชุดซอยพระยาศรีที่อยู่ฝั่งตรงข้าม ช่วยได้ดูกลมกลืนเป็นชุดเดียวกัน

Shophouses on Fueng Nakhon Road: Located near the intersection that cuts across Charoen-krung Road, these shophouses were built in the 1920s in King Rama VII's era. The design is simple, and the corner unit has three curved pediments on the roof, similar to the shophouses on Phraya Si Road on the other side. On a wall in front of one of the units, there is a notice about rent receipt stamped on it. The corner unit used to be a Butler & Webster showroom.

ตึกแถวที่สี่กั๊กพระยาศรีนี้ยังเคยเป็นที่ตั้งของห้างบัตเล่อร์แอนด์เว็บสเตอร์ ขายรถและห้างสิทธิพันธุ์ ด้วย

อย่าลืมมองหาประกาศเรื่องใบเสร็จค่าเช่าประทับไว้ที่เสาหน้าร้านห้องใด ห้องหนึ่งด้วย

Western-style Shophouses
F13 Charoen Krung Rd.
F14 Atsadang Rd.
F15 Phraya Si Lane
F16 Fueang Nakhon Rd.

ตึกแถวบ้านหม้อ

ย่านปากคลองตลาด F17

ห้องปลายสุดของชุดนี้เคยเป็นที่ตั้งของ "บุคคลัภย์" (Book Club) เมื่อแรกก่อตั้งในปี ๒๔๔๙ เป็นธนาคารแห่งแรกของไทย ที่กลายมาเป็นธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน

Shophouses on Ban Mo Road near Flower Market: The last unit of these shophouses used to be the location of Book Club, established in 1906, which was the first bank of Thailand. It is now Siam Commercial Bank.

โค้งถนนอัษฎางค์ริมคลองคูเมืองเดิม F18

เป็นตึกแถวชุดใหญ่อีกชุดที่ยังคงหลงเหลือให้เห็น สร้างติดถนนโดยรอบ ห้องริมสร้างเป็นมุขประดับกระบังหน้าที่หลังคา

ชุ้มหน้าต่างที่มุขชั้นสองประดับปูนปั้นรูปหม้อ ตามชื่อของย่าน

Ban Mo Shophouses: This is another set of shophouses which still remains today. It wraps around an entire block, surrounded by roads. The window pediment on the second floor of the end unit is decorated with pot-shaped stucco statues in line with the name of the area ("ban mo" means "village of pot" in Thai).

ริมถนนบ้านหม้อ

ห้องหัว-ท้าย เป็นมุขมีหน้าจั่วแบบฝรั่งเช่นกัน หน้าต่างของห้องแถวบ้านหม้อมีเอกลักษณ์เฉพาะกรอบเป็นปูนปั้นเลียนแบบงานก่อหิน ชุ้มหน้าต่างเป็นจั่วโค้ง มีรูระบายอากาศด้านบน

แต่ที่พิเศษสุดสำหรับตึกริมถนนบ้านหม้อช่วงนี้ ก็คือช่องระบายอากาศไม้ฉลุที่เหนือประตูด้านหน้าห้องตรงข้ามวิทยาลัยเสาวภา ยังมีหลงเหลืออยู่หลายห้อง

Ban Mo Shophouses on Ban Mo Road: Its window frames feature stucco works in rustication style. The shophouses are unique for the perforated wooden ventilating grills above the doors.

เชิงสะพานอุบลรัตน์

ห้องหัวมุม ถือเป็นทำเลทองสร้างตามลักษณะการวางผังอาคารมุมถนนที่นิยมทำในยุโรป

ห้องตรงนี้เคยเป็นที่ตั้งห้างบาโรเบราน์ ขายรถ มาก่อน

Ban Mo Shophouses near the Moat Bridge: The corner unit used to be Barrow Brown & Co store.

Wally Higgins

หัวมุมถนนจักรเพชร-อัษฎางค์

ถ่ายในปี ๒๕๐๒ แต่รื้อไปแล้ว ปัจจุบันกลายเป็นธนาคารกรุงไทย สาขาปากคลองตลาด

Corner unit of Ban Mo shophouses: This photo was taken in 1959. The building has been torn down and Krung Thai Bank has replaced it.

Ban Mo Shophouses
F17 Ban Mo Rd.
F18 Ban Mo Block

ตึกแถวหน้าพระลาน F19

เป็นห้องแถวเกรดพรีเมียม ทำปราณีตเป็นพิเศษ ด้วยอยู่หน้าวังหลวง เลยต้องสวยเนี้ยบ อวดแขกบ้านแขกเมืองได้ สร้างขึ้นในปี ๒๔๕๒ ปลายรัชกาลที่ ๕

โดยเด่นด้วย ๓ ห้องช่วงกลางที่ทำเป็นมุขหน้า มีกระบังหน้าขนาดใหญ่ประดับบนหลังคา

ช่องระบายอากาศเหนือหน้าต่างเป็นไม้ฉลุโค้งครึ่งวงกลม

Shophouses on Na Phra Lan Road: Built in 1909 towards the end of King Rama V's era, these shophouses used to be luxurious as they were located in front of the Royal Palace. The highlight is the central portico with a large pediment. Its ventilating grills over the windows are semi-circular perforated wooden panels.

ตึกแถวท่าช้าง F20

เป็นชุดเดียวกันกับตึกแถวหน้าพระลาน

ผังเป็นรูปตัวแอล (L) โดดเด่นที่มุขกลางตรงหัวมุม มีกระบังหน้าที่หลังคาเช่นเดียวกับชุดหน้าพระลาน

ชุ้มหน้าต่างก็มีรูปแบบเช่นเดียวกัน

แวะไปชิมข้าวหมูแดงหมูกรอบสตูว์หมูได้ ที่ร้านเลขที่ ๑๘๔

Shophouses at Tha Chang Pier: It is the same set as the shophouses on Na Phra Lan Road. It also features the same style of central portico with a large pediment on the roof.

ตึกแถวท่าเตียน F21

สร้างหลังตึกแถวท่าช้างเล็กน้อย มีรูปแบบใกล้เคียงกัน

ผังเป็นรูปตัวยู (U) ล้อมรอบตลาดข้างใน อันเป็นอิทธิพลจากตะวันตก

มีมุขกลางทั้งสามด้าน ใช้เป็นทางเดินเข้าตลาด

Shophouses at Tha Tian: These shophouses were built slightly after the ones near Tha Chang Pier, but the style is similar. They form a U shape, with a market at the center.

F19 Na Phra Lan Rd.
F20 Maha Rat Rd.
F21 Maha Rat Rd.

ตึกแถวกันสาด ค.ส.ล.

ในช่วงปลายรัชกาลที่ ๖ ถึงรัชกาลที่ ๗ ตึกแถวเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ด้วยเริ่มมีคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นวัสดุอย่างใหม่เข้ามา ทำให้ทำกันสาดยื่นออกมาได้ทั้งชั้นบน และชั้นล่าง

บางชุด ช่องลมเหนือประตูและหน้าต่าง ก็เป็น ค.ส.ล. แทนการใช้ไม้ฉลุอย่างที่ทำกันมา

Shophouses with reinforced concrete awnings: In the 1910s-20s in King Rama VI's and King Rama VII's eras, reinforced concrete was introduced and became a popular material in construction. Awnings, railings, and ventilating grills were made of reinforced concrete at that time.

ตึกแถวถนนพระสุเมรุ หน้าวัดบวร F22

โดดเด่นที่ลวดลายปูนปั้นใต้หน้าต่าง ช่องลมเหนือประตูหน้าต่างเป็น ค.ส.ล.

Shophouses on Sumen Road in front of Wat Bowon Niwet: The unique feature is the stucco works under the windows. The ventilating grills are made of reinforced concrete.

ตึกแถวถนนพระสุเมรุ ย่านผ่านฟ้า F23

รูปแบบเหมือนกับที่หน้าวัดบวรทุกประการ กันสาด ค.ส.ล. ทั้งสองชั้น มีลวดลายใต้หน้าต่างเหมือนกัน

Shophouses on Sumen Road in Phan Fa area: They share the same style as the ones in front of Wat Bowon Niwet. There are reinforced concrete awnings on both stories, with stucco works under the windows as well.

ตึกแถวถนนตะนาว F24

ฝั่งใต้ถนนราชดำเนิน ที่แยกคอกวัว ขนาบสองข้างถนน แวะชิมกิมเล้งได้ เลขที่ ๑๕๘-๑๖๐ หมี่กรอบขึ้นหิ้ง

Shophouses on Tanao Road: south of Ratchadamnoen

ตึกแถวโค้งถนนพระอาทิตย์ F25

Shophouses on the bend on Phra Athit Road

Shophouses with reinforced concrete awnings
F22 Phra Sumen Rd.
F23 Phra Sumen Rd.
F24 Tanao Rd.
F25 Phra Athit Rd.

ตึกแถวหลังคาดาดฟ้า

ในช่วงปลายรัชกาลที่ ๖ ถึงรัชกาลที่ ๗ ตึกแถวที่มีหลังคาแบนเริ่มปรากฏให้เห็น แทนหลังคาจั่วหรือหลังคาปั้นหยาที่นิยมทำมาในยุคก่อน ดาดฟ้าเหล่านี้สร้างขึ้นมาได้ก็เมื่อมีคอนกรีตเสริมเหล็กแล้ว

ราวระเบียงก็เป็นลูกกรง ค.ส.ล. กันสาดก็เป็น ค.ส.ล. คอนกรีตเสริมเหล็กยังช่วยให้สร้างตึกได้สูงขึ้นเป็น ๓ ชั้นอีกด้วย

Shophouses with Rooftops: In the 1910s-20s in King Rama VI's and King Rama VII's eras, shophouses were built with a flat top. Using reinforced concrete meant the buildings could be built higher than before.

ตึกกมลสุโกศล F26

ถนนมหาไชย หลังคาเป็นดาดฟ้า มีชายคายื่นยาวทั้งชั้นบนและชั้นล่าง

ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นได้เพราะมี ค.ส.ล.

Kamol Sukosol Building: Located on Maha Chai Road, it has a rooftop, and cantilevered eaves on both upper and ground floors.

ตึกวรพรต F27

ตรงวงเวียนสิบสามห้าง บางลำพู

สร้างในปี ๒๔๗๕ มีดาดฟ้า ชายคายื่นยาว มีลูกกรงระเบียง ค.ส.ล.

3-unit shophouse: near the Bang Lamphu Roundabout, built in 1932 with reinforced concrete balcony railings.

ธีรนันท์ ปัญญาโพธิ์

ตึกคัคณางค์ F28

หัวมุมแยกสามยอด เมื่อแรกสร้าง เป็นตึกแถวที่ยาวไปตามถนนมหาไชย แต่คูหาอื่นๆ รื้อลงหมดสิ้นแล้ว เหลือแต่ห้องตรงหัวมุมนี้

สร้างขึ้นในปลายรัชกาลที่ ๖ สูง ๓ ชั้น มีดาดฟ้า เคยเป็นโรงพยาบาลทาเคดะ และห้างขายยาหมอเหล็ง ศรีจันทร์ มาก่อน ทุกวันนี้เป็น คชาเบด โฮสเต็ลฮิป

Gagananga Building: Located at the corner of the Sam Yot Intersection, it was built in the 1920s in King Rama VI's era. It used to house a Japanese hospital and a well-known clinic/pharmacy. Today, it is home to a hip hotel called Cacha Bed Heritage Hotel.

Kyoto University Library

Shophouses with Rooftops
F26 665 Maha Chai Rd.
F27 Tani Rd.
F28 156 Maha Chai Rd.

ตึกฟาซาล (ห้าง อี. แอม. กาตื๊บ) F29

หัวมุมถนนบำรุงเมือง เชิงสะพานช้างโรงสี

สร้างเมื่อปี ๒๔๗๔ เป็นห้างแขกมุสลิมจากอินเดีย ขายเครื่องแก้วเจียระไนจากยุโรป

ต่อมาเป็นร้านขายอุปกรณ์เครื่องแบบตำรวจ ก่อนจะปิดปรับปรุง

Fazal Building (E. M. Katib Store): Located on the corner of Bamrung Mueang Road near the foot of the bridge. It was built in 1931.

ตึกแถวโค้งเสาชิงช้า F30

สูง ๓ ชั้น มีดาดฟ้า ชายคา ค.ส.ล. ลูกกรงระเบียง ค.ส.ล.

Shophouses on the bend near the Giant Swing: They are three stories high with rooftop, reinforced concrete awnings, and balcony railings.

ตึกแถวถนนจักรเพชร ปากทางเข้าสะพานหัน F31

Shophouses on Chak Phet Road near the entrance of Sampheng Market

Shophouses with Rooftops
F29 Bamrung Mueang Rd.
F30 Bamrung Mueang Rd.
F31 Chak Phet Rd.